

**Vidurinės
bendrojo
lavavimo
mokyklos
programos**

Istorija

V-XII kl.

T
2

,93)5/12

1993

LT

Z-2(1,93)5/12

Istorija : V - XII kl. / [progr. red.: D. Kuolys ...]. Lietuvos Respublikos
Kultūros ir Švietimo Ministerija. - Vilnius : Leidybos centras, 1993. - 83
S. - (Vidurines bendrojo lavinimo mokyklos programos)

Literaturverz. S. 66 - 82

Dt. Titelübers.: Geschichte : 5. - 12. Klasse

ISBN 9986-03-003-X

94/492 ; 94/2760 ; 96/765

SyF: Lehrpläne

Georg-Eckert-Institut BS78

1 286 366 1

Vidurinės
bendrojo
lavavimo
mokyklos
programos

LITUOVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS IR ŠVIETIMO
MINISTERIJA

Istorija

V-XII kl.

 UAB "LITEX"
Vilnius
1993

LEIŠKITE ŠIĄ KNYGĄ
TAM, KAM JIŲ REIKIA
1996

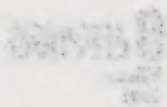
Programas redagavo

D. Kuolys, A. Kulakauskas, M. Lukšienė, V. Gasiliūnas

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek-

96/765

ISBN 9986-03-003-X

LT
2-2(193)5/12

IVADAS

Istorijos mokslas tyrinėja žmonių bendruomenės raidą socialiniu ir kultūriniu požiūriu. Šio mokslo objektas - žmonių gyvenimas ir kūryba - nepaklūsta gamtos sričiai būdingiems griežtiems dėsningumams, bet yra nuolat atviras interpretacijoms. Istorijos tyrinėjami žmonių gyvenimo faktai turi neišvengiamą emocinį, estetinį ir etinį atspalvį. Mūsų santykis su istorija yra ne tik analitinis, bet ir vertybinis, dialogiškas. Tad mokydami ir mokydamiesi istorijos, turime stengtis pažinti ir supažindinti ne tik su apriorinėmis praeičiai taikomomis schemomis, bet ir su konkrečia praeities žmogaus buitimi, mąstysena, jausena, tikėseną, veikseną, žmogaus vertybių ir idėjų pasauliu.

Istorijos raidą lemia daug įvairių veiksnių. Suabsoliutinę kurį vieną, pvz., ekonominį (marksizmo požiūris), gerokai iškreipiame praeities vaizdą. Mokiniai turėtų įgyti ne vienpusę, bet išsamią istorijos, kaip sudėtingos ir prasmingos visumos, sampratą, susidaryti ne negatyvų, bet pozityvų santykį su praeities ir dabarties pasauliu. Tad istorijos pamokos turėtų žadinti žmogaus veiklos prasmingumo supratimą, stiprinti kūrybines mokinio nuostatas, greta analitinio, kritiško žvilgsnio į praeitį teikti pastebėjimo ir džiaugsmo žmonių darbais, kūryba bei žygiais.

Istorijos pamokos turi padėti mokiniui:

- įgyti istoriškai sąlygotą dabarties suvokimą, dialogišką santykį su praeitimi;
- ugdytis savarankišką ir kritišką mąstymą;
- kurtis pasaulėžiūrą, pagrįstą pagarba humanizmo, demokratijos ir tautos kultūros vertybėms;
- ugdytis tautinę ir pilietinę savimonę, įsipareigojant pagal savo išgales imtis atsakomybės dalį už tautos istorinį likimą ir Europos bei pasaulio demokratijos raidą;
- ugdytis pozityvų požiūrį į tyrinėjimų objektyvumą ir negatyvų į stereotipiškumą bei netiesą.

Siektina, kad mokinys pažintų ir suvoktų:

- istorijos raidą lemiančius veiksnius, jų tarpusavio sąveiką;
- pagrindinių žmonijos epochų ir civilizacijų esminius bruožus;
- civilizacijų ir kultūros epochų sąveikos bei kaitos principus;
- politinių, teisinių, socialinių ir ūkinių struktūrų istorinę kaitą;
- etnoso (genties, tautos) esminių bruožų reiškimąsi kultūros pavidalais, pagrindinius etnosų sąveikos principus;
- asmens ir tautos vaidmenį istorijoje;
- svarbiausius Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinės raidos faktus bei reiškinius, jų tarpusavio sąsajas bei prasmę;
- tautos istorinio likimo savitumą;

istorinį šiuolaikinės demokratijos kelią.

Plėtotini mokinių gebėjimai:

savarankiškai nagrinėti, kritiškai vertinti ir interpretuoti istorinę medžiagą bei šaltinius; laipsniškai perprasti istoriko darbo metodus bei sunkumus; jungti istorinius faktus į prasminę visumą, įžvelgti reiškinį priežastis ir pasekmes;

įžvelgti istorijos racionalių ir iracionalių veiksnių sąveiką;

suprasti tų pačių faktų ir reiškinų skirtingų interpretacijų argumentus.

BENDROSIOS PASTABOS

Keliami istorijos mokymo uždaviniai yra bendri ir pirmajam, ir antrajam koncentrams. Atsižvelgiant į labiau išplėtotus mokinių gebėjimus, antrajame koncentre keltini dar ir papildomi, didesni reikalavimai. Mokydamiesi Senovės, Vidurinių amžių ir Naujųjų laikų istorijos, vyresniųjų klasių mokiniai turi būti pajėgūs suprasti šiandieninio pasaulio, nūdienės Europos civilizacijos ryšį su praeities kultūrinėmis epochomis, vertybių ir idėjų, sudarančių šiuolaikinės Europos kultūros savastį, istorines iššakas, suvokti Lietuvos ir Europos, pasaulio istorinės raidos esmines sąsajas, baltų kultūros ir lietuvių tautinės savimovės formavimosi bei kaitos pagrindinius ypatumus. Antrajame koncentre istorijos mokomasi temomis, kartu susipažįstant ir su istorijos filosofijos, istorijos teorijos pradmenimis. Svarbus kurso akcentas turėtų būti žmogaus pasaulėvokos, jo vertybinės orientacijos istorinės raidos pažinimas. Didėsnė reikšmė skirtina savarankiškam mokinių darbui, istorinių tekstų analizei ir interpretacijai. Per pamokas plačiau naudotini seminariniai diskusijos, disputo mokymosi būdai.

ISTORIJOS KURSO STRUKTŪRA

Istorijos mokomasi visose vidurinės mokyklos pakopose. Istorijos pradmenų pradinėje mokykloje suteikia "Aš ir pasaulis" bei "Tėvynės pažinimo" kursai.

Pagrindinėje mokykloje istorijai skiriami du kursai: įvadinis - "Lietuvos istorijos skaitiniai" V klasėje ir apibendrintas visuotinės bei Lietuvos istorijos kursas VI-IX klasėse. "Lietuvos istorijos skaitiniai" - chronologine tvarka išdėstyti pasakojimai apie Lietuvos praeitį. VI-IX klasėse istorijos dalyko turinį sudaro kasmet dėstoma visuotinė ir Lietuvos istorija. Lietuvos istorijos paprastai mokomasi baigus toje klasėje visuotinės istorijos pamokas, tačiau mokytojas gali pasirinkti ir kitą mokymo būdą.

XI-XII klasėms skiriamas apibendrintas visuotinės ir Lietuvos istorijos kursas. 1993-1994 mokslo metais V-IX klasėse istorijos mokoma po dvi savaitines pamokas. Siūlomas toks pamokų teminis skirstymas:

V kl. - 68 pam. Lietuvos istorijos skaitinių;

VI kl. - 60 pam. visuotinės Senovės istorijos ir 18 pam. Lietuvos senovės istorijos;

VII kl. - 50 pam. visuotinės Vidurinių amžių istorijos ir 28 pam. Lietuvos Vidurinių amžių istorijos (XII-XVI a.);

VIII kl. - 50 pam. visuotinės Naujųjų amžių istorijos (1640-1871 m.) ir 28 pam. Lietuvos istorijos (1569-1863 m.).

IX kl. - 46 pam. visuotinės Naujųjų amžių istorijos (1871-1918 m.) ir 24 pam. Lietuvos istorijos (1863-1918 m.).

X-XII klasėse istorijos pamokų skaičių nustato Mokyklos taryba, skirdama dvi tris, išskirtiniais atvejais vieną savaitinę pamoką istorijos mokymuisi. Pasirinkus dvi savaitines pamokas, mokoma pagrindiniu (B) lygiu. Taip pat galima pasirinkti aukštesnįjį (trijų savaitinių pamokų) istorijos mokymosi lygį (A), arba žemesnįjį (vienos savaitinės pamokos). Mokiniai ir jų tėvai turi žinoti, kad šio lygio nepakaks, norint įgyti specialybę, kuriai reikalinga pagrindinio ar aukštesnio lygio istorijos pažinimas. Sustiprinto (A) lygio istorijos programa turi būti individualizuota, paties mokytojo išplėtota. X-XII klasių B lygio ir žemesniojo lygio istorijos mokymuisi yra nebūtinis arba dėstytinis gausčiau. Temų dėstymo tvarką ir atskirioms temoms skirtų pamokų skaičių mokytojas nustato savo nuožiūra. Pasirinkus B lygio mokymąsi (2 sav. pam.), siūlomas toks teminis skirstymas:

X kl. - 50 pam. visuotinės Naujausiųjų laikų istorijos ir 28 pam. Lietuvos Naujausiųjų laikų istorijos;

XI kl. - 40 pam. Senųjų civilizacijų istorijos ir 38 pam. Lietuvos istorijos;

XII kl. - 35 pam. visuotinės Vidurinių amžių - Naujausiųjų laikų istorijos ir 35 pam. Lietuvos istorijos.

MOKYTOJO KŪRYBINIO DARBO SVARBA

1993-1994 mokslo metais dar bus naudojamos ir senais verstiniais bei originaliais vadovėliais, daugeliu atžvilgių neatitinkančiais naujų istorijos mokymosi tikslų. Tai išskirtinė pereinamojo laikotarpio padėtis. Tad būtina esamais vadovėliais naudotis ir kritiškai, ir kūrybiškai: papildyti dėstymą naujais faktais, kai ką praleisti, koreguoti kai kurias interpretacijas, atkreipti ypatingą mokinių dėmesį į tuos faktus ir reiškinius, kurie svarbūs augančiam demokratinės Lietuvos piliečiui. Kritinį vyresniųjų klasių mokinių mąstymą mokytojas galėtų ugdyti atskleidždamas galimybes įvairiai interpretuoti bei vertinti praeitį, siūlydamas lyginti dažname vadovėlyje pateikiamą marksistinę reiškinių sampratą su kitokiomis.

Istorijos programa duoda mokytojui ir mokiniams nemažą asmeninės iniciatyvos bei kūrybos laisvės lauką. Nepažeisdamas privalomos proporcijos tarp Lietuvos ir visuotinės istorijos, mokytojas savo nuožiūra skirsto pamokų skaičių atskirioms temoms, gali dėstyti ir papildomas, programoje nenurodytas, pamokas, per kurias būtų aptarti reikšmingi įvykiai ar istorinių asmenybių veikla, savo regiono, miesto, vietovės praeitis, diskutuojama aktualiais istorijos klausimais, aptariamoms istorinės knygos, lankomi muziejai ir istorinės vietos. Svarbu, kad visoms pamokoms būtų deramai pasiręngta, kad jos kuo geriau atlieptų mokinių ugdymosi reikmes.

Įvadines, apibendrinimo, kartojimo pamokas mokytojas pasirenka atsižvelgdamas į mokinių gebėjimus ir poreikius.

Šių metų istorijos programoje esminių pokyčių nėra. Programa kiek sumoderninta, pagal išgales orientuota į naujesnę istorijos sampratą. Keičiamos kai kurios formuluočės bei akcentai, siūlomi kiek kitokie temų grupavimo variantai. Šie, kad ir nežymūs, pakeitimai reikalingi papildomų mokytojo pastangų.

Šiomet mokyklai siūloma ir eksperimentinė VI-X klasių istorijos programa, jungianti visuotinę ir Lietuvos istoriją į visumą. Šios programos autorius R.Jokimaitis.

Senovės civilizacijų programą XI klasei parengė E.Bakonis, Lietuvos istorijos programą XI-XII klasėms - R.Jokimaitis ir E.Manelis. Literatūros sąrašą sudarė E.Manelis.

Už pastabas ir pasiūlymus dėkui Vilniaus mokyklų mokytojams bei Pedagoginio universiteto dėstytojams.

V KLASĖ

Programa turi padėti mokytojui, remiantis pateiktais skaitiniuose straipsniais ir faktais, išskirti svarbiausius lietuvių tautos raidos klausimus, atkreipti vaiko dėmesį į istorijos procesus, kurie sąmoningai turės būti suvokti vyresnėse klasėse. Vadovėlių mokytojas turėtų papildyti vaizdine medžiaga ir patraukliomis tautosakos bei grožinės literatūros ištraukomis (istorinės legendos apie prūsų ir lietuvių karalių Vaidevutį, lietuvių protėvius romėnus ir Palemoną, V.Krevės, A.Vienuolio, V.Pietario, P.Tarasenkos ir kitų kūryba). Būtina nuolat naudotis žemėlapiu, kad ir pačių nusipieštu.

Uždaviniai. Mokiniai turi suvokti:

tautą išreiškia jos kultūra (gyvenimo būdas, kalba, menas, tikėjimas);
žmogaus darbo, įrankių, darbo pasidalijimo ir rezultatų poveikį gyvenimo būdai;

pilių ir miestų susidarymo priežastis ir jų reikšmę gynybai bei ūkiui;
komunikacijos būdų kaitą ir jų reikšmę žmonių kultūrai;
savarankiškos valstybės reikšmę tautos egzistencijai ir jos kultūros plėtotei;
piliečio sąvoką ir jos istoriškumą;
asmenybės vaidmenį istorijoje.

"LIETUVOS ISTORIJOS SKAITINIAI"

(Lenkų ir rusų mokyklose 18 pamokų gali būti skiriama Lenkijos ir Lietuvos lenkų istorijai bei Rusijos ir Lietuvos rusų istorijai.)

I. Žiloji senovė

Kas teikia žinių apie senovę. Kai dar nebuvo gyventojų. Mūsų seniausieji protėviai.

Baltai. Baltų gyvenimas. Gimininga sandara I tūkst. pr. Kr.

Baltų gentys I tūkst. Trys pagrindinės baltų genčių grupės ir jų likimai. Gyvenimo būdas. Darbo pasidalijimas. Legenda apie Vaidevutį, baltų valstybės įkūrėją. Baltų kaimynai.

II. Viduriniai amžiai

Lietuvos valstybės susidarymas. Senovės lietuvių tikėjimas ir jo reikšmė. Karalius Mindaugas - lietuvių žemių vienytojas. Mindaugo krikštas. Lietuvos karalystė.

Lietuvių kovos su vokiečių ordinais. Ordinų grobiški tikslai. Mūsų protėvių kovos būdai (ginklai, pilių statyba, kariuomenė, lėšos). Saulės mūšis. Durbės mūšis. Pilėnų gynimas. Mantas - Prūsų sukilimo vadas.

Gedimino laikų Lietuva. Miestų susidarymas ir jų reikšmė. Legenda apie Vilniaus įkūrimą. Vilnius - Lietuvos sostinė.

Algirdo ir Kęstučio valdymas. Kęstučio asmenybė, kova su kryžiuočiais. Algirdo Rytų politika.

Krėvos sutartis. Lietuvos krikštas. Jogailos ir Vytauto kova dėl valdžios. Unijos prielaidos. Krėvos sutartis. Antrasis Lietuvos krikštas, jo reikšmė.

Vytauto Didžiojo Lietuva. Lietuvos ir Lenkijos rengimasis lemiamam mūšiumi. Žalgirio kautynės. Lietuvos valstybės galia. Taika su kryžiuočiais. Žemaičių krikštas. Vytauto Rytų politika. Pastangos atkurti Lietuvos karalystę.

Lietuva XV-XVI a. Bajorija - svarbiausia politinė ir karinė jėga. Jogailaičiai. Karalaitis Kazimieras. Valstiečių įbaudžiavinimas.

Lietuvos Vidurinių amžių kultūra. Senieji papročiai, liaudies kūryba. Architektūra, menai. Vienuolių ir parapijų mokyklos. Bibliotekos. Metraščiai.

III. Naujieji laikai

Pasaulis kelčiasi. Didžiosios kelionės, plečiasi prekyba. Lietuva augina daugiau grūdų - valakų reforma. Auga miestai. Išrandama spauda. Didėja švietimo ir mokslo poreikis. Įvairėja žmonių minčių pasaulis (reformacija).

Kultūra. Mokyklų kūrimasis. Kaip jose mokoma (asilų suolai, teatras). Vilniaus universitetas ir jo spinduliavimas. Lietuvių kalbos vartojimas tarp bajorų ir valstiečių. Architektūra. Prūsų Lietuvos kultūra. Pirmosios lietuviškos knygos. M. Mažvydas. Lietuvių kalbos gynimas - M. Daukša.

Lietuvos socialinė sandara ir gyventojų buitis. Bajorai. Miestai ir miestiečiai. Valstiečiai ir jų buitis.

Jungtinė Lietuvos ir Lenkijos Respublika.

Liublino unija ir jos turinys. Lietuvos valstybingumo tąsa. Karalių rinkimai. Bajorų teisių didėjimas - seimas. Kodėl Respublika? Žygimantas Augustas - paskutinis Gediminaičių dinastijos karalius.

XVI-XVII a. karai. Karai su Rusija ir Švedija. Karų padariniai. Bajorų savivalės stiprėjimas.

Lietuvą okupuoja Rusijos imperija. Krašto pertvarkymas. Baudžiosvos sunkejimas. Rekrūtų prievolė. Rusinimas. 1812 metų karas, Lietuvos bajorų viltys. Napoleono pralaimėjimas.

Priešinimasis ginklu.

1830-1831 m. sukilimas. Neramumai Europoje. Sukilimo eiga, padariniai. Vilniaus universiteto uždarymas, mokyklų mažinimas, emigracija.

1863-1864 m. Sukilimo pradžia, vadai. Sukilėlių didvyriškumas. Pralaimėjimo priežastys. Žiaurus sukilimo nuslopinimas. Trėmimai, lietuviškos spaudos ir lietuviškų mokyklų uždraudimas.

Baudžiosvos panaikkinimas.

Priešinimasis kultūros darbu: Tėvynės meilės žadinimas (S. Daukantas). Tautos prusinimas (M. Valančius).

Slaptas knygų spausdinimas Prūsų Lietuvoje, knygnešių didvyriškumas. Slaptosios vargo mokyklos.

Tautinis atgimimas. Jonas Basanavičius ir "Aušra". Vincas Kudirka ir "Varpas".

IV. Naujausieji laikai

1905 m. įvykiai Lietuvoje. Lietuva XX a. pradžioje. Spaudos atgavimas. Įvykiai Rusijoje 1905 m. Carų nuolaidos. Didysis Seimas Vilniuje.

Pirmasis pasaulinis karas ir Lietuva. Kaizerio Vokietija okupuoja Lietuvą. Lietuvos Taryba. Vasario 16-osios aktas.

Lietuvos nepriklausomos valstybės kūrimasis. Kelias į nepriklausomybę. Pirmosios vyriausybės suformavimas. Bolševikinės Rusijos agresija. Kovos su Raudonąja armija. 1920 m. liepos 12 d. taikos sutartis su Tarybų Rusija.

Vilniaus krašto netektis. Lenkų legionieriai užima Vilnių. Suvalkų sutartis. Kovos su L. Želigovskio armija. Vilniaus praradimas.

Nepriklausoma Lietuvos valstybė. Demokratinis valdymas. Žemės reforma. Litų įvedimas. Klaipėdos susigrąžinimas. Lietuvos prezidentai.

Kultūros raida. Tautos tradicijos. Švietimo ir mokslo plėtra. Menų suklestėjimas. Sportas. Dariaus ir Girėno skrydis per Atlantą.

Nepriklausomybės praradimas. Lietuva okupantų valdžioje.

Lietuva 1939-1941 metais. Klaipėdos netektis. Vokietijos-TSRS sandėris. Vilniaus atgavimas. Raudonoji armija okupuoja Lietuvą. "Liaudies vyriausybės" sudarymas. Pramonės nacionalizavimas. Valstiečių prievolės. Gyventojų trėmimas į Sibirą. Gyventojų žudynės. Pasipriešinimas bolševikų okupacijai.

Hitlerinės Vokietijos okupacija. Okupacijos režimas. Žmonių vežimas darbams į Vokietiją. Žydų tautybės gyventojų žudynės. Lietuvos gyventojų pasipriešinimas okupantams.

Pokario rezistencija. Bolševikų represijos. Pasipriešinimo kova. Partizanai. Prievartinė kolektyvizacija. Masinis gyventojų trėmimas į Sibirą. Inteligentijos naikinimas. Lietuvos mokytojų likimas.

Lietuva 1953-1985 m. Lietuvos ūkis 6-9-ajame dešimtmetyje. Imigracija. Rusinimas. Švietimas. Mokslas. Tautinės kultūros ignoravimas. Tikinčiųjų persekiojimas.

Lietuviai išsiviečia.

Lietuva vėl nepriklausoma valstybė. Laimejimai ir demokratinio gyvenimo kūrimo problemos.

Sąjūdžio veikla. Valstybinės ir tautinės simbolikos susigrąžinimas. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas.

VI KLASĖ

Uždaviniai

A. *Bendrieji*. Mokiniai padedama suvokti:
istorijos mokslo paskirtį; praėities tyrinėjimo šaltinius ir būdus, galimybę įvairiai interpretuoti istorijos faktus;
istorinį ir priešistorinį laiką, istorinio laiko reliatyvumą;
esmines etnoso (genties, tautos) ypatybes: kalbą, kultūrą;
etnogenezę;
kultūrų kaitą laike ir erdvėje, jų sąveikos principus, kaitos nesinchroniškumą, kultūrų interferenciją, tęstinumą; svarbiausius šiuos procesus lemiančius veiksnius;
valstybių susidarymo priežasčių visumą, valstybių tipų skirtumus, valstybės įtaką visuomeninėms struktūroms, ekonomikai, kultūrai;

demokratinės santvarkos principus, laisvės vertybę, piliečio ir valstybės santykių istoriškumą, pagrindinius piliečių visuomenės bruožus, demokratijos ir despotijos skirtumus.

B. Tiesioginiai. Mokiniui padedama pažinti ir suprasti: sąlygas ir veiksnius, lėmusius pirmąsio žmogaus raidą ligi civilizacijos būvio; miestų susidarymo sąlygas, jų tipus ir reikšmę kultūros raidai; magiško mąstymo, mitų bei religijų reikšmę ir vietą ankstyvosiose civilizacijose; senųjų civilizacijų bei kultūrų arealus; indoeuropiečių istorinės raidos ypatumus, baltų ryšius su senosiomis kultūromis;

graikų ir romėnų politinės istorijos pagrindinius faktus, visuomenės sandaros kaitą, esminius antikinės civilizacijos bruožus, antikinės demokratijos plėtotę bei laisvo piliečio sampratos brandimą;

krikščionybės genezę, pagrindines krikščionybės vertybes, krikščionišką asmens ir pasaulio sampratą;

pagrindinius baltų ir lietuvių etnogenezės klausimus.

SENOVĖS ISTORIJA

I DALIS PIRMŪKŠČIŲ ŽMONIŲ GYVENIMAS

Seniausieji žmonės, jų darbo įrankiai ir verslai. Darbo įrankių tobulinimas. Mėnų pradmenys. Pirmųjų žmonių religija. Metų skaičiavimo istorija.

II DALIS SENŪJŲ CIVILIZACIJŲ KŪRIMASIS, JŲ RAIDA

I. Senovės Rytai

1 tema. Senovės Egiptas.

Egipto gamta ir gyventojai. Senovės Egipto gyventojų verslai. Visuomenė. Senovės Egipto kultūra, religija. Valstybės atsiradimas. Valstybės valdymas. Žyniai. Faraonų nukariavimai. Egipto valstybės silpnėjimas.

2 tema. Priešakinė Azija senovėje.

Tarpupio gamta. Gyventojai, jų verslai. Babilono kultūra. Priešakinė Azija I tūkst. pr. Kr. Gyventojai. Semitų tautos. Hebrajų kultūra. Senasis Testamentas. Finikiečiai - jūrų kultūra, verslai ir kolonijos.

II. Senovės Graikija

1 tema. Seniausios graikų valstybės.

Graikai - jūros kraštas, gyvenimo būdas XI-IX a. pr. Kr. Religija. Mitai. Pirmosios graikų valstybės ir jų žlugimas.

2 tema. Graikų miestai valstybės.

Valstybinė santvarka. Visuomeninis gyvenimas Atėnuose. Atėnų valstybės susikūrimas. Piliečiai. Atėnai - demokratijos idėjų lopšys.

Spartos valstybė, jos santvarka. Spartiečių buitis ir auklėjimas. Graikų kolonizacija.

3 tema. Graikų-persų karai ir Atėnų iškilimas V a. pr. Kr.

Persija graikų-persų karų metu. Graikų-persų karai. Atėnai V a. pr. Kr. Visuomeninis politinis gyvenimas Atėnuose. Periklis ir jo valdymas.

4 tema. Helenų kultūra V-IV a. pr. Kr.

Mokykla ir švietimas senovės Graikijoje. Teatras. Architektūra ir skulptūra. Literatūra ir filosofija. Olimpinės žaidynės.

5 tema. Makedonijos valdovų nukariavimai. Aleksandro Makedoniečio valstybės sukūrimas ir jos suirimas.

Makedonija ir jos valdovas Pilypas Makedonietis. Graikijos užkariavimas. Demostenas. Aleksandro Makedoniečio žygiai. Aleksandro Makedoniečio valstybė ir jos suirimas. Viduržemio jūros pakrančių valstybių kultūros raida III-II a. pr. Kr.

III. Senovės Roma

1 tema. Romos susikūrimas.

Senovės Italijos gamta ir gyventojai. Kultūra. Senovės Roma ir jos santvarka. Romos respublikos susikūrimas. Roma nukariauja Italiją.

2 tema. Romos respublikos virtimas stipriausia Viduržemio jūros pakrančių valstybe.

Romos ir Kartaginos kova dėl viešpatavimo vakarinėse Viduržemio jūros pakrantėse.

Romos ūkis. Visuomenė.

Spartako sukilimas.

3 tema. Romos imperija.

Cezaris užgrobia valdžią Romoje. Imperijos įkūrimas valdant Oktavianui Augustui. Imperija I-II a.

Roma - imperijos sostinė. Gyventojų buitis.

Imperijos krizės priežastys. Kolonai. Vergų, kolonų ir pavergtų tautų sukilimai. "Barbarų" genčių veržimasis - didysis tautų kraustymasis.

Imperijos padalijimas į Vakarų ir Rytų imperiją. Vakarų Romos imperijos žlugimas.

4 tema. Antikos kultūra.

Religija, mokslas, menai. Architektūra, skulptūra, literatūra ir filosofija. Graikų ir romėnų kultūrų jungtis - antikos civilizacija. Jos esminiai bruožai ir pagrindinės vertybės. Antikos civilizacijos įtaka tolesnei Europos kultūros raidai, šiuolaikinei civilizacijai.

5 tema. Krikščionybės atsiradimas.

Krikščionybė. Jos atsiradimas. Naujasis Testamentas. Pagrindinės idėjos. Visuomeninis reikšmingumas - socialinių apačių religija. Pirmieji krikščionys. Krikščionybės plitimas ir virtimas vyraujančia religija.

LIETUVOS ISTORIJA

LIETUVA IKI VALSTYBĖS SUSIKŪRIMO

1 tema. Baltų gentys.

Seniausio mūsų istorijos laikotarpio pažinimo šaltiniai. Lietuvos klimato sąlygos ir gamta praeityje. Seniausieji krašto gyventojai. Medžiotojų ir žvejų bendruomenės. Naujų gyventojų atsikėlimas. Indoeuropiečiai. Baltų susiformavimas. Baltų gentys ir jų gyvenamoji teritorija. Baltų materialinė ir dvasinė kultūra. Baltų kalbos, religija ir mitologija. Svarbiausi pasaulėžiūros bruožai. Gyvenimo būdas. Verslai. Žemdirbystės pradžia. Baltų kaimynai. Ryšiai su kitomis kultūromis ir civilizacijomis.

2 tema. Lietuvių žemių sąjungos formavimasis.

Geležies įrankių įsigalėjimas. Ūkininkavimo pokyčiai. Giminingas bendruomenės irimas. Kunigaikščių viešpatavimas. Lietuvių genties iškilimas. Pirmasis Lietuvos vardo paminėjimas. Lietuvių žemių sąjunga III a. pradžioje.

Lietuvių kaimynai. Santykiai su jais.

VII KLASĖ

VIDURINIŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Pagrindiniai uždaviniai. Mokinui padedama suvokti:

pagrindinius Vidurinių amžių kultūros bruožus, Vidurinių amžių žmogaus vertybinę orientaciją ir pasaulėvokos ypatumus;
krikščioniškąją asmens ir pasaulio sampratą;
tautų kraustymosi Europoje reikšmę tolesniam šio regiono tautų bei tautinių valstybių formavimuisi;

Viduriniais amžiais susidariusių Vakarų ir Rytų Europos kultūrinių arealų skirtumus, Vakarų individualizmo ir Rytų kolektyvizmo takoskyrą;
antikos civilizacijos paveldą ir jos tęstinumą Viduriniais amžiais;
esminius socialinių, politinių ir ekonominių Vidurinių amžių ir Naujųjų laikų struktūrų bruožus, žmogaus ir visuomenės bei valstybės santykių kaitą; pilietinės, demokratinės visuomenės pradmenis Vidurinių amžių civilizacijoje;

pagrindines Vidurinių amžių perėjimo į Naujuosius laikus ypatybes;

Renesanso epochos bruožus, renesansinę žmogaus ir pasaulio sampratą;

Lietuvos valstybės susikūrimo sąlygas, valstybingumo reikšmę tolesnei tautos egzistencijai, esminius Vidurinių amžių Lietuvos valstybės raidos ypatumus;

Lietuvos Vidurinių amžių ir Renesanso kultūros pagrindinius bruožus.
Visuotinė Vidurinių amžių istorija.

I. Europos Vidurinių amžių civilizacijos susiformavimas

1 tema. Vidurinių amžių epochos pradžia Vakarų Europoje. Europa Romos žlugimo laikotarpiu.

Frankų valstybės susidarymas. Karaliaus valdžia. Krikščionybės priėmimas ir jos plitimas. Visuomenės luominė diferenciacija, luomų santykiai. Karolio Didžiojo užkariavimai. Frankų imperija.

Feodalo dvaras.

Feodalinis susiskaldymas. Šv. Romos imperija.

Vikingų žygiai Šiaurės Europoje, Britų salose, Šiaurės Atlante, Baltijos jūros regione.

2 tema. Bizantijos imperija VI-XI a.

Bizantijos raidos ypatumai. Bizantijos kultūra. Socialinių ir politinių santykių pobūdis. Bizantijos kultūros įtaka Europos šalių kultūrai.

3 tema. Vidurio ir Rytų Europa VI-X a.

Vidurio Europos gyventojai. Slavų kultūros Viduriniaisiais amžiais. Čekijos, Lenkijos, Vengrijos valstybių susikūrimas.

Kijevo Rusia IX-XI a.

Valstybės susikūrimas. Krikščionybės įvedimas.

4 tema. Arabai V-X a.

Arabijos gamta ir gyventojai. Arabų genčių susivienijimas VII a.

Islamas. Kalifato susidarymas. Islamo plitimas kalifato šalyse. Kalifato irimas. Kalifato šalių kultūra.

II. Vidurinių amžių civilizacijos raida (XI-XV a.)

1 tema. Miestų iškilimas Vakarų Europoje.

Vidurinių amžių miestai. Miestų kultūra. Amatų ir prekybos raida. Cechai. Miestiečių butis. Prekinis ūkis. Gildijos, turgūs, mugės.

Krikščionybė - Vidurinių amžių civilizacijos pagrindas.

Bažnyčios organizacija. Vienuolynai. Bažnyčios ir valstybės santykiai. Bažnyčios vaidmuo Vidurinių amžių visuomenėje.

Krikščionių bažnyčios skilimas į katalikų ir pravoslavų. Inkvizicija.

3 tema. Kryžiaus žygiai.

Kryžiaus žygių priežastys. Kryžiaus žygiai į Palestiną. Riterių ordinai. Kryžiaus žygių reikšmė Europos ir Rytų tautų raidai.

Kryžiaus žygiai į Pabaltijį.

Latvių, estų protėvių, Prūsijos, vakarinių lietuvių pavergimas.

4 tema. Centralizuotų Prancūzijos ir Anglijos valstybių susikūrimas.

Centralizuotų valstybių susidarymo prielaidos. Prancūzijos vienijimosi raida. Centralizuotos Anglijos valstybės susidarymas. Centralizuotos valstybės valdymas.

5 tema. Vidurio Europa XII-XV a.

Lenkijos valstybingumo raida.

Čekija Šv. Romos imperijos sudėtyje. Judėjimas prieš Katalikų Bažnyčią ir tautinę spaudą. Husitų judėjimas ir karai, jų nacionalinis pobūdis.

6 tema. Osmanų imperija.

Turkai nukariauja Baikanų pusiasalį. Osmanų imperijos susikūrimas.

7 tema. Rusų žemės XII-XV a.

Rusų žemių susiskaldymas. Mongolų-totorių antplūdis. Mongolų-totorių jungas. Maskvos iškilimas. Mongolų-totorių jungo žlugimas.

8 tema. Vidurinių amžių Europos kultūra.

Asmens ir pasaulio supratimas Viduriniais amžiais. Krikščioniškosios pasaulėvokos bruožai. Teocentrizmas. Mokslas ir menas. Švietimas Viduriniais amžiais. Universitetai. Romaniškoji architektūra. Gotika.

III. Naujųjų amžių aušra (XV a. - XVI a. pirmoji pusė)

1 tema. Renesansas Italijoje ir kitose Europos šalyse.

Renesanso kultūra. Pagrindiniai Renesanso epochos bruožai. Renesanso asmenybė. Renesansinė tautos ir valstybės samprata, nacionalinės valstybės ideja.

Renesanso idėjų plitimas Europoje. Renesanso idėjų įtaka asmenims, tautos, visuomenės, valstybės raidai.

2 tema. Geografiniai atradimai XV a. pabaigoje - XVI a. pradžioje.

Jūreivystės plėtojimas XV a. Vasko de Gama atranda jūrų kelią į Indiją. K.Kolumbas atranda Ameriką. P.Magelano kelionė aplink Žemę. Europiečiai grobia kolonijas. Didžiųjų geografinių atradimų pasaulinė istorinė reikšmė.

3 tema. Reformacija.

Reformacijos priešastys. M.Liuteris. Valstiečių karas Vokietijoje. Reformacijos plitimas Europoje, poveikis politikai, kultūrai, ekonomikai. Reformacija Prūsijoje ir Prūsų Lietuvoje. Bažnyčios palenkimas valstybei. Katalikų kova su reformacija. Jėzuitų ordinas. Baltramiejaus naktis.

4 tema. Kapitalistinių santykių atsiradimas Anglijoje.

Manufaktūrų atsiradimas. Buržuazija ir samdomieji darbininkai. Miestų augimas. Prekyba. Anglijos pergalė prieš Ispaniją.

5 tema. Nyderlandų tautinio išsivadavimo karas.

Karo religinės, politinės ir ekonominės priešastys. Karo eiga. Olandijos respublikos susikūrimas. Pergalė kare. Karo įtaka politiniams ir ekonominiams pokyčiams. Olandija - pirmoji buržuazinė valstybė.

6 tema. Absoliutinė monarchija Prancūzijoje.

Manufaktūros ir prekyba Prancūzijoje XVI a. Centrinės valdžios stiprinimas. Absolutizmo formavimosi prielaidos. Absoliutinė monarchija.

7 tema. Despotijos formavimasis Rusijoje XVI a. Ivanas Rūstusis.
Rusija XVI a. pradžioje. Ivanas IV ir jo valdymo pradžia. Teroras.
Imperinė Maskvos ideologija. Livonijos karas. Opirčnina. Užkariavimai Rytuose. Rusija XVI a. pabaigoje.

LIETUVOS VIDURINIŲ AMŽIŲ ISTORIJA

1 tema. Lietuvos Vidurinių amžių kultūra XIII-XIV a.

Ikikrikščioniškoji Lietuvos kultūra. Senosios lietuvių kultūros ypatybės. Kultūros atvirumas. Tolerancija. Tradiciniai verslai. prekybos keliai. Senieji lietuvių tikėjimai. Giminės, bendruomenės, šeimos papročiai ir apeigos. Liaudies kūryba - dvasinio tautos gyvenimo išraiška. Krikščioniškosios kultūros įtaka senajai lietuvių kultūrai. Valstybė - tautos ir tautinės kultūros išlikimo bei plėtotės sąlyga.

2 tema. Lietuvos valstybės - Mindaugo karalystės - susikūrimas.

Lietuvos valstybės susiformavimo prielaidos. Vokiečių ordinų įsikūrimas Pabaltijyje. Pirmieji susidūrimai. Saulės mūšis. Valstybės formavimasis. Jos tautinis pagrindas. Didžiojo kunigaikščio valdžia. Mindaugo krikštas ir karūnacija. Durbės mūšis. Didysis prūsų sukilimas. Latvių ir estų likimas.

Mindaugo karalystės reikšmė.

3 tema. Lietuvos kaimynai XIII-XIV a. ir LDK santykiai su jais.

Ordinai. Jų vidaus organizacija. Ordinų valdomos žemės ir tautos. Šiaurės Europos valstybės. Rusų žemės mongolų-totorių valdžioje. Mongolų-totorių valstybė. Lenkija iki XIV a. pab. Vengrija iki XIV a. pab.

4 tema. Lietuvos valstybės raida XIII a. pabaigoje - XIV a.

Lietuvos visuomenės luomai, jų padėtis. Miestai, amatai, prekyba. Didysis kunigaikštis Gediminas. Jo vidaus ir užsienio politika. Vilnius - Lietuvos sostinė. Kovos su kryžiuočiais. Rytų slavų žemių prisijungimas. Algirdo ir Kęstučio valdymas, jų užsienio politika. Kęstučio asmuo. Jogailos valdymo pradžia. Vidaus kovos. Kęstučio nužudymas. Žemaitijos užrašymas ordinui.

5 tema. LDK suartėjimas su Lenkija.

Lietuvos ir Lenkijos politinio suartėjimo priežastys. Krėvos sutartis. Krikščionybės įvedimas Lietuvoje. Krikšto politinė, kultūrinė ir socialinė reikšmė.

6 tema. Centralizuotos valstybės kūrimas. Vytautas ir jo valdymas.

Vytauto kelias į valdžią. Vytauto rytų ir vakarų politika. Rengimasis lemiamai kovai su Ordinu. Žemaičių sukilimas. Žalgirio mūšis. Torunės taika. Horodles unija su Lenkija. Žemaičių krikštas. 1422 m. karas su Ordinu ir Melno taika. Vytauto pastangos atkurti Lietuvos karalystę. Lucko suvažiavimas.

Vytauto valstybės bruožai. Vytauto valdymo reikšmė.
Kovos dėl valdžios po Vytauto mirties.

7 tema. Lietuvos valstybė Jogailaičių valdymo metais.
Ponų įsigalėjimo pradžia. Didžiųjų kunigaikščių privilegijos. Karai su Maskvos valstybe ir totoriais XVI a. pradžioje.

Livonijos karo pradžia. Liublino unijos prielaidos. Liublino seimas. Federacinės Lietuvos ir Lenkijos valstybės susikūrimas. Liublino unijos padariniai ir reikšmė. Lietuvos valstybės suverenumo problema.

8 tema. Naujųjų amžių aušra Lietuvoje.

Visuomenės gyvenimo pokyčiai XVI a. Valakų reforma. Miestų augimas. Prekybos plėtra. Lucininės reformos.

Renesanso kultūros pradmenys. Albertas Goštautas. Pirmasis Lietuvos Statutas. Bychovo kronika.

Reformacijos judėjimas. Lietuvos kultūros atvirumas. Religinė ir nacionalinė tolerancija. Radvilos. A.Kulvietis ir jo veikla. M.Mažvydas. Pirmosios lietuviškos knygos.

Rašto kultūros ir tradicinės liaudies kultūros sąveika. Renesansinė tautinės valstybės idėja. Lietuvos humanistai Mykolas Lietuvis, A.Rotundas, M.Strykovskis, M.Daukša ir jų idėjos.

Mokyklos. Vilniaus universitetas. Bibliotekos. Literatūra. Renesanso architektūra.

VIII KLASĖ

NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Uždaviniai

Mokiniai turi suvokti ir gebėti apibūdinti:

pagrindinius Naujųjų amžių epochos bruožus Europoje ir Lietuvoje; visuomenės struktūros, asmens masto, senos ir jausenos esminius pokyčius;

Europos ekspansijos į kitus žemynus reikšmę bei padarinius;

modernios valstybės kūrimosi kelią išgyvenant šias formas: absoliutizmą, apšviestąjį absoliutizmą, "apšviestąją despotiją" (Rusija), parlamentinę monarchiją (gretinant Anglijos ir Lenkijos ir Lietuvos valstybės politines sandaras), **JAV** demokratiją;

pagrindinius Švietimo epochos bruožus, Švietimo kultūros reiškinius Lenkijos ir Lietuvos valstybėje (Edukacinė komisija ir jos reformos);

revoliucinių procesų dėsningumą, pagrindinius jų etapus (brendimas, kruvinas konfliktas, atomazga-laimėjimas arba restauracija), padarinių visuomenei, tautai, valstybei sudėtingumą;

socialinę, politinę ir kultūrinę pramonės perversmo reikšmę tolesnei pasaulio istorijai, spartaus miestų ir pramonės augimo poveikį visuomenės struktūrai, politinės sandaros ir gyvenamosios kaitai;

tautinių judėjimų priežastis ir pagrindinius bruožus, stiprėjančias pastangas kurtis tautines valstybes, ginti žmogaus teises nacionaliniu požiūriu; pagrindinius Lietuvos valstybingumo bruožus bei jų kaitą Lenkijos ir Lietuvos valstybės laikotarpiu;

Lenkijos ir Lietuvos valstybės žlugimo priežastis, valstybingumo netekties padarinius tolesnei lietuvių tautos raidai; sukilimų Lietuvoje priežastis, pobūdį ir reikšmę; pagrindinius romantizmo bruožus, jo raiškos įvairiose kultūrinio ir socialinio gyvenimo srityse formas; svarbiausius pozityvizmo, kaip antitezės romanizmui, bruožus, jo formuotą pasaulio ir gyvenimo sampratą.

VISUOTINĖ NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA (1640-1871 M.)

Įvadas. Naujųjų amžių samprata. Chronologinės epochos ribos. Pirmojo laikotarpio esminiai bruožai. Pramonės perversmas, jo socialiniai padariniai. Europos ir Rytų šalių raidos skirtumai.

1 tema. Anglijos revoliucija.

Anglija, Škotija ir Airija XVII a. pradžioje. Revoliucijos priežastys ir pradžia. Pilietinis karas. Respublika ir Kromvelio diktatūra. Monarchijos atkūrimas. 1688 m. perversmas.

2 tema. Anglija XVIII a. - XIX a. pirmojoje pusėje.

Parlamentinės monarchijos įsitvirtinimas. Pramonės perversmas. Anglijos virtimas "pasaulio dirbtuve". Naujų visuomenės sluoksnių ir jų santykių formavimasis. Demokratijos plėtra XIX a. Anglijos užsienio politika, jūrų ir kolonijinė galybė.

3 tema. XVII a. antrosios pusės - XVIII a. Europos kultūra.

Baroko ir klasicizmo menas, literatūra ir architektūra.

Švietimo amžius ir apšviestasis absoliutizmas.

Švietėjai ir jų idėjos. Anglų, prancūzų, vokiečių švietėjai. Apšviestasis absoliutizmas, jo reformų esmė.

4 tema. JAV susikūrimas.

Europiečių kolonizacija Šiaurės Amerikoje. Anglų kolonijų politinė ir ūkinė būklė. Nepriklausomybės karo ištakos ir pradžia. "Nepriklausomybės deklaracija". Amerikiečių ir anglų karas. JAV valstybės santvarka.

5 tema. JAV raida XIX a.

JAV politinė ir ūkinė raida XIX a. pirmojoje pusėje. Teritorijos plėtimasis. "Slinkimas į Vakarus". Prieštaravimų tarp Šiaurės ir Pietų valstijų stiprėjimas. Kova su negrų vergija. Pilietinis karas.

6 tema. Prūsijos valstybės iškilimas XVIII a.

Brandenburgas ir Rytų Prūsija. Jų ūkio sistema. Prūsijos valdovų vidaus politika, administracija ir kariuomenė. Frydricho II apšviestasis absoliutizmas.

Jo užsienio politika, kova su Austrija, vaidmuo Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijime. Prūsija - didžioji valstybė. Jos vidaus tautinė politika. Lietuviai Prūsijoje.

7 tema. Rusija XVII-XVIII a.

Politinė Rusijos raida XVII a. Ukrainos prijungimas. Sibiro nukariavimo pabaiga. Petro I vidaus ir užsienio politika. Šiaurės karas, jo reikšmė. Imperijos teritorijos plėtimasis valdant Jekaterinai II. Jos vidaus politika.

8 tema. Didžioji Prancūzijos revoliucija.

Revoliucijos brendimas, jos priežastys. Idėjinės revoliucijos ištakos. Revoliucijos pradžia ir etapai. "Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija". Respublikos paskelbimas. Jakobinų ir žirondistų tarpusavio kova. Jakobinų diktatūra. Jos vidaus politika, teroras, kova su užsienio priešais. Kontrrevoliucinis judėjimas. Vandėja. Jakobinų diktatūros krizė, jos žlugimas. Nevienareikšmiai revoliucijos padariniai.

9 tema. Prancūzija ir Europa Napoleono Bonaparto epochoje.

Bonaparto iškilimas. 1799 m. perversmas ir Napoleono Bonaparto diktatūros įvedimas. Imperijos paskelbimas. Napoleono vidaus politika. Karai Europoje. Napoleono imperijos žlugimo istorinės ir vidinės priežastys.

10 tema. Reakcija Europoje.

Vienos kongresas ir vadinamoji Vienos sistema. "Šventoji sąjunga". Revoliucijos Europoje 3-iojo dešimtmečio pradžioje ir jų nuslopinimas. Graikų kova dėl laisvės.

11 tema. Savarankiškų valstybių susikūrimas Pietų ir Centrinėje Amerikoje.

Padėtis ispanų ir portugalų kolonijose Amerikoje. Indėnai, negrai, baltieji. Sąjūdis dėl nepriklausomybės. Ginkluotos kovos eiga. Nepriklausomų valstybių susikūrimas, jų silpnumo priežastys.

12 tema. Pramonės perversmas.

Gamtos mokslų ir technikos laimėjimai. Jų taikymas pramonėje, žemės ūkyje, transporte.

Socialinė, politinė ir kultūrinė pramonės perversmo reikšmė. Nauji visuomenės sluoksniai ir jų įsitraukimas į politinį gyvenimą.

13 tema. Konservatizmas, marksizmas ir liberalizmas. Ištakos, pagrindiniai bruožai, skirtumai.

Socialinės teorijos XIX a. pirmojoje pusėje. Darbininkų padėtis. Marksizmo atsiradimas, jo svarbiausios idėjos. Darbininkų organizacijų kūrimasis. I Internacionalas. Marksizmo istorinis sąlygotumas.

Liberalizmo teorija. Pagrindinės nuostatos. Konservatizmo teorija.

14 tema. 1848-1849 m. revoliucijos Europoje. "Tautų pavasaris".

1848 m. revoliucija Prancūzijoje. 1848-1849 m. revoliucija Vokietijoje. 1848-1849 m. revoliucija ir kova dėl šalies suvienijimo Italijoje. 1848-1849 m. revoliucija

Austrijos imperijoje, vengrų kova dėl nepriklausomybės. Tautų savarankiškumo siekiai.

15 tema. Italijos ir Vokietijos tautinių valstybių susikūrimas.

Vienijimosi sąjūdis Italijoje. Dž. Madzino, K. B. Kavūro ir Dž. Garibaldžio veikla. 1859-1861 m. įvykiai Italijoje. Galutinis šalies suvienijimas. Vokietijos vienijimas dėl Prūsijos įtakos. O. Bismarko veikla. Prūsijos ir Prancūzijos karas. Vokietijos imperijos paskelbimas.

16 tema. Rusija XIX a.

Politinė Rusijos raida XIX a. 1812 m. karas. Imperijos teritorijos plėtimas. Baudžiatvėties ūkio ir caro absoliutizmo krizė. Baudžiatvėties panaikinimas. Aleksandro II reformos.

17 tema. Azijos ir Afrikos šalys XVII-XIX a.

Europiečių skverbimasis į Azijos bei Afrikos šalis ir jo padariniai. Indijos pajungimas anglų valdžiai. Anglijos Rytų Indijos bendrovės veikla. Japonijos ir Kinijos savūzoliacija ir jos panaikinimas. Europiečiai Afrikoje. Vergų prekyba, jos padariniai.

18 tema. Europos kultūra XIX a.

Gyvenimo sąlygų ir buitės pokyčiai. Miestų augimas, švietimo plėtotė. Literatūra, menas. Romantizmas ir jo idėjos. Pozityvizmas. Naujųjų laikų filosofų svarbiausios idėjos.

LIETUVOS ISTORIJA

Lietuva 1569-1863 m. laikotarpiu

1 tema. Lietuva Jungtinės Lenkijos ir Lietuvos valstybės sudėtyje. LDK XVI a. antrojoje - XVII a. pirmojoje pusėje.

Stepono Batoro valdymas. Vidaus ir užsienio politika. Karai su Maskva. III Lietuvos statutas - valstybės suverenumo sargas. Kultūrinė Lietuvos ir Lenkijos bajorijos asimiliacija. Karai su Švedija ir Rusija XVII a. pradžioje. Bajorų anarchijos stiprėjimas Vazų valdymo laikais.

2 tema. Lietuvos ūkinis ir politinis nuosmukis XVII a. antrojoje - XVIII a. pirmojoje pusėje.

Rusijos ir Švedijos okupacija XVII a. viduryje, jos padariniai. 1655 m. Kėdainių sutartis su švedais. Jonušas Radvila. Lietuva Šiaurės karo metu. Karo padariniai Lenkijos ir Lietuvos valstybei. Badas, maras.

3 tema. XVIII a. 7-8-ojo dešimtmečio permainos.

Pastangos reformuoti visuomenę ir valstybę. Naujų ūkinių santykių formavimasis. Vidaus ir užsienio reakcija. Baro konfederacija. Pirmasis Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimas.

4 tema. 1791 m. gegužės 3 d. konstitucija. Lenkijos ir Lietuvos valstybės panaikinimas.

Ketverių metų seimas. 1791 m. gegužės 3 d. konstitucija. Lietuvos suverenumo problema. Antrasis padalijimas. 1794 m. sukilimas. Trečiasis padalijimas. Lietuvą okupuoja ir aneksuoja Rusija. Valstybingumo netekties padariniai tolesnei lietuvių tautos raidai. Lenkijos ir Lietuvos valstybės žlugimo priežastys.

5 tema. Kultūra XVII a. antrojoje pusėje - XVIII a. Baroko epocha Lietuvoje. Vilniaus universiteto kultūrinė ir mokslinė veikla.

Teatras, literatūra, architektūra. Litanistiniai sąjūdžiai Didžiojoje ir Mažojoje Lietuvoje. K.Sirvydas ir D.Kleinas.

Švietimo idėjos. Edukacinė komisija. Švietimo pertvarkymas. Mokslas ir visuomeninė mintis.

Klasicizmas dailėje ir architektūroje.

Nacionalinės kultūros gynimas Prūsijoje. K.Donelaitis.

6 tema. Lietuva Rusijos imperijoje XVIII a. pabaigoje - XIX a. pradžioje.

Lietuvos valdymo kaita aneksijos sąlygomis. Varšuvos kunigaikštystės atkūrimas ir Lietuva. LDK atkūrimo projektas. Napoleonas užima Lietuvą. Laisvės viltys. Lietuva karo metu. Karo padariniai Lietuvai.

7 tema. Lietuva XIX a. pirmojoje pusėje. Visuomenės politinis judėjimas.

Politinė situacija po 1812 m. karo. Visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas. Vilniaus universitetas. Masonai ir šaravai. Slaptos jaunimo organizacijos. Atgimimo sąjūdžio formavimasis. 1830-1831 m. sukilimas. Sukilimo pralaimėjimas ir represijos. Rusifikacija. S.Daukantas, M.Valančius ir blaivybės sąjūdis.

8 tema. 1863 m. sukilimas.

Baudžiavinio ūkio krizė. 1861 m. reforma. Sukilimo priežastys. Politinės manifestacijos. 1863 m. sukilimas. Nacionalinės laisvės kovos pobūdis. A.Mackevičiaus ir K.Kalinausko idėjos. Pralaimėjimas ir represijos. Sukilimo vadai ir didvyriai.

IX KLASĖ

NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA

(tąsa)

Uždaviniai

Mokiniai turi suvokti ir gebėti paaiškinti:

politinių konfliktų ir gamtos turtų sąsajas;

imperinės politikos pagrindus, jos raiškos formas;

kolonijinių valstybių sandaros principus, skirtingų interesų įtampą šių valstybių viduje;

kolonijinės priklausomybės padarinius tautoms, jų ūkiui, visuomenės struktūrai bei kultūrai;

svarbiausius Rusijos imperijos bruožus, jos kolonijinės politikos pobūdį (dėmesį telkiant į jos politiką Lietuvoje);

modernios technologijos reikšmę valstybės galios plėtotei;

liberalių ir tautinių sąjūdžių įtaką valstybės ir visuomenės sandaros kaitai;

teorinį besiformuojančios Vakarų demokratijos pagrindą,

teorinį bręstančių totalitarinių sistemų pagrindą;

tradicinių religijų ir svarbiausių politinių teorijų sąveikų pobūdį;

Lietuvos kultūrinės ir politinės kovos prieš kolonijinę priespaudą turinį ir formas; iškilusių lietuvių kultūros veikėjų ir politikų veiklos motyvus ir siekius; socialinės struktūros pokyčius Lietuvoje Naujaisiais amžiais;

lietuvių tautos valstybinės savimonės stiprėjimą, Lietuvos valstybingumo idėjos brandimą Naujaisiais amžiais;

Lietuvos valstybės atkūrimo sąlygas bei reikšmę tolesniam tautos egzistavimui.

VISUOTINĖ NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA (1871-1918 M.)

Įvadinė pamoka

Pasaulio politinis žemėlapis XIX a. paskutiniajame trečdalyje. Galingiausios valstybės, jų politinė santvarka (monarchija, respublika), ekonomika, socialinė struktūra.

Kolonijos, neištirtos teritorijos.

1 tema. Mokslas, technika ir kultūra XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje.

pozityvizmas. Jo formuojama pasaulio ir gyvenimo samprata.

Mokslas, technikos, kultūros raida ir jų reikšmės didėjimas naujaisiais laikais.

Metalurgijos, mašinų gamybos, energetikos, chemijos, statybos, transporto, ryšių, žemės ūkio raida. Švietimas, geografiniai atradimai. Humanitariniai mokslai.

2 tema. Prancūzijos ir Prūsijos karas.

Prancūzija ir vokiečių žemės po 1848-1849 m. revoliucijų. Karo priežastys, pradžia, eiga.

Rugsėjo 4 d. revoliucija. Paliubos ir kapituliacija. Kovo 18 d. įvykiai ir Komunos įsteigimas.

Prancūzijos ir Vokietijos taikos sutartis.

Karo reikšmė ir tarptautiniai padariniai.

3 tema. Didžiausios Vakarų Europos valstybės.

Svarbiausių Vakarų Europos valstybių politinės sistemos, jų skirtumai. Politinės partijos ir jų kova. Vidaus politikos svarbiausi bruožai. Užsienio politika, jos kolonijinis pobūdis. Ekonomikos raidos ypatumai ir netolygumas.

4 tema. Imperijos Europos centre ir Rytuose.

Austrija-Vengrija. Politinė sistema. 1867 m. konstitucija. Vidaus politika, nacionalinės problemos. Ekonomika.

Osmanų imperija. Politinė sistema. Pavergtų tautų padėtis ir jų išsivadavimo kova. Turkijos santykiai su didžiosiomis Europos valstybėmis.

Rusijos imperija. Politinė sistema. Vidaus politika. Tautinės problemos. Ekonominė raida.

5 tema. Mažosios Europos valstybės. Jų politinės, ekonominės raidos bruožai.

Italija, Ispanija ir Portugalija, Belgija ir Olandija, Šveicarija, Švedija ir Norvegija. Balkanų valstybės. Mažųjų Europos valstybių vaidmuo šio žemyno istorijoje.

6 tema. Amerika XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje. Svarbiausi Amerikos regionai ir valstybės.

JAV. Politinė sistema. Vidaus ir užsienio politika. Ekspansionizmo ideologija ir politika. Ekonominė JAV raida. Imigracija ir socialinės struktūros ypatybės. Kanada. Politinė sistema. Tautinė struktūra.

Lotynų Amerika. Lotynų Amerikos valstybės. Tautinė struktūra. Lotynų Amerikos kultūros ypatybės. Lotynų Amerikos šalių vidaus ir užsienio politikos bruožai. Ekonomika.

Meksikos revoliucija.

7 tema. Azija XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje.

Kolonijos ir įtakos sferos Azijoje.

Britai Indijoje.

Kinija. Taipingų sukilimas. Kinija ir didžiosios valstybės.

Reformų pradžia. Boksininkų sukilimas.

Japonija. Imperatoriaus valdžios atkūrimas. Modernizacija ir Vakarų įtaka. Nelygiateisių sutarčių panaikinimas. Imperijos gimimas.

8 tema. Afrika XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

Europos valstybių valdos Afrikoje. Kolonijų raidos bruožai. Imperialistinių valstybių tarpusavio varžybos Afrikoje. Būrai Pietų Afrikoje ir jų kova su anglais.

9 tema. Visuomeninės bei politinės minties ir judėjimų raida.

Svarbiausios socialinės ir ekonominės teorijos: konservatizmas, liberalizmas, radikalizmas, tredjunionizmas, sindikalizmas, socializmas.

Nacionalinės teorijos: pangermanizmas, panamerikonizmas, panslavizmas, sionizmas, panislamizmas.

Tradicinių pasaulio religijų ir naujų politinių teorijų sąveika. Skirtingų politinių, ekonominių, nacionalinių teorijų poveikis Vakarų demokratijos ir totalitarinių sistemų formavimuisi.

10 tema. Didžiausios Europos valstybės XX a. pradžioje.

1905-1907 m. Rusijos revoliucija, jos rezultatai, poveikis politinės sistemos raidai.

Europos valstybių ekonomikos raida, konkurencijos augimas. Europos vaidmuo pasaulyje XX a. pradžioje.

11 tema. Tarptautiniai santykiai XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

Jėgų santykis Europoje po Prancūzijos ir Vokietijos karo. Trijų imperatorių sąjunga. Rusijos ir Turkijos karas. Berlyno kongresas.

Prieštaravimų tarp didžiųjų valstybių didėjimas. Blokų formavimasis. Ginklavimosi varžybos. Rengimosi karui planai.

12 tema. Pirmasis pasaulinis karas.

Pirmojo pasaulinio karo priežastys. Karo pradžia ir eiga 1914-1916 m. Politinė ir ekonominė padėtis kariaujančiose šalyse.

Karas ir Rusijos įvykiai. Vasario revoliucija Rusijoje. Monarchijos žlugimas. Spalio perversmas. Bolševikų diktatūra. Bresto taika. JAV įsitraukimas į karą. Vokietijos ir jos sąjungininkų pralaimėjimas. Karo padariniai. Versalio taika.

Apibendrinamojo kartojimo pamoka. Naujesiems laikams prasidedant.

Pasaulio politinis žemėlapis. Valdymo sistemų pokyčiai. Nuo monarchijų prie parlamentinių respublikų. Socialinė struktūra, jos skirtumai įvairiose valstybėse.

Naujo ekonominio modelio susiformavimas.

LIETUVOS NAUJŲJŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Nuo 1863 m. sukilimo iki 1918 m. vasario 16 d.

1 tema. Aneksinė ir antitautinė carizmo politika Lietuvoje XIX a. antrojoje pusėje.

Posūkis į atvirą visuotinę rusifikaciją. Lietuvių mokyklų uždarymas. Rusifikacinės švietimo sistemos sukūrimas. Lietuvių spaudos draudimas. Katalikų Bažnyčios veiklos varžymas ir pravoslavybės protegavimas. Tautinė ir religinė diskriminacija. Rusų kolonizacijos politika Lietuvoje. Ekonominiai suvaržymai. Caro antitautinės politikos Užnemuneje (Suvalkijoje) ypatybės.

2 tema. Ūkio ir socialinių santykių raida Lietuvoje XIX a. antrojoje pusėje.

Žemės ūkio pažanga. Valstietijos socialinė diferenciacija. Valstietiškos kilmės inteligentijos atsiradimas. Emigracijos pradžia.

Lietuvos pramonės raida. Miestų augimas. Tautinė ir socialinė miestų struktūra. Lietuviškoji miesto kultūra.

3 tema. Tautinio atgimimo sąjūdis XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje.

Kultūrinis tautos pasipriešinimas.

M.Valančiaus veikla. Nelegalios lietuvių spaudos atsiradimas. Knygnešiai. Slaptas mokymas. Daraktoriai. "Aušra", jos programa ir reikšmė. J.Basanavičius. Lietuvių tautinio sąjūdžio idėjinė sklaida. V.Kudirka ir "Varpas". J.Tumas-Vaižgantas ir "Tėvynės sargas". Maironio tautinio atgimimo programa. Valstietijos įsitraukimas į sąjūdį. Tolėsnis lietuvių inteligentijos formavimasis. Tautinės valstybės atkūrimo klausimas XIX a.

4 tema. Lietuva XX a. pradžioje. Valstybingumo atkūrimo linkiai.

Politinio visuomenės gyvenimo aktyvėjimas. Lietuvių partijos. Jų programos ir socialinė atrama. Pramonės ir žemės ūkio padėtis. Darbininkai ir valstiečiai. Partijų veikla nacionalinėje išsivadavimo kovoje.

Caro rusifikacinės politikos Lietuvoje krizė. Lietuvių spaudos draudimo panaikinimas.

"Kruvinojo sekmadienio" atgarsiai Lietuvoje. Tautinio išsivadavimo sąjūdžio pakilimas. Didysis Vilniaus Seimas, jo nutarimai ir reikšmė.

5 tema. Lietuvių kultūros išsiskleidimas XX a. pradžioje.

Kultūros profesionalėjimas. Dailė, literatūra, muzika. Pirmieji periodiniai kultūros leidiniai, pirmosios dailės parodos. Moderniojo meno ryšys su tradicine liaudies kūryba. M.K.Čiurlionis.

Mokslo sąjūdis. Tautinių Lietuvos mažumų kultūros. Vilnius - lietuvių meno ir mokslo centras.

6 tema. Lietuva Pirmojo pasaulinio karo metais. Valstybės atkūrimas.

Lietuvos visuomenės pažiūra į karą. Kaizerio Vokietija okupuoja Lietuvą, okupantų politika Lietuvoje. Lietuvių veikla Europoje, Amerikoje ir Rusijoje rūpinantis Lietuvos valstybės atkūrimu. Vilniaus konferencijos sušaukimas ir Lietuvos Tarybos sudarymas. Lietuvos Tarybos 1917 m. gruodžio 11 d. ir 1918 m. vasario 16 d. aktai. Politinė situacija Lietuvoje ir jos kitimas nuo 1918 m. vasario 16 d. iki 1918 m. lapkričio 5 d. Pirmosios Lietuvos vyriausybės sudarymas ir jos veikla. Valstybingumo atkūrimo reikšmė.

X KLASĖ

NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ISTORIJA

Uždaviniai

Mokiniai turi suvokti ir gebėti paaiškinti:

pagrindinius politinius prieštaravimus Europoje po Versalio sutarties;

pagrindinius Lietuvos valstybės atkūrimo etapus;

pasaulinės krizės pirmajame pokario dešimtmetyje reiškinius;

bolševizmo ir fašizmo stiprėjimo bei įsigalėjimo priežastis, šių sistemų

principus, esminius bruožus, bendrą antihumanišką pobūdį;

komunistinės Rusijos imperijos esminius bruožus, jos vidaus ir užsienio

politikos principus;

Vakarų demokratijos raidos bruožus, parlamentarizmo krizės priežastis ir padarinius;

militarizmo stiprėjimo po Pirmojo pasaulinio karo priežastis ir padarinius;

svarbiausias Lietuvos Respublikos ūkinio, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo tendencijas bendrame Europos tarpukario raidos kontekste;

Lietuvos valstybės žlugimo priežastis ir padarinius; LTSR inkorporavimo į TSRS mechanizmą;
politinį pasaulio žemėlapi po Antrojo pasaulinio karo, naujų konfliktinių židinių susiformavimą;
atominio ginklo ir atominės jėgos vaidmenį politikoje;
supergalybių susidarymą ir jų poveikį tolesnei pasaulio raidai;
kolonijinių valstybių irimą ir šio proceso padarinius; trečiojo pasaulio problemas;
TSRS žlugimo priežastis ir padarinius;
valstybių bendrijų formavimąsi, pagrindines šio proceso tendencijas ir problemas;
svarbiausias demokratinės Lietuvos valstybės kūrimosi problemas;
pasaulinės taikos idėją ir jos įgyvendinimo problemas;
esmines XX a. civilizacijos problemas (ekologija, demografija, moralė, karai, susinaikinimo grėsmė).

VISUOTINĖ NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ISTORIJA

Pasaulis tarp pasaulinių karų

[1 tema. Tarptautinė padėtis pirmaisiais pokario metais.]
Paryžiaus taikos konferencija. Tautų Sąjungos sukūrimas. Pasaulio politinio žemėlapio pokyčiai. Versalio sistema, jos prieštaravimai. Pirmojo pasaulinio karo sukelti tarptautinės situacijos pokyčiai. JAV vaidmens didėjimas.

2 tema. TSRS susikūrimas ir raida.
Totalitarinis bolševikų režimas. Jo principai. Nepas - ekonominis režimo manevras. TSRS - komunistinės imperijos - sukūrimas.
Bolševikų režimo raida. Stalinas. Nepo panaikinimas. Industrializacija. Karinės ir sunkiosios pramonės vystymasis. Gamybos augimas ir skurdo didėjimas.
Kolektyvizacija. Valstietijos pavergimas. Dirbtinis badas Ukrainoje.
Trėmimai. Gulagų sistema.
Bolševikų "kultūrinė revoliucija". Kultūros pajungimas valdžios tikslams.
Kultūros raida TSRS 1918-1939 m.

[3 tema. Komunistinis judėjimas ir Kominternas.]
Komunistų internacionalo sukūrimas. Kominternas - pasaulinės revoliucijos ir TSRS imperinės politikos priemonė. Kominterno veikla 1921-1935 m. Kominterno VII kongresas ir jo reikšmė.

4 tema. Ekonominė ir politinė Vakarų pasaulio raida 1920-1939 m.
Pasaulio ekonominė raida tarpukario laikotarpiu. Parlamentarizmo krizė, fašizmo politinė srovė. Autoritarizmo tendencijos tarpukario Europoje. Fašistinės diktatūros įsigalėjimas Italijoje. B.Musolinis.
Nacių totalitarinės diktatūros sukūrimas Vokietijoje. Jos principai. Vokiškojo nacizmo vidaus ir užsienio politika. A.Hitleris.

Ispanija. Ispanijos revoliucija. Jos pobūdis. 1936 m. maištas. Dvieju totalitarinių režimų jėgų išbandymas, demokratijos ir totalitarizmo kova. Franko diktatūros įvedimas.

JAV, Anglijos, Prancūzijos ekonominės ir politinės raidos bendrieji bruožai.

Centrinės ir Pietryčių Europos šalys. Lenkija, Čekija ir Slovakija, Baltijos valstybės, Šiaurės Europa tarpukario laikotarpiu.

[5 tema. Kolonijinių ir priklausomų šalių nacionalinio išsivadavimo kova.]

Kolonijinė sistema tarpukario laikotarpiu.

Kinijos nacionalinė kova 1926-1937 m. Nacionalistai ir komunistai 1928-1937 m.

Indijos tautų kova su kolonijine priespauda. Indijos nacionalinio kongreso partija. M.Gandis ir DŽ.Neru.

[6 tema. Tarptautiniai santykiai 3-4-ajame dešimtmetyje.]

Tarptautiniai santykiai 3-ajame dešimtmetyje. Reparacijų klausimas. Lokarno politika. Tautų sąjunga.

Tarptautiniai santykiai 4-ajame dešimtmetyje. Prieštaravimų stiprėjimas pasaulyje. Agresyvaus bloko Berlynas-Roma-Tokijas susidarymas. Tarptautinės krizės brandimas. Vokietija užgrobia Austriją, Čekiją ir Slovakiją, Klaipėdos kraštą. 1939 m. rugpjūčio 23 d. TSRS ir Vokietijos sutartis.

Antrasis pasaulinis karas (1939-1945 m.)

[1 tema. Pradinis karo etapas.]

Antrojo pasaulinio karo pradžia. Fašistinė Vokietija užpuola Lenkiją. TSRS okupuoja Vakarų Ukrainą, Vakarų Baltarusiją ir Vilniaus kraštą.

"Keistasis karas" Vakaruose. Vokietija pereina prie aktyvių karo veiksmų. Prancūzijos kapituliacija.

TSRS užsienio politika pirmaisiais Antrojo pasaulinio karo metais. TSRS užpuola Suomiją, Pabaltijo respublikų okupacija.

[2 tema. Karo plėtojimasis. Vokietijos ir jos sąjungininkų puolimas rytuose.]

Vokietija užpuola Tarybų Sąjungą. Mūšis dėl Maskvos. "Žaibiško karo" plano žlugimas.

Japonija užpuola Perl Harborą. JAV įsitraukimas į karą. Antifašistinės koalicijos sudarymas. Karo veiksmai Šiaurės Afrikoje, Azijoje.

[3 tema. Persilaužimas Antrajame pasauliniame kare.]

Karo veiksmai TSRS-Vokietijos fronte 1942-1943 m. Stalingrado mūšis. Mūšis Kursko lanke. Pasipriešinimo judėjimo pakilimas. Itališkojo fašizmo žlugimas ir Italijos kapituliacija.

[4 tema. Baigiamasis Antrojo pasaulinio karo etapas.]
Teherano konferencija.

Raudonosios armijos puolimas 1944-1945 m. Baigiamasis karo etapas Europoje. Antrojo fronto Europoje atidarymas.

Pasipriešinimo judėjimo vaidmuo vaduojant Prancūziją ir Italiją. Liaudies išsivadavimo kova Jugoslavijoje, Lenkijoje, Lietuvoje ir kitose Europos šalyse. Krymo konferencija. Postdamo konferencija ir jos nutarimas. Japonijos kapituliacija. Antrojo pasaulinio karo padariniai. Niurnbergo procesas.

Pasaulis pokario laikotarpiu

1 tema. Politinių jėgų išsidėstymas tarptautinėje arenoje po Antrojo pasaulinio karo. Teritoriniai ir politiniai pokyčiai. Sustiprėjusi TSRS politinė įtaka. JAV vaidmuo pasaulio politiniame gyvenime. SNO įkūrimas.

2 tema. Komunistinės valstybės 5-ajame dešimtmetyje - 6-ojo dešimtmečio pradžioje. TSRS ekonominė raida ir vidaus politika 1945-1953 m. Pabaltijo respublikų sovietizavimas. Pasipriešinimo kovos. Pietryčių ir Vidurio Europos šalių sovietizavimas. Satelitinių komunistinių valstybių sukūrimas. ESPT įsteigimas. Varšuvos sutartis.

[3 tema. Komunistinės valstybės 6-9-ajame dešimtmetyje.] TSRS ekonominė, politinė raida 1953-1985 m. N.Chruščiovo reformos. Disidentinis judėjimas.

Pagrindinės socialinės ir ekonominės problemos komunistinio bloko šalyse. Jų politinės sistemos bruožai.

Tautų kova dėl demokratijos. 1953 m. įvykiai Berlyne. 1956 m. Vengrijos sukilimas. 1968 m. Prahos pavasaris. Lenkų tautos kova dėl laisvės ir demokratijos.

Kinijos pokarinė raida. Pilietinis karas. Komunistinis režimas. Mao Dzedunas. 1979-1992 m. reformos.

Kubos revoliucija.

4 tema. Komunistinio totalitarizmo krizė. Krizės priežastys.

TSRS pertvarkos metais. Imperinės "Socializmo sistemos" irimas. Tautų nacionalinės savimonės sklaida.

"Perestrojka" - jos tikslų ir padarinių neatitikimas. Pastangos tobulinti komunistinę sistemą. Komunizmo irimas.

Nacionalinis sąjūdis ir pastangos atkurti demokratinį valstybingumą Pabaltijyje.

Politinė komunistinių Europos valstybių raida. Totalitarinių režimų žlugimas Vidurio Europos šalyse. Nauja politinė situacija Rytų Europoje.

5 tema. Vakarų šalys ir Japonija po Antrojo pasaulinio karo.

Šalių ekonominė ir socialinė raida. Mokslo ir technikos revoliucija. Postindustrinės visuomenės kūrimasis ir jos problemos.

JAV, Japonijos, Anglijos, Prancūzijos, Italijos politinė ir ekonominė raida.

Karinis, politinis ir ekonominis Vakarų šalių bei Japonijos bendradarbiavimas. NATO, EEB susikūrimas ir raida.

[6 tema. Trečiojo pasaulio šalys po Antrojo pasaulinio karo.]

Trečiasis pasaulis: komunizmo ir demokratijos grumtynių bei nacionalinių interesų sklaidos erdvė.

Nacionalinio išsivadavimo kovos pakilimas. Kolonijinės sistemos žlugimas. Pietų, Pietryčių Azija, Artimieji Rytai, Afrikos šalys po Antrojo pasaulinio karo.

Trečiojo pasaulio šalių raidos skirtumai.

Lotynų Amerikos šalių politinė ir ekonominė raida. Jų vystymosi problemos ir sunkumai.

Išsivysčiusios šalys ir Trečiasis pasaulis.

[7 tema. Tarptautiniai santykiai po Antrojo pasaulinio karo.]

Tarptautiniai santykiai 1946-1954 m. Šaltasis karas. Artimųjų Rytų problema.

Tarptautiniai santykiai 1955-1985 m. Ginklavimosi ir politinės varžybos. Regioniniai konfliktai: Korėja, Pietryčių Azija, Artimieji Rytai. Susitarimai ginkluotės srityje. Helsinkio procesas. TSRS intervencija į Afganistaną.

Tarptautiniai santykiai 9-ojo dešimtmečio antroje pusėje. Karinės ir politinės įtampos mažėjimas.

8 tema. XX a. kultūros raida. Jos bendrosios tendencijos.

Technikos ir mokslo raida. Dailės, literatūros, muzikos, filosofinės minties raidos bendrieji bruožai. Intelektualai demokratijos ir totalitarinių režimų grumtynėse: M.Gorkis, R.Rolanas, T.Manas, A.Kamiu, Ž.P.Sartras, K.Boruta, B.Sruoga, Putinas, A.Solženicynas, A.Sacharovas, V.Havelas ir kt.

LIETUVOS NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ISTORIJA

Lietuvos Respublika - nepriklausoma valstybė

1 tema. Lietuvos Respublikos kūrimas ir kovos dėl nepriklausomybės.

Valstybės struktūrų kūrimas. Lietuvos kariuomenės kovos su Raudonąja armija. Lietuvos ir Lenkijos karinė bei diplomatinė konfrontacija 1919-1920 m.

Bermontininkų karinės avantiūros likvidavimas.

Steigiamojo Seimo sušaukimas. Lietuvos pozicija Lenkijos ir Tarybų Rusijos karo atžvilgiu. Taikos sutartis su Tarybų Rusija. Suvalkų sutartis su Lenkija. Kovos su L.Želigovskiu ir Vilniaus bei trečdalis Lietuvos netektis.

2 tema. Lietuvos tarptautinė ir vidaus padėtis parlamentinės (Seimo) respublikos laikotarpiu (1920-1926 m.)

Lietuvos tarptautinis pripažinimas. Klaipėdos krašto atgavimas. 1926 m. nepuolimo ir neutralumo sutartis su TSRS.

Nuolatinės Lietuvos Respublikos konstitucijos priėmimas. Savų pinigų - litų - įvedimas. Žemės reforma: perėjimas prie smulkaus kapitalistinio žemės ūkio. Ekonomikos persiorientavimas ir raida.

Politinės partijos. Krikščionių demokratų valdymas. Socialdemokratų ir liaudininkų atėjimas į valdžią. Politinė situacija 1926 m. antrojoje pusėje.

3 tema. Lietuvos vidaus ir tarptautinė padėtis bei užsienio politika A.Smetonos valdymo metais (1926-1940 m.)

1926 m. gruodžio 17 d. valstybės perversmas. Tautininkų idealai ir tikslai. A.Smetonos įsitvirtinimas valdžioje. Tautininkų vyriausybių ekonominė, socialinė bei kultūrinė politika. Ekonominė raida. Socialinės ir ekonominės padėties kitimas. Autoritarinės tendencijos. Kitų partijų ir intelektualų opozicija tautininkų valdžiai. Antivalstybinė komunistų partijos veikla.

Lietuvos ir Lenkijos, Lietuvos ir Vokietijos, Lietuvos ir TSRS santykiai. Klaipėdos krašto netektis. TSRS ir Vokietijos nepuolimo sutartis su Lietuva.

[4 tema. Vilniaus kraštas Lenkijos valdžioje.]

"Vidurio Lietuva" ir jos neteisėtas įjungimas į Lenkijos sudėtį. Krašto ekonominė ir kultūrinė padėtis. Gyventojų socialinė struktūra ir tautinė sudėtis. Valdžios tautinė politika. Kova prieš tautinę priespaudą.

Kultūrinis gyvenimas Vilniaus krašte. S.Batoro universitetas. Lietuvių kultūros ir švietimo organizacijos. Lietuvos pagalba Vilniaus krašto lietuviams.

5 tema. Lietuvos tarptautinė ir vidaus padėtis prasidėjus Antrajam pasauliniam karui. Valstybės žlugimas.

Lietuvos užsienio politika prasidėjus Antrajam pasauliniam karui. Lietuvos geopolitinės (tarptautinės) situacijos pasikeitimas pasirašius TSRS ir Vokietijos draugystės ir sienų sutartį. TSRS ir Lietuvos tarpusavio pagalbos sutartis. Vilniaus ir dalies Vilniaus krašto atgavimas. Ekonominė ir politinė situacija Lietuvoje 1939 m. pabaigoje - 1940 m. pirmojoje pusėje. Raudonosios armijos įgulos Lietuvoje ir jų įtaka Respublikos padėčiai. 1940 m. birželio 14 d. TSRS vyriausybės ultimatyvi nota Lietuvos vyriausybei. Prezidento pasitraukimas į užsienį. Raudonoji armija užima Lietuvą.

[6 tema. Kultūrinis Lietuvos Respublikos gyvenimas.]

Visuotinio privalomojo pradinio mokslo įvedimas. Tautinės vidurinės bei aukštosios mokyklos sukūrimas ir raida. Tautinės mokyklos tradicijos. Dailė, literatūra, muzika, teatras, architektūra. Profesionalioji Lietuvos filosofija. Spauda ir knygų leidyba. Valstybės parama kultūrai. Bažnyčia ir jos vaidmuo Lietuvos kultūriname gyvenime. Tautinių mažumų padėtis. Iškiliausios kultūros asmenybės. Sportinis sąjūdis. S.Dariaus ir S.Girėno skrydis.

Nepriklausomybės netekus

1 tema. Lietuvos įjungimas į TSRS, sovietizacijos pradžia (1940-1941 m.)

"Liaudies vyriausybės" sudarymas ir veikla. Vadinamieji rinkimai į "Liaudies seimą". "Liaudies seimo" nutarimai. Lietuvos įjungimas į TSRS. Lietuvos sovietizacija. Represijos ir deportacijos. Pogrindžio formavimasis - Lietuvių aktyvistų frontas (LAF). Vakarų šalių reakcija į Lietuvos aneksiją.

[2 tema. Lietuva TSRS ir Vokietijos karo metais.]
Sukilimas prasidėjus karui. J. Ambrazevičiaus vyriausybės sudarymas ir veikla. Hitlerinės okupacijos režimas ir planai. Masinis teroras. Žydų genocidas. Nacių talkininkai lietuviai. Lietuvos demokratinės ir nepriklausomos valstybės atkūrimo šalininkų tarptautinė politinė orientacija ir veikla. Antinacinė rezistencija.

3 tema. Lietuva 1944-1953 m. Sovietizacija ir priešinimasis jai.

Politinė situacija Lietuvoje ir aplink Lietuvą baigiantis karui. Pabaltijo respublikų sovietizavimas. Okupacinis režimas Lietuvoje. Sovietinių valdymo ir ūkio struktūrų sukūrimas. Teroras. Trėmimai. Rezistencijos sąjūdis, jo organizacinė raida ir veikla. Partizanai, jų kovos prasmė. "Socializmo pagrindų" kūrimas; metodai ir rezultatai.

4 tema. Lietuva 1953-1988 m.

Ekonominė politika Lietuvoje. Kolonijinis Lietuvos ūkio pajungimas. Administracinių struktūrų pavaldumas Maskvai. Vienkiemių naikinimas. Tradicinės kultūros griovimas. Ekologinės situacijos blogėjimas. Kultūra Lietuvoje totalitarinio režimo sąlygomis. "Tarybinė kultūra" ir kultūrinė rezistencija: V. Mykolaitis-Putinas. Lietuvių tautos kova dėl laisvės. Romas Kalanta. "Katalikų Bažnyčios kronika". Disidentai.

Komunizmo krizės požymiai Lietuvoje.

5 tema. Sąjūdis ir tautinis išsivadavimas.

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio susikūrimas ir veikla. Politinio ir kultūrinio gyvenimo laisvėjimas. Lietuvos laisvės "bylos" iškėlimas Maskvoje.

6 tema. Lietuvos Respublikos atkūrimas. Lietuvos Respublikos raida.

1990 m. rinkimai į LTSR Aukščiausiąją Tarybą ir jų rezultatai. 1990 m. kovo 11 d. aktai. Politinės situacijos Lietuvoje ir aplink Lietuvą raida. 1991 m. sausis. Lietuvos tarptautinis pripažinimas 1992 m.

Iš komunistinės santvarkos į demokratinę piliečių visuomenę ir rinkos ekonomiką. Reformų laimėjimai ir nesėkmės.

1992 m. Scimo ir 1993 m. Prezidento rinkimai.

Lietuvos Respublikos svarbiausios politinės, ekonominės ir kultūrinės problemos.

XI KLASĖ

SENOVĖS CIVILIZACIJŲ ISTORIJA. ESMINĖS LIETUVOS ISTORIJS PROBLEMOS

Uždaviniai

Mokiniai turi suvokti ir gebėti paaiškinti:
civilizacijos ir kultūros sampratą;
civilizacijų raidos dėsningumus;

pagrindines civilizacijų ir kultūrų raidos teorijas;
gamtos ir civilizacijos sąveiką;
religijų ir civilizacijų santykius;
rašto vaidmenį senosiose civilizacijose;
Rytų ir Vakarų civilizacijų bendrybes ir skirtumus;
lietuvių etnogenezę;
senosios tikybos ir krikščionybės vaidmenį Lietuvos istorijoje;
iškilniausių Lietuvos istorijos asmenybių veiklos motyvus ir reikšmę.

SENOVĖS CIVILIZACIJŲ ISTORIJA

Civilizacijos samprata. Civilizacija ir kultūra. Civilizacijų sąveikos ir kaitos dėsningumai. Pagrindinės civilizacijų ir kultūrų raidos teorijos.

Senovės civilizacijų samprata. Civilizacijos požymiai, raidos ypatybės. Civilizacija ir gamta. Religijos vaidmuo civilizacijos raidoje.

I dalis

Senovės Rytų civilizacijos

1 tema. Senoji Egipto civilizacija.

Egipto istorijos studijos XVIII a. pabaigoje - XX a. Egiptologija Lietuvoje. Senojo Egipto politinė raida. Egipto civilizacijos pagrindai ir pradžia. Civilizacijos branda, jos laimėjimai: piramidės, raštas, mokslas. Rašto vaidmuo Egipto civilizacijoje.

Civilizacijos irimo pradžia. Echnatono religinė reforma. Egiptas dezintegracijos laikais. Egipto civilizacijos dvasia ir tradicijos. Religija. Etika. Šeima. Menas.

[2 tema. Šumero-Akado civilizacija.]

Mesopotamijos istorijos tyrimai, dantiraščio dešifravimas. Civilizacijos gimimas, jos tradicijų pradžia: mitologija, literatūra, teisė. Sargono vaidmuo Mesopotamijos istorijoje. Civilizacijos irimas. Šumero kultūros renesansas.

[3 tema. Babilono civilizacija.]

Politinė Babilono raida. Civilizacijos raida. Babiloniečių laimėjimai, jų ryšys su Šumero-Akado civilizacija: religija, mitologija, literatūra, raštas, teisė. Asirijos vieta Babilono civilizacijoje.

[4 tema. Hetitų civilizacija.]

Hetitologija pasaulyje ir Lietuvoje. Hetitai - tiltas tarp Rytų ir Vakarų. Politinė hetitų visuomenės raida.

5 tema. Sirijos civilizacija.

Ankstyvosios Sirijos kultūros: Jerichonas, Ebla, Ugaritas. Finikija, finikiečių kolonijos. Abécélé.

Senovės žydai. Politinė raida: teisėjai, karaliai, pranašai. Senovės žydų istorijos tragizmas. Biblija. Monoteizmas.

[6 tema. Senovės Iranas.]

Achemenidų imperijos susidarymas. Imperija didžiųjų valdovų laikais. Zoroastrizmas. Senovės Irano vieta civilizacijų istorijoje.

[7 tema. Indo civilizacija.]

Protoindiškasis laikotarpis: Mohendžo Daro ir Harapos kultūros. Arija. Vedos. Brahmanizmas ir kastų sistema. Civilizacijos lūžis. Budizmas ir jo likimas. Ašoka. Civilizacijos irimas. Indija ir Lietuva.

[8 tema. Senoji Kinijos civilizacija.]

Civilizacijos pagrindai. Kinijos "aukso amžius". Konfucijus ir jo mokslas. Cino imperija. Chanų laikai. "Tamsos laikotarpis".

II dalis

Senovės Vakarų civilizacijos

1 tema. Egejo civilizacija.

Kretos kultūra. "Rūmų civilizacija". Mikėnų kultūra. Achajų Graikijos politinės tradicijos. Trojos karas. Egejo ir Rytų civilizacijų sąveika.

2 tema. Helenų civilizacija.

Graikiškasis civilizacijos laikotarpis. Helenų civilizacijos samprata. Civilizacijos pagrindai. Homero klausimas. Graikų raštas. Hesiodas ir graikų dievų pasaulis. Sinoikizmas. Olimpines žaidynės. Didžioji graikų kolonizacija.

VI a. pr. Kr. revoliucija. Solonas. Peisistratas. Klisenis. Kultūrinis šuolis. Konfederacija. Karas su persais.

Sparta VI-V a. pr. Kr. Atėnų demokratija. Helenų civilizacijos lūžio priežastys. Graikų karai (431-355 m. pr. Kr.). Dvasinis civilizacijos lūžis. Graikų mūnties iškilimas IV a. pr. Kr.

Universaliosios valstybės kūrimas. Aleksandras Makedonietis ir jo žygiai. Politinė suirutė.

Civilizacijos smukimo epochos dvasia (kultūra).

3 tema. Romėniškasis civilizacijos laikotarpis.

Romos istorijos periodizacija. Romos ir Graikijos santykiai. Etruskai. Romos karaliai.

Aristokratinė respublika.

Universaliosios valstybės kūrimo pradžia. Romos-Italijos sąjunga. Italijos dvasinis lūžis III a. pr. Kr. Roma ir antrasis helenų pasaulio atkūrimas (272-146 m. pr. Kr.). Romos pergalių laidas. "Klasinių" karų priežastys. Romos klasiniai karai - broliai Grakchai, Gajus Marijus. Kornelijus Sula. "Sąjungininkų karai". Spartako sukilimas. Pirmasis triumviratas. Julijus Cezaris.

Oktavianas Augustas ir Respublikos pabaiga. Principatas. Romos respublikos dvasinė kultūra. Religija, literatūra, teisė.

Roma stabilizacijos laikais (I-II a.). Krikščionybės aušra. Jėzus Kristus. Naujasis Testamentas. Pirmųjų krikščionių persekiojimai.

Antrasis Romos pasaulio žlugimas. 180-284 m. Paskutinis civilizacijos atkūrimas 284-378 m. Dominantas. Diokletianas. Konstantinas I Didysis.

Visuotinės Bažnyčios pradžia.
Galutinis civilizacijos suirimas.
Heleninės tradicijos klajonės. Helenizmas ir Lietuva.

ESMINĖS LIETUVOS ISTORIJS PROBLEMOS

1 tema. Lietuvių etnogenezė.

Lietuvių kilmės aiškinimai. Indoeuropiečių problema. Baltų kilmės problema. Baltų arealas. Baltų gentys, jų gyvenama teritorija, materialinės kultūros ypatybės. I tūkst. lietuvių tautybės susidarymas.

LITERATŪRA

- Gimbutienė M. Baltai priešistoriniais laikais. - V., 1985.
Jurginis J. Legendos apie lietuvių kilmę. - V., 1991.
Lietuvių etnogenezė. - V., 1987.
Matulis R. Lietuvių tautos kilmė. - V., 1990; Lietuvių etnogenezė. - V., 1987.
Sabaliauskas S. Mes baltai. - V., 1966.
Tarvydas S. Indoeuropiečiai. - V., 1970.
Žilinskas J. Lietuvių protėviai. - V., 1990.
Zinkevičius Z. Lietuvių kalbos istorija. - V., 1984. - T. 1.

2 tema. Lietuvos valstybės plotų ir sienų kaita. Baltų etninės žemės ir Lietuvos valstybė.

Mindaugo Lietuva. LDK teritorijos didėjimas valdant Mindaugo palikuonims. Teritorijos išplėtimas valdant Gediminui, Algirdui, Vytautui.

LDK teritorijos mažėjimas po Vytauto mirties. Rusiškų žemių netektis. Ukrainos žemių atplėšimas nuo LDK. Liublino unija. Livonijos prijungimas. Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimai. Lietuviškos gubernijos Rusijos imperijoje. Lietuvos bajorų valstybiniai siekiai. Etninių ribų siaurėjimas. Nepriklausomybės atkūrimas ir sienų klausimas. Lietuvos Respublikos sienų kitimas. XX a. Lenkijos kariuomenė okupuoja dalį rytinės Lietuvos. Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos ir jo atplėšimas. Vilniaus ir Vilniaus krašto atgavimas. Sienų klausimas pirmosios sovietinės, vokiečių ir antrosios sovietinės okupacijos metais.

LITERATŪRA

- Lietuva: Lietuviškoji enciklopedija. Antrasis leidimas. - V., 1990. -T. 15. - P. 450-464.
Lietuvos geopolitika. - V., 1991.
Maksimaitienė O. Lietuvos istorinės geografijos ir kartografijos bruožai. - V., 1990.

3 tema. Krikščionybės vaidmuo Lietuvos istorijoje.

Senoji Lietuvos valstybė ir krikščioniška Europa. Krikštas kaip politinė problema. Mindaugo krikštas. Senoji tikyba, katalikybė ir pravoslavybė Lietuvoje. Gedimino ir Algirdo valdymo laikotarpiu. Kryžiaus karų reikšmė krikšto

priėmimui. Krėvos sutartis ir Lietuvos krikėstas. Krikėėčionybė priėmimo socialinė, politinė ir kultūrinė reikėmė. Reformacijos kultūrinis ir politinis vaidmuo. Kontreformacija. Katalikų ir pravoslavų bažnyčia LDK. Bažnyėios unijos klausimas. Katalikų bažnyčia ir lietuvių tautinės savimonės formavimasis. Pravoslavų bažnyčia ir rusifikacija Lietuvoje XIX a. Katalikų Bažnyėios vaidmuo tautiniame atgimime. Katalikų Bažnyčia XX a. Lietuvos istorijoje.

LITERATŪRA

- Bumblauskas A. Dar kartą apie Lietuvos krikėštą // Kultūros barai. -1988. - Nr. 4. - P. 58-61.
Greimas A.J. Tautos atminties beješkant. - V., 1990.
Gudavičius E. Kryžiaus karai Pabaltijyje ir Lietuva XIII amžiuje. - V., 1989.
Ivinskis Z. Lietuvos istorija: Iki Vytauto Didžiojo mirties. - V., 1991.
Jurginis J. Lietuvos krikėstas. - V., 1987.
Jurginis J. Pagonybės ir krikėėčionybės santykiai Lietuvoje. - V., 1976.
Vaitiekaitis A. Bažnyėios praeitis. - V., 1992.
Vėlius N. Senovės baltų pasauležiūra. - V., 1983.

[4 tema. Visuomenės struktūrų raida Lietuvoje XIII-XX a.]

Luominė Lietuvos visuomenės sudėtis Viduriniaisiais amžiais. Valstiečių padėties kitimas iki 1861 m. Bajorų luomo susiformavimas ir jo padėties kitimas. Miestiečiai Vidurinių amžių ir Naujųjų laikų Lietuvos visuomenėje.

Socialinės struktūros pokyčiai po baudžiamos panaikinimo. Valstiečių luomo skaidymasis. Dvarininkų padėties kitimas. Urbanizacija.

● Socialinės struktūros raida Lietuvos Respublikos metais.

Prievartinė socialinės struktūros kaita 1944-1990 m.

Socialinės struktūros raidos tendencijos atkūrus privačią nuosavybę Lietuvos valstybėje.

LITERATŪRA

- Gudavičius E. Miestų atsiradimas Lietuvoje. - V., 1991.
Jurginis J. Lietuvos valstiečių istorija. - V., 1978.
Vėbra R. Lietuvių visuomenė XIX a. II p. - V., 1990.
Vėbra R. Lietuvių tautinis atgimimas XIX amžiuje. - V., 1992.

[5 tema. Asmenybės Lietuvos istorijoje.]

Asmenybės vaidmuo istorijoje.

Lietuvos Vidurinių amžių valstybės ir kultūros kūrėjai, jų veiklos pobūdis bei reikėmė. Mindaugas, Gediminas, Algirdas, Kęstutis, Jogaila, Vytautas ir kt.

Renesanso valstybės ir kultūros veikėjai, jų darbų reikėmė. A.Goštautas, M.Radvila Juodasis, Žygimantas Augustas, A.Rotundas, J.Chodkevičius, M.Giedraitis, M.Daukša, S.Batoras ir kt.

Iškiliausios lietuvių didikų giminės Lenkijos ir Lietuvos valstybėje, jų atstovų politiniai ir kultūriniai darbai. Radvilos, Chodkevičiai, Sapiegos, Pacai. Karolis Chodkevičius, Leonas Sapiega, Jonušas Radvila, Kazimieras Sapiega ir kt.

Iškiliosios tautinio atgimimo asmenybės, jų veiklos reikšmė. S.Daukantas. M.Valančius, V.Kudirka, J.Basanavičius ir kt.

Lietuvos Respublikos valstybės ir kultūros veikėjai. Prezidentai A.Stulginskis, K.Grinius, A.Smetona, jų veiklos reikšmė.

Iškiliausi rezistencinės kovos dalyviai, jų aukos prasmė. J.Lukša ir kt.

Asmenybės raiška komunistinio totalitarizmo sąlygomis. J.Paleckis, A.Sniečkus. V.Mykolaitis-Putinas, Just.Marcinkevičius.

Asmenybės paskutiniųjų metų istoriniuose įvykiuose.

LITERATŪRA

- Ivinskis Z. Lietuvos istorija: Iki Vytauto Didžiojo mirties. - V., 1991.
Gudavičius E. Mindaugas // Tarybinis mokytojas. - 1988. Liepos 26.
Nikžentaitis A. Gediminas. - V., 1989.
Gudavičius E. Gedimino portreto bruožai // Politika. - 1991. -Nr. 2.
Vytautas Didysis: 1350-1430. - V., 1988.
Pficneris J. Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas kaip politikas. -V., 1989.
Gudavičius E. Vytautas: vaizdiny ir tikrovė // Tarybinis mokytojas. -1988. Rugp. 8.
Gudavičius E. Vytauto Didžiojo politikos bruožai // Politika. - 1990. Nr. 5.
Kučinskas A. Kęstutis. - V., 1988.
Jogaila / Red. A.Šapoka. - K., 1991.
Matusas J. Švitrigaila Lietuvos didysis kunigaikštis. - V., 1991.
Jurginis J. Lietuvių epas: Didvyriai, karvedžiai, kunigaikščiai. - V., 1992.
Gudavičius E. Gedimainičių dinastija // Vakarinės naujienos. - 1988. Rugsėjo 23-30.
Gudavičius E. Albertas Goštautas // Tarybinis mokytojas. - 1988. Spalio 7.
Lietuvos istorijos skaitiniai: nuo seniausių laikų iki 1917 m. - V., 1992.
Lebedys J. Mikalojus Daukša. - V., 1963.
Ročka M. Mykolas Lietuvis. - V., 1988.
Merkys V. Simonas Daukantas. - V., 1991.
Būtėnas J. Vincas Kudirka. - V., 1988.
Nezabitauskis A. Jonas Basanavičius. - V., 1990.
Knygnešys: 1864-1904 / Red. P.Ruseckas. - V., 1992.
Eidintas A. Lietuvos Respublikos prezidentai. - V., 1991.
Eidintas A. Antanas Smetona. - V., 1990.
Banevičius A. 111 Lietuvos valstybės 1918-1940 politikos veikėjų. - V., 1991.
Daumantas J. Partizanai. - V., 1990.
Ramanauskas A. Daugel krito sūnų... - V., 1991.

[6 tema. Vilnius - Lietuvos sostinė.]

Istorijos, etnografijos, mitologijos, lingvistikos duomenys apie Vilnių.

Vilnius Mindaugo laikais. Vilnius - LDK sostinė. Valstybės, religijos ir kultūros centras. Vilniaus kultūra Viduriniais amžiais, renesanso ir baroko laikais. Etninė miestelėnų sudėtis.

Vilnius ir Vilniaus kraštas tautinio atgimimo laikotarpiu. Vilniaus romantizmas.

Vilnius atsikuriant Lietuvos valstybei - lietuvių kultūros, mokslo ir politinės veiklos centras.

Vilniaus okupacija. Vilnius ir Vilniaus kraštas Lenkijos sudėtyje. Lietuvių padėtis.

Vilnius Antrojo pasaulinio karo metais. Rytų Lietuvos sienų problema. Lietuviai Baltarusijoje ir Lenkijoje.

Vilnius paskutiniųjų metų istoriniuose įvykiuose.

LITERATŪRA

Jurginis J., Merkys V., Tautavičius A. Vilniaus miesto istorija. - V., 1968.

Krivickienė-Gustaitytė G. Vilnius lietuvių liaudies dainose. - V., 1992.

Kitkauskas N. Vilniaus pilys. - V., 1989.

Drėma V. Dingęs Vilnius. - V., 1991.

Lietuvių atgimimo studijos. - V., 1991. - T. 3.

Martinkėnas V. Vilniaus krašto lietuviškos mokyklos ir skaityklos 1919-1939 m. - V., 1989.

Buchaveckas S. Šaltosios žemė. - V., 1992.

Žepkaitė R. Vilniaus istorijos atkarpa: 1939 m. spalio 27 d. - 1940 m. birželio 15 d. - V., 1990.

Žepkaitė R. Diplomacija imperializmo tarnyboje. - V., 1980.

Žepkaitė R. Lietuva ir didžiosios valstybės 1918-1939 m. - K., 1986.

Pietryčių Lietuva: Socialiniai teisiniai aspektai. - V., 1990.

Rytų Lietuva: Istorija, kultūra, kalba. - V., 1992.

Makauskas B. Vilnijos lietuviai 1920-1939. - V., 1991.

7 tema. Mažoji Lietuva amžių kaitoje.

Vakarinės baltų žemės XII a. pabaigoje - XIII a. pradžioje. Kryžiuočių agresija. Prūsų nukariavimas. Sukilimai prieš kryžiuočius.

Prūsijos valstybės susikūrimas. Reformacija. Karaliaučius - vienas svarbiausių lietuvių kultūros centrų.

Lietuvių ir prūsų padėtis Prūsijos valstybėje. Kolonizacija. Lietuvių būklės blogėjimas Vokietijos imperijoje.

Mažosios Lietuvos reikšmė lietuvių tautiniam atgimimui. Versalio taikos sutartis ir Klaipėdos kraštas. 1923 m. sausio 10 d. sukilimas Klaipėdos krašte ir jo prijungimas prie Lietuvos. Klaipėdos krašto autonomija ir Vokietijos politika. Zaso ir Noimano byla. Klaipėdos krašto atplėšimas nuo Lietuvos.

Mažoji Lietuva pokario metais. Tautinės sudėties pokyčiai. Kaliningrado kraštas.

Mažosios Lietuvos kultūros veikėjai: M. Mažvydas, A. Kulvietis, S. Rapalionis, J. Bretkūnas, D. Kleinas, K. Donelaitis, L. Rėza, Vydūnas, M. Jankus, I. Simonaitytė.

LITERATŪRA

Lietuvos istorija / Red. A. Šapoka. - V., 1989. - P. 599-633.

Jurginis J. Istorija ir poezija. - V., 1969.

Valsonokas R. Klaipėdos problema. - V., 1989.

Šilas V., Sambora H. Mažosios Lietuvos kultūros pėdsakai. - V., 1990.

Gineitis L. Kristijonas Donelaitis ir jo epocha. - V., 1990.

Jovaiša A. Jie parašė pirmąsias lietuviškas knygas. - V., 1989.

- Lietuva: Liet. enciklopedija. - V., 1990. - T. 15. - P. 401-414, 76-77, 760-764.
 Matulevičius A. Mažoji Lietuva XVIII a. pradžioje. - V., 1989.
 Gudas K. Mažosios Lietuvos lietuvių tautinė padėtis XIX a. pabaigoje. - V., 1992.
 Mūsų Lietuva. - V., 1991. - T. 4. - P. 607-800.
 Šneidereitas O. Prūsai. - V., 1989.
 Bruožis A. Mažoji Lietuva. Jos amžių įvykiai. - Kl., 1990.

- 8 tema. Lietuviai pasaulyje
 Lietuvių emigracija ir jos kryptys XIX a. antrojoje pusėje - XX a.
 Emigracijos priežastys. Jos pradžia. Emigracija Lietuvos Respublikos metais.
 Didžiausios emigrantų kolonijos.
 Lietuvių trėmimai. Lietuviai Sibire.
 Lietuvių traukimas į Vakarų 1944 m. Inteligentijos likimas. DP stovyklos.
 Lietuvių emigrantų kolonijos po Antrojo pasaulinio karo. Išeivijos politinė veikla.
 VLIK-as, Pasaulio lietuvių bendruomenė. Lietuvių kultūra emigracijoje: iškilniausias
 asmenybės ir reikšmingiausi darbai. Literatūra, filosofija, dailė, muzika, teatras.
 Lietuviai etninėse žemėse.
 Išeivija ir Lietuvos valstybė: bendro darbo sėkmė ir problemos.

LITERATŪRA

- Eidintas A. Lietuvių emigracija. - V., 1988.
 Lietuva: Liet. enciklopedija. - V., 1990. - T. 15.
 Lietuvos istorija / Red. A.Šapoka. - V., 1989.
 Brazytė-Bindokienė D. Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje. - Čikaga, 1989.
 Brazaitis J. Vienų vieni. - V., 1990.
 Egzodo literatūros atšvaitai / Sud. L. Mockūnas. - V., 1989.
 Venclova T. Vilties formos. - V., 1992.
 Greimas A.J. Iš arti ir iš toli. - V., 1991.
 Maceina A. Raštai. - V., 1990. - T. 3.

[9 tema. Lietuvos tautinės mažumos.]

- Senosios Lietuvos kultūros atvirumas, religinė ir tautinė tolerancija.
 Rusai ir baltarusiai. Rutėnai Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje. Senoji
 Lietuvos rusų kultūra. P.Skorina. Konstantinas Ostrogiškis. Andrejus Kurbskis.
 Mykolas Gliniskis. Unitai. Juozapas Kuncevičius. Sentikiai.
 Rusai carinės Rusijos aneksuotoje Lietuvoje. Rusų valdininkai. Kolonistai.
 Rusai tarpukario Lietuvoje. Rusų kultūra. Inteligentija. L.Karsavinas. TSRS
 asimiliacinė politika po Antrojo pasaulinio karo.
 Lenkai. Lenkų atsiradimas Lietuvoje. Lenkų kultūros įtaka Vidurinių amžių
 Lietuvos visuomenei. Dvasininkai, inteligentai, bajorai.
 Lenkų ir lietuvių kultūrų sąveika XVI-XVII a. M.Strykowski, A.Volanas.
 Sarmatizmas.
 Asimiliacija ir polonizacija XVIII-XIX a. pirmojoje pusėje. Lenkiškoji kultūra
 ir lietuvių tautinis atgimimas. A.Mickevičius, J.Kraševskis, T.Narbutas.
 Lietuvos Respublika ir lenkai. Vilniaus kraštas Lenkijos valdžioje.
 Lenkai Lietuvoje po Antrojo pasaulinio karo. Lenkai tautinio atgimimo ir
 Lietuvos valstybės atkūrimo metais.

Lenkai ir lenkiškai kalbantys Lietuvos patriotai, jų politinė savimonė amžių kaitoje (nuo M.Strykovskio iki M.Rémerio ir Č.Milošo).

Karaimai ir totoriai. Jų atsikėlimas į Lietuvą. Gyvenamosios vietos, religijos, kalbos, tradicijos, verslai. Lietuvos karaimų ir totorių kultūros bei mokslo veikėjai.

Žydai. Jų atvykimas į Lietuvą. Žydų padėtis Vidurinių amžių Lietuvoje. Lietuvos žydų kultūra, iškilieji jos veikėjai. Vilnius žydų kultūroje.

Žydų Lietuvos Respublikoje. Žydų tautos genocidas nacių okupacijos metais.

Tautinės mažumos atsikūrusioje Lietuvos valstybėje. Jų kultūra ir švietimas. Valstybės tautinės politikos principai.

LITERATŪRA

Tautinės mažumos Lietuvos Respublikoje. - V., 1992.

Atamukas S. Žydai Lietuvoje XIV-XX a. - V., 1990.

Damušis A. Lietuvos gyventojų aukos ir nuostoliai Antrojo pasaulinio karo ir pokario 1940-1959 m. - V., 1991.

Janulaitis A. Žydai Lietuvoje: Bruožai iš Lietuvos visuomenės istorijos. - K. 1923.

Kričinskis S. Lietuvos totoriai. - V., 1993.

Venclova T. Vilties formos. - V., 1992. - P. 96-213, 384-392.

XII KLASĖ

VISUOTINĖ VIDURINIŲ AMŽIŲ, NAUJŲJŲ IR NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ISTORIJA, ESMINĖS LIETUVOS ISTORIJS PROBLEMOS

Uždaviniai

Mokiniai turi suvokti ir gebėti paaiškinti:

- pagrindinių žmonijos istorijos epochų ir civilizacijų esminius bruožus;
 - civilizacijų ir kultūros epochų sąveikos bei kaitos principus;
 - politinių, teisinių, socialinių ir ūkinių struktūrų istorinę kaitą; pilietinės sąmonės ir piliečio sąvokos istorinę raidą;
 - istorinę asmens pasaulėvokos raidą;
 - asmens ir tautos vaidmenį istorijoje;
 - pagrindinius lietuvių tautinės savimonės raidos bruožus;
 - Lietuvos valstybingumo raidos ypatumus;
 - istorinę šiuolaikinės demokratijos kelią;
 - pagrindines šiuolaikinės visuomenės problemas ir politinius jų sprendimo būdus (religijų, politinių partijų ir judėjimų, socialinių mokslų požiūriais);
 - esmines Lietuvos istorijos problemas visuotinės istorijos kontekste;
 - istoriosofijos pradmenis;
 - šiuolaikinių politinių procesų istorinį sąlygotumą.
- Mokiniai turi gebėti vertinti politinius veiksmus valstybiniu ir doroviniu požiūriais.

VISUOTINĖ ISTORIJA

[1 tema. Vidurinių amžių civilizacijos susiformavimas Europoje. Frankų karalystė ir imperija.]

Didysis tautų kraustymasis. Germanai užkariauja Vakarų Romos imperiją. Frankų valstybės susidarymas ir krikščionybės priėmimas. Frankų visuomeninės santvarkos atspindžiai "Salijų teisyne". Privatinės nuosavybės įteisinimas. Alodas.

Frankų valstybės raida po Chlodvigo mirties. Karolingų dinastijos pradžia. Mūšis prie Puaťjė, arabų ekspansijos sustabdymas. Frankų valstybės stiprėjimas ir imperijos sukūrimas valdant Karoliui Didžiajam. Karolingų renesansas.

Feodalinių santykių susiformavimas. Beneficija. Feodas.

Verdeno sutartis. Imperijos padalijimas.

Pagrindiniai Vidurinių amžių civilizacijos bruožai.

2 tema. Kijevo Rusios valstybė ir jos suirimas. Mongolų užkariavimai. Maskvos valstybės iškilimas.

Rytų slavų gyvenamos teritorijos. Slavų ir baltų santykiai. Kijevo Rusios valstybės susikūrimas. Rusios krikštas ir jo reikšmė. Kijevo Rusios susiskaldymas XII a. Svarbiausios žemės. Novgorodo respublika. Mongolai-totoriai ir jų veržimasis į vakarus. Rusios užkariavimas. Maskvos valstybės iškilimas. Mongolų-totorių jungo nusikratymas, centralizuotos Maskvos valstybės kūrimasis. Maskvos ir Lietuvos valstybių santykiai. Kijevas Maskvos ir Vilniaus interesų erdvėje.

[3 tema. Katalikų Bažnyčios įsigalėjimas Europoje. Kryžiaus žygiai.]

Krikščionybės išplitimas Europoje. Krikščionių Bažnyčios vaidmuo Vidurinių amžių visuomenėje. Krikščionių Bažnyčios skilimas. Popiežiaus valdžios stiprėjimas. Erezijos ir kova prieš jas. Inkvizicija. Kryžiaus žygiai ir jų reikšmė.

Krikščioniškoji asmens samprata. Krikščionybė - Vidurinių amžių civilizacijos pagrindas.

[4 tema. Centralizuotų Anglijos ir Prancūzijos valstybių iškilimas. Luominės monarchijos.]

Feodalinis susiskaldymas Europoje. Centralizuotų valstybių kūrimosi prielaidos. Anglijos ir Prancūzijos susivienijimas ir jo reikšmė.

Luomai ir jų vaidmuo visuomenės gyvenime. Anglijos ir Prancūzijos valstybių valdymas, parlamentas ir Generaliniai luomai.

[5 tema. Didieji geografiniai atradimai.]

Geografinių atradimų prielaidos. Jūros kelio į Indiją atradimas. Vasko de Gama. Amerikos atradimas. Kristupas Kolumbas. Kelionė aplink pasaulį. Ferdinandas Magelanas. Geografinių atradimų įtaka Naujųjų amžių civilizacijos formavimuisi.

6 tema. Renesanso kultūra.

Renesansas - Naujųjų amžių aušra. Naujos kultūros iškilimas Italijos miestuose. Antropocentrinis Renesanso pasaulėvaizdis. Humanizmas. Naujų vertybių iškilimas. Renesanso literatūra, filosofija, politinės teorijos, dailė, mokslas. Renesanso idėjų plitimas Europoje ir jo reikšmė. Renesansinė tautinės valstybės idėja. Renesansas Lietuvoje.

7 tema. Reformacija Europoje.

Reformacija. Reformacijos priešastys. Martynas Liuteris ir jo idėjos. Reformacijos srovės. Reformacijos plitimas Vokietijoje ir kitose Europos šalyse. Katalikų ir liuteronų Bažnyčių skirtumai. Pasaulietinės ir dvasinės valdžios santykių kitimas. Reformacijos poveikis socialinių, ūkinių, politinių ir kultūrinių santykių kaitai.

Kontreformacija. Jėzuitų ordinas.

Reformacijos reikšmė Naujųjų amžių civilizacijos formavimuisi.

8 tema. Kapitalistinių santykių atsiradimas.

Kapitalistiniai santykiai ir jų atsiradimo sąlygos. Naujų ūkinių santykių įsigalėjimas Anglijoje. Valstiečių nuvarymas nuo žemės. Naujieji bajorai. Prekybos plėtojimas. Anglija nurungia Ispaniją.

Revoliucija Nyderlanduose. Olandija - pirmoji kapitalistinė valstybė. Naujų ūkinių santykių reikšmė Naujųjų amžių civilizacijos raidai.

[9 tema. Maskvos valstybė XVI a.]

Ivano IV valdymo pradžia. Valdymo, teisinės ir karinės reformos. Teroras - valdymo būdas. Imperinė Maskvos ideologija. Centrinės valdžios stiprinimas. Opričnina. Valstiečių įbaudžiavinimas. Valstybės plotų didėjimas. Maskva - LDK konkurentė.

[10 tema. Absoliutinė monarchija Prancūzijoje.]

Absoliutizmas. Absoliutinės monarchijos susiformavimo Prancūzijoje prielaidos. Centrinės valdžios stiprėjimas valdant Rišeljė. Absoliutinė monarchija valdant Liudvikui XIV. Absoliutizmo reikšmė.

11 tema. Anglijos revoliucija. Konstitucinės monarchijos susikūrimas.

Anglija XVII a. pradžioje. Revoliucijos priešastys.

Pilietinis karas. Anglijos paskelbimas respublika. O.Kromvelio protektoratas. Monarchijos atkūrimas po O.Kromvelio mirties. 1688 m. perversmas. Konstitucinės monarchijos įsigalėjimas.

[12 tema. Petro I epocha. Rusijos imperijos susikūrimas.]

Rusija XVII a. pabaigoje. Atsilikimo priešastys. Rusijos užsienio politikos XVII a. pabaigoje - XVIII a. pirmojoje pusėje svarbiausios problemos. Šiaurės karas ir jo rezultatai. Petro I valdymo, reformų, ekonominės ir užsienio politikos reikšmė. Rusijos ir Lenkijos ir Lietuvos valstybės santykiai Petro I laikais.

13 tema. Švietėjai ir Švietimo epocha.

Švietimo amžius. Švietėjai ir jų idėjos. Apšviestasis absoliutizmas. "Apšviestoji despotija". Švietimo idėjos Lietuvoje.

14 tema. Šiaurės Amerikos Nepriklausomybės karas ir Jungtinių Amerikos Valstijų susikūrimas.

Šiaurės Amerikos kolonizavimas. Anglijos kolonijų politinė ir ūkinė padėtis XVIII a. viduryje. Nepriklausomybės karo priešastys ir pradžia. Nepriklausomybės deklaracija. Nepriklausomybės karo eiga ir rezultatai. JAV konstitucijos pagrindiniai principai.

15 tema. Didžioji Prancūzijos revoliucija.

Prancūzija XVIII a. Revoliucijos brendimas ir pradžia. "Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija". Monarchijos nuvertimas ir respublikos paskelbimas. Jakobinų ir žirondistų kova. Jakobinų diktatūra ir jos žlugimas. Nevienareikšmiai revoliucijos padariniai.

[16 tema. Napoleono epocha Europoje.]

Napoleono Bonaparto atėjimas į valdžią. Diktatūros įvedimas. Prancūzijos paskelbimas imperija. Napoleono kodeksai, jų reikšmė. Napoleono karai. Napoleono imperijos žlugimas. "Šventosios sąjungos" įkūrimas. Napoleono valdymo reikšmė. Napoleonas ir Lietuva.

17 tema. Kapitalizmo raida Europoje XIX a. pirmojoje pusėje. Liberalizmas, marksizmas ir konservatizmas.

Pramoninis perversmas ir jo socialiniai padariniai. Pramonės darbininkų padėtis ir darbininkų judėjimo pradžia. XIX a. pirmosios pusės socialinės politinės teorijos. Liberalizmas ir marksizmas. Konservatizmas. Pagrindinės jų nuostatos.

[18 tema. Vokietijos imperijos kūrimasis.]

Vokiečių žemių vienijimosi priežastys. O. Bismarkas ir jo politika. Vieningos Vokietijos kūrimas. Imperijos paskelbimas. 1871 m. konstitucija. Vokietijos imperijos sukūrimo reikšmė. Imperija ir Prūsų Lietuva.

[19 tema. 1905-1907 m. Rusijos revoliucija.]

Rusija XX a. pradžioje. Svarbiausios šalies problemos. Revoliucijos pradžia ir svarbiausi tikslai. Spalio 17 d. manifestas ir jo reikšmė. Revoliucijos pabaiga ir padariniai. Stolypinas. Alternatyvių kelių paieškos. 1905 m. įvykiai Lietuvoje: tautinio išsivadavimo viltys.

20 tema. Pirmasis pasaulinis karas.

Tarptautiniai santykiai XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje. Dviejų politinių karinių blokų susidarymas ir jų prieštaravimų stiprėjimas. Pirmojo pasaulinio karo kilimas ir raida. Karo pabaiga ir padariniai. Tautinio apsisprendimo principas ir Europos politinio žemėlapių pokyčiai. Prielaidos Lietuvos valstybei atkurti.

21 tema. Totalitarizmas Rusijoje.

Vasario revoliucija. Jos siekiai ir rezultatai. Monarchijos žlugimas. Laikinoji Vyriausybė. Spalio ginkluotas perversmas. Leninas. Bolševikų diktatūros įtvirtinimas 1917-1920 m. Komunistinio totalitarizmo principai. Tarybų Sąjungos - komunistinės imperijos - sukūrimas. Komunistinės diktatūros raida. J. Stalino vaidmuo stiprinant totalitarinę diktatūrą. Industrializavimas ir jo priemonės. Kolektyvizavimas, jo tikslai ir rezultatai. Teroro sistemos sukūrimas. Teroro aukos.

22 tema. Totalitarizmas Vakarų Europoje.

Fašizmo ideologija ir fašistiniai sąjūdžiai. Fašizmo įsigalėjimas Italijoje. Fašistinė Italijos valstybė, jos vidaus ir užsienio politika. Vokiečių nacional-socializmas. A. Hitleris. Rasizmas - nacių ideologijos pagrindas. Tautų genocidas. Fašistinio totalitarizmo principai. Fašizmas kitose Europos šalyse. Fašizmas ir komunizmas - panašumai ir skirtumai.

23 tema. Antrasis pasaulinis karas.

Tarptautiniai santykiai karo išvakarėse. TSRS ir Vokietijos susitarimas. Du totalitariniai režimai pasidalija Europą. Antrojo pasaulinio karo pradžia. Demokratijos valstybių neryžtingumas: "keistasis karas". TSRS karas prieš Suomiją. Lietuva tarp nacių ir bolševikų. Permaininga karo eiga. Demokratijos ir totalitarizmo sandėris: Europos ateities lėmimas Krymo ir Postdamo konferencijose. Antrojo pasaulinio karo pabaiga. Du Europos keliai: Vakarų posūkis į demokratiją ir komunistinių diktatūrų sukūrimas Vidurio Europoje.

Tragiška lietuvių tautos padėtis Vakarų ir Rytų politiniuose žaidimuose.

ESMINĖS LIETUVOS ISTORIJOS PROBLEMOS*

1 tema. Lietuvių tautinės savimonės raida.

Etnosas. Lietuvių materialinės ir dvasinės kultūros savitumai ir kalba. Tautinė savimonė Viduriniaisiais amžiais. Gediminas, Kęstutis, Vytautas. Kultūrinė Lietuvos bajorų asimiliacija su slavais. Reformacija ir tautiškumas. A.Kulvietis. Renesansas ir tautinės valstybės idėja. Mykolo Lietuvio, A.Rotundo politinė programa. M.Daukšos tautinės savimonės manifestas. M.Strykšovskio lietuvių tautos istorinio likimo samprata. LDK bajorų santykis su lenku "politine tauta" po Liublino unijos. XIX a. pradžios tautinis žemaičių sąjūdis. S.Daukantas. Lenkiškai kalbantys Lietuvos patriotai ir lenkų bei lietuvių nacių formavimosi procesas. A.Mickevičius. "Tautų pavasaris" Europoje XIX a. M.Valančius, A.Baranauskas, J.Basanavičius, Maironis. Lietuvių tautos atgimimas XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje. Tautinės savimonės raida Prūsų Lietuvoje. Nuo K.Donelaičio iki Vydūno. Tautinės savimonės raida Lietuvos Respublikos laikais. Pilietinės visuomenės kūrimosi problemos: S.Šalkauskis, A.Maceina, K.Pakštas. Tautinė savimonė ir tarybinis mentalitetas: Just.Marcinkevičius. Lietuviškojo sąmoningumo raida išsivijoje: J.Girnius, A.Maceina, A.J.Greimas, V.Kavolis.

LITERATŪRA

- Gedimino laiškai / Parengė V.Pašuta ir I.Štal. - V., 1966.
Jurginis J. Renesansas ir humanizmas Lietuvoje. - V., 1965.
Jučas M. Lietuvos metraščiai. - V., 1968.
Lietuvių atgimimo istorijos studijos: Straipsnių rinkinys / Red. E.Aleksandravičius ir kt. - V., 1990. - T. 1.
Lietuvių nacionalinio išsivadavimo judėjimas. - V., 1987.
Vėbra R. Lietuvių visuomenė XIX a. II p. - V., 1990.
Kudirka V. Raštai. - V., 1989; 1990. - T. 1, 2.
Vydūnas. Raštai. - V., 1990-1992. - T. 1-3.
Maceina A. Raštai. - V., 1991-1992. - T. 1-3.
Greimas A.J. Iš arti ir iš toli. - V., 1991.
Alantas V. Tauta istorijos vingiais. - V., 1992.

* Temos, išcitos XI klasėje, neturi būti kartojamos. Mokiniai ir mokytojai turėtų pasirinkti naujas temas iš XI klasės kurso arba papildomų XII klasės kurso temų.

Tautinis mentalitetas. - V., 1989.

Rašytojas pokario metais. - V., 1991.

2 tema. Lietuvos valstybingumo raida.

Žemės ir žemių sąjunga. Mindaugo sukurta Lietuvos karalystė. LDK išaugimas valdant Gediminui ir Algirdui. Centralizuota Lietuvos valstybė Vytauto laikais. LDK suartėjimas su Lenkija. 1386 m. Krėvos sutartis ir 1569 m. Liublino unija. Renesansinė tautinės valstybės idėja. LDK bendroje valstybėje, Lietuvos valstybingumo bruožai. 1791 m. gegužės 3 d. Konstitucija ir Lietuvos valstybingumas. Padalijimai. Carizmo kova su valstybingumo tradicijomis. Tautinės valstybės idėjos susiformavimas. Pirmojo pasaulinio karo sukeltų politinių padarinių reikšmė Lietuvos ir kitų Pabaltijo tautų valstybių susikūrimui. Lietuvos valstybės atkūrimas ir jos pagrindinės problemos. Demokratiškos ir autoritariškos tendencijų įtampa.

Antrasis pasaulinis karas ir valstybingumo netektis. Lietuva TSRS sudėtyje. Nepriklausomos valstybės atkūrimas.

Tautinės kultūros ir valstybės sąveika.

1236, 1253, 1385, 1410, 1569, 1772, 1793, 1795, 1831, 1863, 1883, 1905.12.05, 1918 02 16, 1940 06 15, 1990 03 11 datos Lietuvos valstybingumo raidoje.

LITERATŪRA

Dundulis B. Lietuva laisvės kovų sukuriuose (IX-XIX a.). - V., 1990.

Dundulis B. Lietuvos kova dėl valstybinio savarankiškumo XV a. - V., 1968.

Dundulis B. Lietuvos užsienio politika XVI a. - V., 1971.

XX amžius: Lietuvos valstybingumo problemos. - V., 1990.

Čepėnas P. Naujųjų laikų Lietuvos istorija. - V., 1993. - 2 t.

Gudavičius E. Kryžiaus karai Pabaltijyje ir Lietuva XIII a. - V., 1989.

Visneris H. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybingumo pavojai. - V., 1991.

Jučas M. Nuo Krėvos sutarties iki Liublino unijos. - V., 1970.

Lietuvių atgimimo istorijos studijos. - V., 1991. - T. 3.

Pašuta V. Lietuvos valstybės susidarymas. - V., 1971.

Ivinskis Z. Lietuvos istorija: Iki Vytauto Didžiojo mirties. - V., 1991.

Pirmasis nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis. - V., 1990.

Lietuva 1918-1938 m. - V., 1990.

Misiūnas R.J., Taagepera R. Baltijos valstybės: priklausomybės metai. 1940-1980. - V., 1992.

Brazaitis J. Vienų vieni. - V., 1990.

Senn A.E. Lietuvos valstybės atkūrimas 1918-1920. - V., 1992.

Senn A.E. Bundanti Lietuva. - V., 1992.

Bumblauskas A. Lemtingos Lietuvos istorijos datos: 1009 m. // Aušrinė. - 1990. - Nr. 10.

Bumblauskas A. Lemtingos Lietuvos istorijos datos: 253 m. liepos 6 d. // Aušrinė. - 1990. -

Nr. 11.

Bumblauskas A. Lemtingos Lietuvos istorijos datos: 1385 m. rugpjūčio 14 d. // Atgimimas. - 1991. Bal. 18-25.

3 tema. Lietuvos kultūros raida.

Senoji lietuvių kultūra. Pagrindiniai jos ypatumai. Kalbos istorijos, archeologijos ir mitologijos duomenys apie ikikrikščioniškąją Lietuvos kultūrą. Pasaulio, dievybės ir asmens gyvenimo samprata iki krikšto.

Vidurinių amžių Lietuvos kultūra. Jos tautinė ir religinė tolerancija. Katalikybės, pravoslavybės ir senosios kultūros sąveika. Vienuolijos. Mokyklos. Metraščiai. Muzika. Architektūra. Lietuvos kultūros įsijungimas į krikščioniškosios Europos kultūros raidą.

Renesanso kultūra Lietuvoje. Nauja asmens ir pasaulio samprata. Renesansinė literatūra, architektūra, dvarų kultūra. Pirmosios lietuviškos knygos. Renesansinė istoriografija: M.Stryckovskis. Lietuvos statutai. Tautinės valstybės idėja: Mykolas Lietuvis, A.Rotundas, M.Daukša. Vilniaus universitetas. Renesansinės Lietuvos kultūros atvirumas. Rytų ir Vakarų disidentai Lietuvoje.

Barokas Lietuvos kultūroje. Dramatiškoji pasaulėjauta. Literatūra, teatras, dailė, architektūra. Lituanistiniai sąjūdžiai Vilniuje ir Karaliaučiuje: D.Kleinas ir K.Sirvydas. A.Kojalavičius. Kalbinė, tautinė, religinė Lietuvos kultūros įvairovė.

Švietimo epocha Lietuvoje. Švietėjai ir jų idėjos. Švietimo reforma. Visuomenės ir valstybės išbudinimo viltys. Klasicizmo architektūra.

Romantizmo kultūra. Romantinė asmens ir tautos samprata. Romantizmo idėjų įtaka tautiniam atgimimui. S.Daukantas ir A.Mickevičius. Vilniaus universitetas. Rezistencinis lietuvių kultūros pobūdis. A.Baranauskas. J.Basanavičius ir "Aušra", Maironis.

Pozityvizmo veikiama lietuvių kultūra. M.Valančius. V.Kudirka ir "Varpas". XX a. kultūros srovės ir lietuvių kultūra. Profesionaliosios lietuvių kultūros išsiskleidimas. M.K.Čiurlionis. Modernizmo ir liaudies kūrybos ryšys. Kultūros nacionalumo problema.

"Tarybinė lietuvių kultūra" ir kultūrinė rezistencija. Lietuvių kultūra išsivijoje. Iškilniausias XX a. Lietuvos kultūros asmenybės.

Dabartinės Lietuvos kultūros raidos tendencijos.

LITERATŪRA

- Gimbutienė M. Baltai priešistoriniais laikais. - V., 1985.
Vėlius N. Senovės baltų pasaulėžiūra. - V., 1983.
Dundulienė P. Senovės lietuvių mitologija ir religija. - V., 1990.
Dundulienė P. Lietuvių etnologija. - V., 1991.
Greimas A.J. Tautos atminties beiėškant. - V.; Ch., 1990.
Zinkevičius Z. Lietuvių kalbos istorija. - V., 1984-1990. - T. 1-4.
Lebedys J. Senoji lietuvių literatūra. - V., 1977.
Lukšaitė I., Jurginis J. Lietuvos kultūros istorijos bruožai (Feodalizmo epocha. Iki XVIII a.). - V., 1981.
Jučas M. Lietuvos metraščiai. - V., 1968.
Ročka M. Mykolas Lietuvis. - V., 1988.
Lietuvos pedagoginės minties raida XVI-XVII a. kultūros veikėjų raštuose / Sud. I.Lukšaitė. - K., 1991.
Vladimirovas L. Knygos istorija. - V., 1979.
Adomonis T., Čerbulėnas K. Lietuvos TSR dailės ir architektūros istorija. - V., 1987. - D. 1.

- Lietuvių literatūros skaitiniai: Nuo raštijos pradžios iki XIX a. vidurio / Sud. A.Žentelytė. - K., 1991.
- Lietuvių literatūros istorijos chrestomatija: Feodalizmo epocha / Red. K.Korsakas ir J.Lebedys. - V., 1957.
- Genzelis B. Švietėjai ir jų idėjos Lietuvoje. - V., 1972.
- Jurginis J. Istorija ir poezija. - V., 1969.
- Jurginis J. Istorija ir kultūra. - V., 1984.
- Kubilius V. Lietuvių literatūra ir pasaulinės literatūros procesas. -V., 1983.
- Atgimimo balsai / Sud. J.Šlekys. - V., 1991.

XII klasei taip pat siūlomos temos, reikalaujančios savarankiško mokytojų ir mokinių darbo:

1. Žemdirbystės raida. Istorinė žemdirbio ūkinių, socialinių ir kultūrinių sąlygų kaita. Tradicinė žemdirbiškoji lietuvių kultūra (J.Jurginis, P.Dundulienė ir kt.).

2. Demokratiškos idėjų ir formų raida. Demokratiškos bruožai LDK politinėje gyvensenoje. "Bajorų respublika". Seimas ir seimeliai. Parlamentarizmo raida Naujaisiais laikais. Demokratinės valstybės ir piliečių visuomenės kūrimo problemos.

3. Istorinė Pabaltijo tautų raida. Latvių ir estų istorijos bruožai. Trijų tautų santykiai amžių kaitoje. Bendradarbiavimo perspektyvos.

4. Lietuva ir Šiaurės šalys. Šiaurės šalių istorijos bruožai. Pabaltijo ir Šiaurės tautų santykiai amžių kaitoje. Baltoskandijos idėja. (K.Pakštas ir kt.).

5. Antikomunistinė ir antinacinė lietuvių tautos rezistencija. Lietuvos gyventojų genocidas. Pasipriešinimo pobūdis, raida, asmenybės, prasmė (J.Brazaitis "Vienų vieni", K.Girnius "Partizanų kovos Lietuvoje", atsiminimai).

6. Lietuvių ir lenkų santykių raida nuo seniausių laikų iki šių dienų (lingvistiniai, kultūriniai, politiniai santykiai).

7. Lietuvių ir rusų santykių raida nuo seniausių laikų iki šių dienų (Kijevo, Vilniaus, Maskvos santykių kaita ir Rytų Europos likimas).

8. Lietuvių ir vokiečių santykių raida nuo seniausių laikų iki šių dienų (Senovės prūsų likimas, Mažoji Lietuva).

9. Lietuvos istorijos mokslo raida ir istorinė lietuvių tautos savivoka.

Tautos praeitis metraščiuose. Renesansinė M.Strykovičiaus istorija. A.Kojalavičius. S.Daukanto istoriosofija. M.Valančius, J.Basanavičius, Maironis. Lietuvos Respublikos laikų istoriografija. Istoriniai darbai išeivijoje ir Lietuvoje. K.Jablonskis, A.Šapoka, Z.Ivinskis, J.Jurginis ir kiti.

Svarbiausios nūdienės Lietuvos istorijos mokslo problemos.

EKSPERIMENTINĖ VI-X KL. PROGRAMA

Dirbant pagal šią programą, mokiniams keltini pirmojoje programoje nurodyti uždaviniai.

VI KLASĖ

SENOVĖS ISTORIJA

Mokantis istorijos VI klasėje, susipažįstama su seniausiu žmonijos istorijos laikotarpiu. Moksleiviai sužino, kaip ir kodėl atsirado žmogus, kada ir kokios susikūrė senosios civilizacijos, kokia jų reikšmė vėlesnei žmonijos istorijai. Plačiausiai nagrinėjama Senovės Graikijos ir Romos visuomenės, jų ūkinio, politinio, kultūrinio gyvenimo faktai. Lygiagrečiai susipažįstama su seniausiu mūsų krašto istorijos laikotarpiu nuo gyventojų atsikraustymo iki I tūkstantmečio po Kr. pabaigos. Be istorijos raidą rodančių istorinių faktų, moksleiviai turėtų suprasti sąvokų, apibūdinančių laikotarpį, dažnai vartojamų istorinėje, grožinėje ir politinėje literatūroje, prasmę, mokytis dirbti su istoriniu žemėlapiu, analizuoti istorinį tekstą, faktus, pažinti laiko skaičiavimą istorijoje.

VI KLASĖ

SENOVĖS ISTORIJA

Ivadas.

Istorijos mokslas, jo šaltiniai. Senovės istorija. Metų skaičiavimas praeityje ir dabar.

1 tema. Priešistorinis žmogus.

Mokslas apie žmogaus atsiradimą. Mitinis bei religinis žmogaus kilmės aiškinimas. Žmonių apsigyvenimas visuose žemynuose. Rasės.

Dabartinės Lietuvos teritorijos apgyvendinimas. Pirmieji Lietuvos gyventojai. Archeologinių tyrinėjimų duomenys apie pirmuosius Lietuvos gyventojus.

2 tema. Pirmykščių žmonių gyvenimas.

Bendruomenė. Žmonių būstai ir jų tyrimas. Pirmykščių žmonių menas ir religija. Seniausių žmonių darbo įrankiai ir verslai. Akmens amžius. Aplinkos pažinimas, įrankių tobulėjimas.

Naujų verslų atsiradimas: nuo rinkimo - prie žemdirbystės, nuo medžioklės - prie gyvulininkystės. Mainų prekyba.

Metalų apdirbimo ir panaudojimo pradžia.

3 tema. Seniausios valstybės ir civilizacijos.

Valstybės sąvoka. Seniausių valstybių atsiradimo priežastys. Visuomeninių santykių sudėtingėjimas. Gamtinės aplinkos reikšmė valstybių atsiradimui.

Miestas ir jo vieta valstybės gyvenime.

Valstybės atsiradimas ir visuomenės gyvenimo pokyčiai. Socialinės nelygybės išryškėjimas. Visuomenės sluoksniai ir jų padėtis: valdantieji ir valdomieji, žemvaldžiai, valstiečiai, amatininkai, kariai, dvasininkai, vergai.

Seniausių valstybių kultūra. Civilizacija. Senųjų civilizacijų centrai. Senųjų civilizacijų reikšmė ir palikimas.

Architektūra. Išlikę architektūros paminklai. Technikos pažanga.

Raštas. Mokslo žinių kaupimas, filosofija.

Menas.

Religija. Politeizmas ir monoteizmas. Pasaulinių religijų atsiradimas. Izraelis ir žydų religija. Judaizmas ir Senasis Testamentas. Budizmas.

4 tema. Senovės Graikijos istorija.

Senovės Graikijos istorijos ir kultūros reikšmingumas.

Graikijos gamta ir gyventojai. Seniausios valstybės Egejo jūros pakrantėse ir jų žlugimas.

Senovės Graikijos istorijos pažinimo šaltiniai. Graikų mitai ir legendos. Homero "Iliada" ir "Odiseja". Metų skaičiavimas Graikijoje.

Miestų valstybių susidarymas Graikijoje. Polis. Atėnų valstybės santvarka ir visuomenės gyvenimas. Pilietis ir tautietis. Visuomenės socialinė ir politinė struktūra. Polių valdymo skirtumai.

Spartos karinė valstybė. Spartiečių buitį ir auklėjimas.

Helenų kultūra. Graikų religija. Olimpines žaidynės. Architektūra, skulptūra, tapyba, teatras, literatūra.

Graikų kolonizacija. Svarbiausios graikų kolonijos.

Graikų ir persų karai. Karų didvyriai. Graikų ir persų karų politiniai, ūkiniai ir socialiniai padariniai. Atėnų iškilimas. Periklio valdymas.

Senovės Graikijos filosofai ir jų idėjos. Mokslo žinios Senovės Graikijoje.

Graikijos kultūros reikšmė Europos kultūrai.

Makedonija ir jos valdovas Pilypas. Graikijos pajungimas. Demostenas. Aleksandro Makedoniečio nukariaujamieji žygiai. Aleksandro Makedoniečio valstybė ir jos suirimas.

Graikų-makedoniečių valstybių susikūrimas rytinėse Viduržemio jūros pakrantėse. Graikų kultūros plitimas užkariauotose šalyse. Aleksandrija.

5 tema. Senovės Romos istorija.

Senovės Italijos gamta ir gyventojai. Romos miestas VIII - VI a. pr. Kr. Karalių valdymas.

Respublikos sukūrimas. Romos respublika V - III a. pr. Kr. Romos valdymo sistema. Patricijai ir plebėjai.

Roma nukariauja Italiją. Romos įsigalėjimo Italijoje reikšmė.

Romos ir Kartaginos kova dėl viešpatavimo vakarinėse Viduržemio jūros pakrantėse. Roma - stipriausia Viduržemio jūros valstybė.

Respublikos krizė ir jos žlugimas. Cezaris užgrobia valdžią Romoje. Pilietiniai karai po Cezario mirties.

Imperijos įkūrimas valdant Oktavianui Augustui. Romos imperija I - II a. Žymiausi imperatoriai ir jų valdymas. Legionai ir jų vieta imperijos gyvenime.

Krikščionybės atsiradimas. Palestina krikščionybės atsiradimo išvakarėse. Pirmieji krikščionys ir pagrindinės krikščionybės idėjos. Naujasis Testamentas. Krikščionybės ir pagonybės konfliktas. Krikščionybės plitimas imperijoje ir jos virtimas vyraujančia religija.

Romos kultūra. Senovės Italijos materialinė kultūra, gyventojų buitis ir tradicijos. Protėvių kultas.

Architektūra, skulptūra.

Filosofai ir jų mintys. Romėnų teisė.

Literatūra.

Romanizacijos procesas imperijoje ir jo reikšmė. Senovės Romos ir antikinės kultūros reikšmė.

Romos imperijos smukimas ir žlugimas. Imperijos silpimo priežastys. Socialinė ir ūkio krizė vėlyvoje imperijoje. Kareivių ir senatorių imperatoriai. Skilimai provincijoje. "Barbarų" genčių veržimasis. Didysis tautų kraustymasis.

Vakarų ir Rytų Romos imperijos. Vakarų Romos imperijos žlugimas.

6 tema. Vidurio ir Šiaurės Europos gyventojai ir baltai I tūkst. po Kr.

Europos gyventojai I tūkst. po Kr. viduryje, jų kultūra ir kalbos. Indoeuropiečiai. Baltų gentys ir jų gyvenama teritorija. Lietuvių protėviai. Baltų visuomenė, materialinė ir dvasinė kultūra, jos pažinimo šaltiniai. Mūsų protėvių santykiai su Romos imperija ir kitomis "barbarų" gentimis. Pirmasis Lietuvos vardo paminėjimas.

VII KLASĖ

VIDURINIŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Kurso tikslas - supažindinti mokinį su žmonijos gyvenimu Viduriniais amžiais. Pamokų metu sužinoma, kaip gyveno epochos visuomenė, kokiais principais buvo grindžiamas jos ūkinis, politinis, kultūrinis, religinis gyvenimas, kuo ši visuomenė skiriasi nuo šiandieninės ir prieš ją buvusių visuomenių. Kurso baigiamojoje dalyje parodoma, kokie pokyčiai, įvykę religiniame, kultūriniame, ekonominiame gyvenime, mąstyme, nulėmė feodalinės visuomenės krizę. Per pamokas perprantama Vidurinių amžių visuomenę apibūdinančių ir dabar vartojamų sąvokų prasmė, mokomasi charakterizuoti istorines asmenybes, naudotis istoriniu

žemėlapiu, analizuoti istorinį tekstą. Smulkiau ir išsamiau mokomasi Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos, atskleidžiami jos santykiai su pasaulio istorija. Mokant Lietuvos istorijos, daugiau dėmesio skiriama Lietuvos valstybės susikūrimo, kovų su vokiečių ordinais, krikšto ir Liublino unijos temoms.

VIDURINIŲ AMŽIŲ CIVILIZACIJOS SUSIFORMAVIMAS (V-X A.)

1 tema. Vidurinių amžių visuomenės pagrindų formavimasis Europoje.

Europa Vakarų Romos imperijos žlugimo laikotarpiu. Tautų kraustymasis. Šiandieninių Europos tautų protėviai ir jų kraustymasis.

Bendruomenės santykių irimas ir feodalinį santykių formavimasis. Vidurinių amžių visuomeninės santvarkos skirtumai nuo antikinės ir bendruomenės.

Chlodvigo užkariavimai ir Frankų valstybės susikūrimas. Karolis Didysis. Frankų imperija. Imperijos padalijimas po Karolio Didžiojo mirties. Valdovų valdžios silpnėjimas. Feodalinis susiskaldymas.

Krikščionybės vaidmuo Vidurinių amžių civilizacijoje. Krikščionybės išplitimas Europoje I tūkst. Žymiausi misionieriai. Krikščionybės išplitimo reikšmė. Lietuviai - paskutiniai Europos pagony.

Vikingai. Vikingų žygiai Europoje. Baltijos jūros regione. Vikingų žygių reikšmė.

2 tema. Bizantijos imperija V-X a.

Bizantijos raidos ypatumai. Bizantijos kultūra ir ortodoksų bažnyčia. Bizantijos religijos ir kultūros poveikis slavų tautoms. Rytų politinio, visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo ypatumai.

3 tema. Arabai ir islamas V-X a.

Arabijos gamta ir gyventojai. Mahometo gyvenimas ir mokymas. Islamas ir jo reikšmė arabams. Arabų genčių vienijimasis. Arabų užkariavimai, kalifato susikūrimas. Arabų islamiškoji kultūra.

EUROPA XI-XV A. VIDURINIŲ AMŽIŲ CIVILIZACIJOS RAIDA IR PABAIGA

1 tema. Valstybės ir dinastijos.

Vidurinių amžių Europos valstybės. Europos politinis žemėlapis ir jo kitimas. Valdovų dinastijos. Karaliaus ir jo pavaldinių santykiai. Feodalinis susiskaldymas ir vieningų valstybių kūrimasis. Tauta ir valstybė Viduriniais amžiais.

2 tema. Kijevo Rusia, jos susiskaldymas ir mongolų-totorių jungas.

Kijevo Rusios valstybės susikūrimas. Krikštas. Kijevo Rusios susiskaldymas. Svarbiausios kunigaikštystės. Novgorodo respublika.

Mongolų-totorių veržimasis į vakarus. Vidurinės Azijos, Užkaukazės, Rusios užkariavimas. Nesėkmingas mongolų-totorių veržimasis į Vidurio Europą. Mongolų-totorių jungas ir jo reikšmė Rusijos istorijai. Lietuviai ir Kijevo Rusia.

3 tema. Lietuvos valstybės susikūrimas.

Lietuvos valstybės susikūrimas. Mindaugo karalystė. LDK kaimynai ir santykiai su jais. Etninis valstybės pagrindas.

4 tema. Vidurinių amžių visuomenė.

Vidurinių amžių Europos kraštovaizdis. Dvaras. Gyvenimas kaime. Valstiečiai ir žemvaldžiai, jų santykių kitimas. Žemvaldžių tarpusavio santykiai. Senjorai ir vasalai.

Vidurinių amžių miestas. Kova už savarankiškumą. Miestų ūkinis, politinis vaidmuo. Amatai ir prekyba. Cechai. Miestiečių buitis.

Žydai Europoje.

Luominė santvarka. Įvairių visuomenės sluoksnių gyvenimas Viduriniais amžiais.

Epidemijos.

Savęs ir pasaulio supratimas. Vidurinių amžių ir šiuolaikinio pasaulėvaizdžio skirtumai. Vidurinių amžių visuomenės narių santykių principai. Vidurinių amžių menas, literatūra, architektūra, filosofija. Romaninis ir gotikos stiliai.

5 tema. Krikščionių Bažnyčia Vidurinių amžių Europoje.

Katalikų Bažnyčios organizacija. Vienuolynai ir jų vaidmuo. Mokyklos ir universitetai. Scholastika. Mokslas ir menas.

Bažnyčios ir valstybės santykiai.

Kryžiaus žygiai į Palestiną. Kryžiaus žygių reikšmė Europos ir Rytų tautoms. Katalikų ir pravoslavų bažnyčios Europoje. Bažnyčios vaidmuo Vidurinių amžių visuomenėje. Krikščioniškoji asmens ir pasaulio samprata.

6 tema. Kryžiaus žygiai į Pabaltijį.

Vokiečių ordinų atsikraustymas į Pabaltijį. Prūsų, latvių ir estų protėvių pavergimas. Ordinų veržimasis į Lietuvą. Saulės, Durbės mūšiai. Didysis prūsų sukilimas.

7 tema. Lietuvos valstybė XIII a. pabaigoje - XIV a.

Lietuvos visuomenė XIII a. pabaigoje - XIV a. Lietuvos visuomenė XIII a. pabaigoje - XIV a. Senoji Lietuvos kultūra. Etninės kultūros savitumai. Senieji tikėjimai.

Didysis kunigaikštis Gediminas. Jo vidaus ir užsienio politika. Valstybės teritorijos plėtimasis. Algirdas ir Kęstutis, jų užsienio politika. Vidaus kovos po Algirdo mirties. Kęstučio nužudymas. Žemaitijos užrašymas ordinui.

8 tema. Krėvos sutartis. Lietuvos krikštas.

Lietuvos ir Lenkijos suartėjimas. Krėvos sutartis. Lietuvos krikštas ir jo reikšmė.

9 tema. Vytautas ir jo valdymas.

Vytauto kelias į valdžią. Žalgirio mūšis - lemiama pergalė prieš Ordiną. Torunės taika. Rytų politika. Horodlės unija su Lenkija. Žemaitijos krikštas. 1422 m. karas su Ordinu ir Melno taika. Centralizuotos valstybės sukūrimas. Vytauto valdymo reikšmė.

Kovos dėl valdžios po Vytauto mirties. Pabaisko mūšis.

10 tema. Turkai osmanai ir jų užkariavimai.

Turkai osmanai Mažojoje Azijoje. Bulgarijos, Serbijos užkariavimas. Bizantijos žlugimas. Veržimasis į Europos gilumą, pralaimėjimas prie Vienos. Osmanų imperija.

NAUJŪJŲ AMŽIŲ AUŠRA

1 tema. Humanizmas ir renesansas.

Renesansas. Antikinės kultūros "atgimimas". Naujas požiūris į žmogų ir pasaulį. Antropocentrizmas. Humanizmas, mokslo, meno išsiskleidimas. Mikelandželas, Leonardo da Vinči, Rafaelis, Makiavelis. Renesanso idėjų plitimas Europoje, jų poveikis visuomenei.

Renesanso kultūra Lietuvoje. Iškiliausios asmenybės. Tautinės valstybės idėja. A. Rotundas, M. Strykovskis, M. Daukša. Lietuvos statutai.

2 tema. Geografiniai atradimai.

Technikos pažanga, geografinių atradimų prielaidos. K. Kolumbas, Vasko de Gama, F. Magelanas ir jų atradimai. Kolonijinių valdų grobimas.

Senosios Amerikos kultūros ir jų sunaikinimas.

Ispanijos galios sustiprėjimas.

Naujųjų kelių ir žemių atradimo ūkinė, politinė, socialinė, mokslinė reikšmė.

3 tema. Reformacija.

Katalikų Bažnyčios problemos XVI a. pradžioje. Bažnyčios kritika. M. Liuteris ir jo idėjos. Iššūkis Katalikų Bažnyčiai. Reformacijos plitimas. Kalvinas ir jo mokymas. Kontrreformacija. Jėzuitų ordinas. I. Lojola. Katalikų Bažnyčios atsinaujinimas.

Reformacija Lietuvoje. M. Radvila Juodasis, A. Kulvietis, M. Mažvydas. Pirmoji lietuviška knyga. Kontrreformacija. Jėzuitų pakvietimas į Lietuvą. Vilniaus universiteto įkūrimas. Reformacijos reikšmė Europos kultūrai ir istorijai.

4 tema. Mokslo ir ūkinio gyvenimo naujovės.

Vidurinių amžių pažiūros į Visatą žlugimas. M. Kopernikas, Dž. Brunas. G. Galilėjus.

Kapitalistinės visuomenės daigų atsiradimas. Miestų augimas, prekybos, žemės ūkio, amatų, technikos pažanga. Knygų spausdinimo reikšmė.

5 tema. Lietuva XVI a. Liublino unija.

Lietuva XVI a. pirmojoje pusėje. Visuomenė, valstybė, ūkis, miestai.

Valakų reforma. Administracinė, teismų reforma. Kariuomenės pertvarkymas. Maskvos valstybės stiprėjimas XV a. pabaigoje - XVI a. Ivano III ir Ivano IV valdymas. Imperinė Maskvos užsienio politika.

Livonijos karo pradžia. Liublino seimas. J. Chodkevičiaus veikla. Unijos su Lenkija sudarymas, padariniai ir reikšmė.

6 tema. Indijos ir Kinijos visuomenės raidos ir kultūros savitumas.

VIII KLASĖ

NAUJŪJŲ LAIKŲ ISTORIJA. I DALIS

Kursas prasideda absoliutizmu, Švietimo epocha ir buržuazinėmis revoliucijomis, o baigiasi Vokietijos imperijos paskelbimu.

Mokantis Naujųjų laikų istorijos, sužinomos absoliutizmo žlugimo priežastys. Anglijos, Prancūzijos ir JAV revoliucijų pavyzdžiais parodoma, kaip žlugo feodalinė ekonominė ir absoliutinė valdymo sistema ir kokios idėjos įgyvendintos įvykus šioms revoliucijoms. Pamokų metu moksleiviai patiria, kokie pokyčiai įvyko visuomenės gyvenime, jos kultūroje, moksle, ekonomikoje, politikoje, socialinėje struktūroje XVII - XIX amžiais. Moksleiviai perpranta sąvokų, apibūdinančių buržuazinę visuomenę, reikšmę, mokosi analizuoti istorijos išskirti procesų etapus, pažįsta laikotarpio politinį žemėlapi ir jo kitimą.

Smulkiau ir nuosekliau mokomasi Lietuvos istorijos, atskleidžiami jos ryšiai su pasaulio istorija. Mokantis Lietuvos istorijos, daugiau dėmesio skiriama Lietuvos ir Lenkijos valstybės žlugimo, lituanistinių sąjūdžių XIX amžiuje ir sukilimų temoms.

I. PASAULIS BURŽUAZINIŲ REVOLIUCIJŲ EPOCHOJE. BURŽUAZINĖS REVOLIUCIJOS IR JŲ REIKŠMĖ

1 tema. Feodalinės visuomenės krizė ir naujos visuomenės daigų atsiradimas.

Pažiūrų į žmogų, Dievą ir visuomenę kitimas. Renesanso reikšmė.

Reformacijos socialiniai, politiniai padariniai. Katalikų Bažnyčios politinio ir ekonominio vaidmens mažėjimas.

Mokslo raida.

Nauji reiškiniai ekonomikoje: manufaktūra ir samdomasis darbas, prekinio ūkio plėtojimas.

2 tema. Nyderlandų kova prieš Ispanijos viešpatavimą. Buržuazinė revoliucija.

Nyderlandai Ispanijos valdžioje. Kova prieš Ispanijos viešpatavimą. Olandijos respublikos sukūrimas. Politinių ir ekonominių pokyčių dėl karo poveikio reikšmė. Olandija - pirmoji buržuazinė valstybė.

3 tema. Anglijos revoliucija.

Anglija, Škotija, Airija XVIII a. pradžioje. Konfliktas tarp karaliaus ir parlamento. Pilietinis karas. Oliveris Kromvelis ir jo diktatūra. Monarchijos atkūrimas. Parlamentinės monarchijos įsitvirtinimas. Revoliucijos padariniai.

4 tema. Pasaulio politinis žemėlapis ir tarptautiniai santykiai XVII - XVIII a.

Anglijos raida po revoliucijos. Anglijos ūkio ir politinės galios stiprėjimas. Kolonijos ir jų reikšmė Anglijos ūkiui.

Rusija tampa didžiąja valstybe. Teritorijos plėtimas: Ukrainos prisijungimas, Sibiro prijungimo pabaiga. Kovos su Lenkijos ir Lietuvos valstybe. Petras I ir jo valdymo reikšmė. Rusija ir Švedija. Šiaurės karas.

Habsburgų imperija Europos pietryčiuose.

Turkija ir jos valdos Europoje.

Prūsijos iškilimas. Frydricho II valdymas.

Prūsija - didžioji valstybė. Jos užsienio politika.

5 tema. Lietuva Jungtinėje Lenkijos ir Lietuvos valstybėje (XVI a. antrojoje pusėje - XVIII a. pirmojoje pusėje).

Lietuvos valstybingumo formos ir jų raida.

Stepono Batoro valdymas. Vilniaus universiteto įkūrimas.

III Lietuvos Statutas - valstybingumo sargas.

Bajorijos kultūrinė asimiliacija su lenkais.

Karai su Švedija ir Rusija XVII a. pradžioje.

Rusijos ir Švedijos okupacija XVII a. viduryje.

Lietuva Šiaurės karo metu.

Ūkinis ir politinis nuosmukis XVII a. antrojoje - XVIII a. pirmojoje pusėje.

Baroko kultūra. Lituanistiniai sąjūdžiai Vilniuje ir Karaliaučiuje. K. Sirvydas,

D. Kleinas.

6 tema. Absoliutinė monarchija Prancūzijoje ir Švietimo amžius.

Prancūzijos politinė sistema XVII a. pabaigoje - XVIII a. Absolutizmo ekonominė ir socialinė politika. Barokas.

Švietėjai ir jų idėjos. Apšviestasis absoliutizmas ir jo reformų esmė.

Švietimo idėjos Lietuvoje. Švietimo pertvarkymas. Mokslas ir visuomeninė mintis.

Klasicizmas.

7 tema. Lietuva XVIII a. 6-9-ajame dešimtmėčiais.

Lenkijos ir Lietuvos valstybės žlugimas.

Ūkinė, politinė ir kultūrinė situacija. Reformų bandymai. Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimai, jų vidinės ir išorinės priežastys. Bandymai gelbėti valstybę ir jų žlugimas. Valstybingumo netekties padariniai.

8 tema. JAV susikūrimas ir raida XVIII a.

Anglų kolonijų Amerikoje politinė ir ūkinė būklė. Nepriklausomybės karas. Pergalė kare ir nauja ekonominė bei politinė situacija.

JAV ir jų valstybės santvarka.

9 tema. Didžioji Prancūzų revoliucija.

Revoliucijos socialinės ir politinės priežastys, idėjinės ištakos. Revoliucijos pradžia ir etapai. "Žmogaus ir piliečių teisės deklaracija". "Laisvė, lygybė, brolybė". Respublikos paskelbimas. Jakobinų vidaus politika ir diktatūros žlugimas.

10 tema. Europa Napoleono Bonaparto epochoje. Vienos kongresas ir jo nutarimai.

Napoleonas Bonapartas ir jo kelias į valdžią. Diklatūros įvedimas. Imperijos paskelbimas. Napoleono kariniai žygiai, jų socialiniai, politiniai padariniai.

Napoleono imperijos žlugimas. Vienos kongresas ir jo nutarimai. Šventoji sąjunga.

11 tema. Lietuva Rusijos imperijoje XVIII a. pabaigoje - XIX a. pradžioje.

Lietuvos valdymas. Napoleono žygis į Maskvą. Karo padariniai Lietuvai.

II. BURŽUAZINĖ VISUOMENĖ

1 tema. Ekonomika.

Buržuazinės visuomenės ekonomika, jos gyvavimo pagrindiniai dėsniai. Pramonė ir žemės ūkis. Prekinė gamyba. Tarptautinis prekybos plėtojimas. Ūkio pažanga ir jos priežastys.

2 tema. Pramonės perversmas ir jo socialiniai padariniai.

Industrinės revoliucijos priežastys ir eiga. Pramonės revoliucija Anglijoje, JAV, Prancūzijoje, Vokietijoje. Rusijos ūkis ir atsilikimo priežastys.

Socialinės struktūros kitimas buržuazinėje visuomenėje. Miestų vaidmens didėjimas.

Pagrindinės socialinės ir ekonominės problemos ir jų sprendimo būdai.

3 tema. Politinė sistema ir jos raida.

Buržuazinės revoliucijos ir valdymo sistemos kitimas. Demokratija Vakarų Europos šalyse ir JAV. Pagrindiniai demokratijos principai. Politinės laisvės ir teisės. Anglijos, JAV, Prancūzijos ir Rusijos politinių sistemų palyginimas. Demokratija XIX a. ir dabar.

4 tema. Kultūra.

Naujovės buityje. Švietimas. Naujos meno kryptys. Romantizmas. Mokslo raida. Pozityvizmas. Svarbiausios Naujųjų laikų filosofų idėjos.

III. PASAULIO POLITINIS ŽEMĖLAPIS, TARPTAUTINIAI SANTYKIAI XIX A. NACIJA IR NACIONALINIS KLAUSIMAS

1 tema. Valstybės ir jų politinio, ūkinio vaidmens kitimas.

Pasaulio politinis žemėlapis XIX a. pirmojoje pusėje. Anglijos ekonominės ir politinės įtakos stiprėjimas. Prancūzija XIX a. pirmojoje pusėje. Restauracija. 1830 m. Liepos revoliucija.

Italijos vieningos valstybės kūrimasis. Madzinis, Kavūras, Garibaldi ir jo veikla.

Prūsija vienija Vokietiją. O. Bismarkas ir jo politika. Prancūzijos ir Prūsijos karas. Vokietijos imperijos paskelbimas. Vokietijos susivienijimo tarptautinė reikšmė.

JAV ūkinė ir politinė raida XIX a. pirmojoje pusėje. Naujų teritorijų įsisavinimas. Prieštaravimų tarp Šiaurės ir Pietų valstybių didėjimas. Pilietinis karas ir jo rezultatai. Nepriklausomų valstybių susikūrimas Lotynų Amerikoje.

Azijos, Afrikos šalys XVII - XIX a. Europiečių skverbimasis ir jo padariniai. Rusija. Imperijos plėtimasis. Krymo karas, jo pralaimėjimo priežastys ir tarptautiniai padariniai. Baudžios panaikinimas.

2 tema. Lietuva XIX a. pirmojoje pusėje.

Visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas. Masonai ir šubravcai. Slaptos jaunimo organizacijos. Romantizmo idėjos. Pirmoji tautinio atgimimo banga. 1830-1831 m. sukilimas ir jo padariniai. Lituaništinis sąjūdis. S. Daukantas, A. Valančius. 1863-1864 m. sukilimas, jo tautinis pobūdis.

3 tema. "Tautų pavasaris".

Tautinės problemos Europoje XIX a. Romantinė tautos samprata. Pavergtos tautos ir nacionalinis sąjūdis. Graikų kova dėl laisvės. 1848-1849 m. revoliucijos ir tautinės problemos. Balkanų tautų išsivadavimo sąjūdis.

IX KLASĖ

NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA. II DALIS

Mokant Naujųjų laikų istorijos, supažindinama su pasaulio istorinės raidos ypatybėmis XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje. Daugiau dėmesio skiriama imperializmo formavimuisi, kolonijinės sistemos atsiradimui ir Pirmajam pasauliniam karui. Moksleiviai turi perprasti epochą apibūdinančių sąvokų prasmę, mokyti analizuoti istorijos procesus, statistinę medžiagą, orientuoti epochos pasaulio politiniame žemėlapyje.

Smulkiau mokoma Lietuvos istorijos, atskleidžiant jos sąsajas su pasaulio istorija, telkiant dėmesį į kovas prieš carizmą, tautinio atgimimo ir nacionalinės valstybės atkūrimo temas.

1 tema. Mokslas, technika ir kultūra XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje.

Mokslo, technikos, kultūros raida ir jų reikšmės didėjimas naujaisiais laikais. Mokslo, technikos naujovių taikymas pramonėje, žemės ūkyje, buityje. Švietimas. Geografiniai atradimai. Humanitariniai mokslai. Filosofija.

2 tema. Pasaulio valstybės XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

Pasaulio politinis žemėlapis XIX a. paskutiniajame trečdalyje - XX a. pradžioje. Svarbiausios valstybės, jų politinė santvarka (Prancūzija, Vokietija, Anglija, Italija, JAV, Rusija, Lotynų Amerikos šalys).

3 tema. Pasaulio ekonomikos raida.

Svarbiausios pramoninės pasaulio valstybės, jų ekonomikos ypatumai. Gamybos ir jos koncentracijos didėjimas. Socialinės struktūros kitimas pramoninėse valstybėse. Pasaulio ekonomikos formavimasis, naujų rinkų užkariavimas. Kapitalo judėjimas, konkurencija.

Rusijos ekonominė raida XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje.

4 tema. Lietuvos ūkis ir visuomenė XIX a. antrojoje pusėje.

Kapitalistinio gamybos būdo įsitvirtinimas žemės ūkyje. Valstietijos socialinė diferenciacija. Valstietiškos kilmės inteligentijos formavimasis. Emigracijos pradžia. Kaimo ir dvaro santykiai.

Lietuvos pramonės raida. Socialinė struktūra Lietuvoje. Tautinė Lietuvos gyventojų struktūra.

5 tema. Carizmo antitautinė politika Lietuvoje ir lietuvių tautinis atgimimas XIX a. antrojoje pusėje.

Posūkis į atvirą ir visuotinę rusifikaciją. Lietuvių mokyklų uždarymas. Rusifikacinės švietimo sistemos sukūrimas. Lietuviškos spaudos draudimas. Katalikų Bažnyčios veiklos varžymas ir pravoslavybės protegavimas Lietuvoje. Caro antitautinės politikos Užnemunėje (Suvalkijoje) ypatybės. Priešinimasis priespaudai. Nelegalios lietuvių spaudos atsiradimas. Knygnešiai. Slaptas mokymas. Daraktoriai. Laikraštis "Aušra", jo programa ir reikšmė. J. Basanavičius. Lietuvių tautinio sąjūdžio idejinės diferenciacijos pradžia. V. Kudirka ir "Varpas". J. Tumas-Vaižgantas ir "Tėvynės sargas". Maironis - tautinio atgimimo poetas. Valstietijos įsitraukimas į tautinį sąjūdį. Tautinės valstybės atkūrimo idėja XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

6 tema. Lietuva XX a. pradžioje.

Politinis gyvenimas Lietuvoje. Partijų kūrimasis ir veikla. Jų socialinė atrama. Programų skirtumai.

Caro antitautinės politikos Lietuvoje krizė. Lietuvių spaudos draudimo panaikinimas. Kultūrinis ir mokslinis sąjūdis. M. K. Čiurlionis.

7 tema. 1905-1907 m. revoliucija Rusijoje ir 1905 m. įvykiai Lietuvoje.

1905-1907 m. revoliucijos priežastys. Tautinės problemos Rusijos imperijoje. "Kruvinasis sekmadienis". "Kruvinojo sekmadienio" atgarsiai Lietuvoje. Tautinio išsivadavimo sąjūdžio pakilimas. Spalio 17 d. manifestas. Partijų kūrimasis Rusijoje. Dūma. Parlamentarizmo užuomazgos. Didysis Vilniaus Seimas: jo nutarimai ir reikšmė.

Lietuvos atstovavimas Rusijos valstybės I ir II Dūmoje.

8 tema. Pietryčių ir Vidurio Europos tautų išsivadavimo kova XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

Tautų engimas Osmanų imperijoje, Austrijoje-Vengrijoje ir Vokietijoje. Bulgarijos valstybės susidarymas. Serbijos, Juodkalnijos ir Rumunijos nepriklausomybė.

Balkanų tautų kova su Austrijos-Vengrijos priespauda.

Čekų ir lenkų tautų kova dėl nepriklausomybės.

9 tema. Imperializmas. Svarbiausios kolonijinės imperijos. Imperializmo sąvoka. Imperializmo idėjinės, politinės ir ekonominės prielaidos. Kolonializmas. Kolonijinių imperijų susiformavimas. Svarbiausios kolonijinės imperijos. Metropolijų ir kolonijų santykiai. Kolonijų valdymas ir jų būklė.

10 tema. Visuomeninės minties ir judėjimų raida. Svarbiausios socialinės ir ekonominės teorijos: konservatizmas, liberalizmas, radikalizmas, tredjunionizmas, sindikalizmas, socializmas.

Nacionalinės teorijos: pangermanizmas, panamerikanizmas, panslavizmas, sionizmas, panislamizmas.

Svarbiausios pasaulio religijos.

11 tema. Tarptautiniai santykiai XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

Karinių blokų susiformavimas. Imperialistiniai karai. Ginklavimosi varžybos. Ruošimosi karui planai.

12 tema. Pirmasis pasaulinis karas.

Pirmojo pasaulinio karo pradžia. Karo eiga 1914-1916 m. Politinė ir ekonominė padėtis kariaujančiose šalyse.

Vasario revoliucija Rusijoje. Spalio perversmas. Bolševikų diktatūra. Bresto taika. JAV įstojimas į karą. Vokietijos ir jos sąjungininkų pralaimėjimas. Karo padariniai. Versalio taika.

13 tema. Lietuva Pirmojo pasaulinio karo metais. Valstybės atkūrimas.

Lietuvos visuomenės pažiūra į karą. Kaizerio Vokietijos okupacinė politika Lietuvoje. Lietuvių veikla Europoje, Amerikoje ir Rusijoje rūpinantis Lietuvos valstybės atkūrimu. Vilniaus konferencijos sušaukimas ir Lietuvos Tarybos sudarymas. Lietuvos Tarybos 1917 m. gruodžio 11 d. ir 1918 m. vasario 16 d. aktai. Politinė situacija Lietuvoje ir jos kitimas nuo 1918 m. vasario 16 d. iki 1918 m. lapkričio 5 d. Pirmosios Lietuvos vyriausybės sudarymas ir jos veikla. Valstybės atkūrimo reikšmė tolesnei tautos egzistencijai.

X KLASĖ

NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ PASAULIO IR LIETUVOS ISTORIJA

Mokantis istorijos X klasėje, susipažįstama su pasaulio ir Lietuvos istorine raida po Pirmojo pasaulinio karo, perprantama ekonominė, politinė, kultūrinė procesą nusakančių sąvokų prasmė, mokomasi savarankiškai dirbti su istoriniu tekstu, faktais, juos įvairiapusiškai analizuoti. Šiame kurse itin reikšmingos fašizmo, bolševizmo, Antrojo pasaulinio karo ir jo padarinių, "šaltojo karo", dekolonizacijos temos.

Lietuvos istorijos mokoma smulkiau, sutelkiant dėmesį į Lietuvos Respublikos politinės raidos, Nepriklausomybės praradimo, okupacinių režimų politikos Lietuvoje ir pasipriešinimo jiems temas.

1 tema. Tarptautinė padėtis pirmaisiais pokario metais.

Paryžiaus taikos konferencija. Tautų sąjungos sukūrimas. Versalio sistema, jos prieštaravimai. Pasaulio politinio žemėlapių pokyčiai. Naujų valstybių Vidurio ir Rytų Europoje susikūrimas.

2 tema. Lietuvos valstybės atkūrimas.

Valstybės atkūrimo politiniai, ekonominiai sunkumai. Bolševikinės Rusijos ekspansija. Lenkijos agresija. Bermontininkų avantiūra. Nepriklausomybės karai ir jų padariniai.

3 tema. Totalitarizmas Rusijoje.

Pilietinis karas Rusijoje. Bolševikų diktatūros įtvirtinimas. Nep'as -ekonominis režimo manevras. TSRS komunistinės imperijos įkūrimas. Totalitarinio režimo raida. Režimo vidaus politika. Aukos.

Tarptautinis komunistinis judėjimas ir imperiniai TSRS siekiai. Stalino užsienio politika.

Bolševikų "kultūrinė revoliucija". Kultūros raida 1918-1939 m. Asmenybės totalitarizmo sąlygomis.

4 tema. Pasaulio ekonominė raida tarpukario laikotarpiu.

Ekonominio gyvenimo naujovės, gamybos laimėjimai. Pasaulinė ekonominė krizė ir jos įveikimas. Ruzvelto ekonominė politika.

5 tema. Totalitarizmas Vakarų Europoje. Fašizmas ir nacionalsocializmas.

Fašizmo politinė srovė. Fašistinio režimo įsigalėjimas Italijoje.

Veimaro Respublikos krizė ir nacionalsocialistinės diktatūros įsigalėjimas Vokietijoje.

Fašizmo ir bolševizmo panašumai ir skirtumai.

6 tema. JAV, Anglija, Prancūzija tarpukario metais. Politinės sistemos ir ekonominės padėties apibūdinimas.

7 tema. Vidurio ir Pietryčių Europos šalys tarpukario laikotarpiu.

Regiono valstybės. Politinės sistemos. Socialinės, nacionalinės, ekonominės problemos. Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos raida tarpukario laikotarpiu.

8 tema. Lietuvos tarptautinė ir vidaus padėtis Seimo respublikos laikotarpiu (1920-1926 m.).

Lietuvos partijos. Steigiamasis Seimas. Konstitucija. Lito įvedimas. Žemės reforma. Klaipėdos atgavimas. Vilniaus kraštas Lenkijos valdžioje. Lietuvos tarptautinė padėtis. Pripažinimo byla.

9 tema. Lietuva 1926-1939 m.

1926 m. gruodžio 17 d. perversmas. Vidaus politinės sistemos pasikeitimas. Valstybės politinė, ekonominė, kultūrinė raida. Lietuvos santykiai su kaimynais.

10 tema. Kolonijinės ir priklausomos šalys tarpukario laikotarpiu.

Kolonijinės imperijos. Kolonijų ekonominė, politinė padėtis. Kinijos nacionalinė kova (1926-1937 m.). Indijos kova prieš kolonijinę priespaudą.

11 tema. Tarptautiniai santykiai 4-ajame dešimtmetyje.

Agresyvaus bloko Berlynas-Bona-Tokijas susidarymas. Vokietijos užsienio politika. Austrijos, Čekijos ir Slovakijos, Klaipėdos krašto užgrobimas. Vakarų demokratijos kompromisai. Tarptautinės krizės brendimas. 1939 m. rugpjūčio 23 d. TSRS ir Vokietijos sutartis. Molotovo-Ribentropo paktas ir Lietuva.

ANTRASIS PASAULINIS KARAS (1939-1945 M.)

1 tema. Karo kilimas. Pradinis etapas.

Vokietija užpuola Lenkiją. "Keistasis karas". Vokietijos puolimas Vakaruose. Prancūzijos kapituliacija.

2 tema. TSRS užsienio politika pirmaisiais karo metais.

TSRS užima vakarinę Lenkijos valstybės dalį. Pabaltijo respublikų padėtis karo pradžioje ir sutartys su TSRS. TSRS užpuola Suomiją. Pabaltijo respublikų okupacija.

Okupantų politika Lietuvoje. Sovietizacijos pradžia. Teroras. 1941 birželio trėmimai. Lietuvių Aktyvistų Frontas.

3 tema. Karo plėtojimasis. Vokietijos ir jos sąjungininkų puolimas Rytuose.

Vokietija užpuola Tarybų Sąjungą. Lietuvos okupavimas. Sukilimas prasidėjęs karui. J. Ambrazevičiaus vyriausybė. Nacistų okupacinis režimas. Lietuvos žydų naikinimas. Antinacinė rezistencija.

Vermachto pergalės Rytų Fronte. Mūšis dėl Maskvos. "Žaibiško karo" plano žlugimas.

Japonija užpuola Perl Harborą. JAV įstojimas į karą. Antifašistinės koalicijos sudarymas.

Karo veiksmai Šiaurės Afrikoje, Azijoje.

[4 tema. Persilaužimas Antrajame pasauliniame kare.]

Karo veiksmai TSRS ir Vokietijos fronte 1942-1943 m. Stalingrado mūšis. Mūšis Kursko lanke. Pasipriešinimo judėjimo pakilimas. Vokiečių ir italų pralaimėjimas Šiaurės Afrikoje. Itališkojo fašizmo žlugimas ir Italijos kapituliacija.

5 tema. Baigiamasis Antrojo pasaulinio karo etapas. Teherano konferencija.

Raudonosios armijos puolimas 1944-1945 m. Baigiamasis karo etapas Europoje. Antrojo fronto Europoje atidarymas.

Pasipriešinimo judėjimo vaidmuo vaduojant Prancūziją ir Italiją. Išsivadavimo kova Jugoslavijoje, Lenkijoje ir kitose Europos šalyse. Lietuvos gyventojų priešinimasis okupacijai. Krymo konferencija. Potsdamo konferencija ir jos

nutarimai. Komunistinio totalitarizmo ir Vakarų demokratijos sandėris. Pabaltijo tautų likimo dramatismas.

Japonijos kapituliacija.

Antrojo pasaulinio karo padariniai. Niurnbergo procesas.

PASAULIS POKARIO LAIKOTARPIU

1 tema. Politinių jėgų išsidėstymas tarptautinėje arenoje po Antrojo pasaulinio karo.

Teritoriniai ir politiniai pokyčiai. JTO įkūrimas.

2 tema. Tarptautiniai santykiai pirmajame pokario dešimtmetyje.

"Šaltojo karo" pradžia. NATO įkūrimas. Karas Korejoje. Karas Vietname. Artimųjų Rytų problema.

3 tema. TSRS raida 1945-1953 m. TSRS politika Pietryčių ir Vidurio Europos šalyse.

Stalininio režimo vidaus ir užsienio politika. TSRS politika Pietryčių ir Vidurio Europoje. Komunistinių satelitinių valstybių sukūrimas. Komunistinių režimų politika Rytų ir Vidurio Europos šalyse.

4 tema. Lietuva 1945-1953 m. Sovietizacija.

Pabaltijo respublikų sovietizacija. Teroras. Trėmimai. Pasipriešinimo kovos Lietuvoje. Partizanai, jų kovos prasmė.

5 tema. TSRS Chruščiovo reformų ir stagnacijos laikotarpiu (1953-1985 m.).

Pokyčiai politiniame šalies gyvenime po Stalino mirties. Chruščiovo pastangos reformuoti komunizmą ir užsienio politikos pokyčiai. Chruščiovo nušalinimas. Stagnacija.

TSRS politika Pietryčių ir Vidurio Europos šalyse. ESPT įsteigimas ir Varšuvos sutarties sudarymas. 1956 m. įvykiai Vengrijoje. "Prahos pavasaris". Lenkų ir kitų satelitinių šalių tautų kova už nepriklausomybę ir demokratiją. "Solidarumas".

6 tema. Lietuva 1953-1985 m.

Ekonominiai, nacionaliniai, socialiniai pokyčiai. Pasipriešinimas okupaciniam režimui. Kitaminčių veikla. Kauno įvykiai 1972 m. "Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika". "Tarybinė kultūra" ir kultūrinė rezistencija.

7 tema. TSRS "pertvarkos" metais. Socializmo sistemos irimas.

Krizė TSRS ir pastangos reformuoti komunistinę imperiją. Gorbačiovo "pertvarka": tikslų ir rezultatų neatitikimas. Nauja politinė situacija Rytų Europoje. Tautiniai judėjimai. Demokratinių jėgų pergalės. Komunizmo sistemos suirimas. Tarptautinių santykių atšilimas.

8 tema. Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimas.

Lietuva "pertvarkos" metais. LPS įkūrimas. Pergalės rinkimuose. 1990 m. kovo 11 d. aktai. 1991 m. sausio 13 d. Politinės situacijos raida ir Lietuvos tarptautinis pripažinimas. Lietuvos Respublikos kelias iš totalitarinės visuomenės ir socialistinio ūkio į demokratinę piliečių visuomenę ir rinkos ūkį. Reformų problemos.

9 tema. Vakarų valstybių raida po Antrojo pasaulinio karo.

Ekonominė, socialinė, politinė raida. MTR. Karinis, politinis, ekonominis kapitalistinių šalių bendradarbiavimas.

[10 tema. Trečiojo pasaulio šalys po Antrojo pasaulinio karo.]

Kolonijinės sistemos žlugimas. Trečiojo pasaulio šalių politinės, ekonominės, socialinės problemos.

[11 tema. Tarptautiniai santykiai po Antrojo pasaulinio karo.]

"Šaltasis karas". Tarptautiniai santykiai 1955-1985 m. Ginklavimosi ir politinės varžybos. Regioniniai konfliktai. Susitarimai ginkluotės srityje. Helsinkio procesas.

Tarptautiniai santykiai 9-ojo dešimtmečio antroje pusėje. Karinės ir politinės įtampos mažėjimas.

12 tema. XX a. kultūros raida. Jos bendrosios tendencijos.

Technikos ir mokslo raida. Dailės, literatūros, muzikos, filosofinės minties raidos bendrieji bruožai. Intelektualai demokratijos ir totalitarizmo grumtynėse: M. Gorkis, R. Rolanas, T. Manas, K. Boruta, B. Sruoga, V. Mykolaitis-Putinas, A. Kamiu, Ž. P. Sartras, A. Solženicynas, A. Sacharovas, V. Havelas ir kt.

Lietuvos kultūra XX a. Europos kultūros kontekste.

MOKINIAMS KELTINI REIKALAVIMAI

Mokinys, baigęs VI klasės senovės istorijos kursą, privalėtų:

- suprasti ir paaiškinti šių sąvokų turinį: istorija, senovės istorija, istorijos šaltiniai, bendruomeninė santvarka, demosas, demokratija, aristokratija, tauta, valstybė, monarchija, respublika, imperija, kultūra, religija, krikščionybė, barbarai, antika, ledynmetis, akmens amžius, aisčiai, baltai, baltų gentys, piliakalnis, pilkapis, kunigaikštis;
- gebėti vadovėlio tekste išskirti esmę, atsakyti į klausimus;
- žinoti, kokiais faktais ir hipotezėmis remiasi žmogaus atsiradimo istorija;
- gebėti apibūdinti priešistorinio žmogaus gyvenimo sąlygas;
- gebėti žemėlapyje parodyti senųjų civilizacijų centrus, svarbiausias senovės pasaulio valstybes;
- gebėti apibūdinti, remiantis pavyzdžiais, įvairių antikinės visuomenės sluoksnių gyvenimo sąlygas, tų laikų miestą, valstybių valdymo tvarką;
- gebėti paaiškinti krikščionybės atsiradimo aplinkybes, svarbiausias idėjas, skleidžiamas vertybes ir reikšmę;
- suprasti antikos kultūros reikšmę vėlesnei Europos kultūrai;
- gebėti papasakoti apie istorines asmenybes, jų veiklą: Periklį, Sokratą, Platoną, Aristotelį, Demosteną, Herodotą, Aleksandrą Makedonietį, G. J. Cezarį;
- žinoti baltų genčių pavadinimus, teritoriją, kurioje jie gyveno;
- gebėti žemėlapyje parodyti baltų gyvenamą I tūkst. pr. Kr. teritoriją;
- gebėti bendrais bruožais papasakoti apie protėvių materialinę ir dvasinę kultūrą, žinoti jos pažinimo šaltinius;
- gebėti paaiškinti šias datas:
 - apie X tūkst. pr. Kr. - pirmųjų gyventojų atsikėlimą į dabartinės Lietuvos teritoriją;
 - IV tūkst. pr. Kr. pabaiga-III tūkst. pr. Kr. - kuriasi pirmosios valstybės;
 - 2500 m. pr. Kr. - piramidžių statybą Egipte;
 - II tūkst. pr. Kr. - indoeuropiečių atsikėlimą į Pabaltijį;
 - VIII-VI a. pr. Kr. - graikų miestų valstybių iškilimą ir klestėjimą;
 - 776 m. pr. Kr. - pirmąsias Olimpines žaidynes. Graikų metų skaičiavimo pradžia;
 - 753 m. pr. Kr. - Romos įkūrimą;
 - 509 m. pr. Kr. - susikuria Romos Respublika;
 - 490 m. pr. Kr. Maratono mūšis;
 - 480 m. pr. Kr. Salamino mūšis;
 - 49 m. pr. Kr. - Cezaris užima valdžią Romoje;
 - I a. - atsiranda krikščionybė;
 - 98 m. - Tacitas pamėnė aisčius;
 - 395 m. Romos imperijos padalijimą į Rytų ir Vakarų;
 - 476 m. Vakarų Romos imperijos žlugimą.

Mokinys, balgęs VII klasės Vidurinių amžių istorijos kursą, privalėtų:

suprasti ir paaiškinti šių sąvokų turinį: Vidurinių amžių istorija, Vidurinių amžių visuomenė, feodalinis dvaras, natūralinis ūkis, feodalinis susiskaldymas, cechai, manufaktūrinė gamyba, misionierius, vienuolis, reformacija, renesansas;

suprasti ir paaiškinti šių Lietuvos istorijos sąvokų turinį: Kryžiuočių ordinas, kalavijuočiai, didysis kunigaikštis, bajoras, tėvonija, ponų taryba, krikščionis, unija, Lietuvos Statutas, didžiųjų kunigaikščių privilegijos, valakų reforma, Seimas;

gebėti išskirti įvykių priežastis ir padarinius, sudaryti istorinio teksto planą; gebėti remiantis skaitoma istorine knyga parengti pasakojimą;

gebėti papasakoti apie Vidurinių amžių miestą, dvarą, įvairių visuomenės sluoksnių gyvenimo sąlygas;

suprasti pagrindinius Vidurinių amžių visuomenės ekonominio ir visuomeninio, politinio gyvenimo principus;

suprasti religijos ir bažnyčios vaidmenį krikščioniškų ir musulmoniškų tautų gyvenime;

suprasti renesanso ir reformacijos pagrindines idėjas ir reikšmę;

pažinti geografinius atradimus ir jų reikšmę;

gebėti papasakoti apie šias istorines asmenybes ir jų veiklą: Karolį Didįjį, J. Husą, Leonardą da Vinčį, Mikelandželą, M. Liuterį, M. Koperniką, K. Kolumbą, F. Magelaną, Ivaną IV;

suprasti Lietuvos valstybės susiformavimo vidines ir išorines priežastis;

pažinti Lietuvos kaimynus ir santykius su jais;

mokėti žemėlapyje parodyti svarbiausių mūšių su ordinais ir kitais to meto Lietuvos priešais vietas;

suprasti krikšto aplinkybes ir reikšmę;

papasakoti apie Vidurinių amžių miestą, kaimą, apibūdinti įvairių gyventojų sluoksnių gyvenimo sąlygas;

papasakoti apie šias istorines asmenybes, perprasti jų veiklos reikšmę: Mindaugą, H. Mantą, Gediminą, Kęstutį, Algirdą, Vytautą, Jogailą, A. Kulvietį, M. Mažvydą, A. Goštautą, J. Chodkevičių, M. Radvilą Juodąjį, A. Rotundą, M. Strykovskį, M. Daukšą;

gebėti paaiškinti šias istorines datas:

apie 500 m. - Ostgotų ir Frankų valstybių susikūrimą;

622 m. - islamo atsiradimą ir po jo arabų kalifato susiformavimą, islamiškojo metų skaičiavimo pradžią;

800 m. - Frankų imperijos įkūrimą, Karolio Didžiojo karūnavimą;

843 m. - Frankų imperijos padalijimą;

1054 m. - krikščionių Bažnyčios skilimą į katalikų ir pravoslavų;

1096 m.-1099 m. - pirmąjį Kryžiaus žygį, Jeruzalės užėmimą;

1237 m.-1240 m. - mongolai-totoriai nusiaubia Kijevo Rusią;

1440 m. - J. Gutenbergas išspausdina pirmąją knygą;

1453 m. - turkai osmanai užima Konstantinopolį;

1492 m. - K. Kolumbas atranda Ameriką;

1517 m. - reformacijos pradžią;

gebėti paaiškinti šias Lietuvos istorijos datas:

1236 m. - pirmąjį vieningos Lietuvos valstybės, Mindaugo Lietuvos paminėjimą,

- 1236 m. Saulės mūšį,
- 1251 m. Mindaugo krikštą,
- 1260 m. Durbės mūšį,
- 1323 m. pirmąjį Vilniaus paminėjimą,
- 1385 m. Krėvos uniją,
- 1387 m. Lietuvos krikštą,
- 1410 m. Žalgirio mūšį,
- 1547 m. pirmąją lietuvišką knygą,
- 1529 m. I ir 1566 m. II Statutų priėmimą,
- 1569 m. Liublino uniją.

Mokyns, baigęs VIII klasės Naujųjų amžių istorijos kursą, privalo:
 suprasti ir paaiškinti šių sąvokų turinį: absoliutizmas, barokas, buržuazinė revoliucija, buržuazinė visuomenė, pilietinis karas, kapitalizmas, konstitucija, nacionalinio išsivadavimo sąjūdis, pramonės perversmas, konkurencija, perprodukcijos krizė, parlamentinė monarchija, kolonializmas, kolonija, metropolija, švietimo epocha, romantizmas, pozityvizmas, "Tautų pavasaris";
 suprasti ir paaiškinti šių Lietuvos istorijos sąvokų turinį: kiti tūrinė asimiliacija, palivarkas, bajorų anarchija, konfederacija, Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimai;

- gebėti vertinti istorines asmenybes, jų pažiūras, įvykius, pagrįsti savo nuomonę;
- gebėti remiantis skaitoma knyga parengti pranešimą;
- suprasti XVII-XVIII a. buržuazinių revoliucijų priežastis ir reikšmę;
- gebėti skirti procesų etapus;
- suprasti svarbiausius buržuazinės visuomenės politinio, ekonominio ir visuomeninio gyvenimo principus;
- gebėti apibūdinti laikotarpio miestą, kaimą, įvairių visuomenės sluoksnių gyvenimo sąlygas;
- apibūdinti ir palyginti Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Rusijos, JAV politinę sistemą, ekonomikos išsivystymo lygį;
- orientuotis laikotarpio pasaulio politiniame žemėlapyje;
- gebėti analizuoti istorinį tekstą;
- suprasti jungtinės Lenkijos ir Lietuvos valstybės laikotarpio reikšmę Lietuvos istorijai;

- suprasti tarptautines ir vidines valstybės žlugimo priežastis ir aplinkybes;
- apibūdinti Lietuvos buvimo Rusijos imperijos sudėtyje sąlygas;
- paaiškinti sukilimų prieš caro valdžią priežastis ir jų padarinius;
- gebėti charakterizuoti šias istorines asmenybes ir apibūdinti jų veiklą: O. Kromvelį, Petrą I, M. Robespjerą, Napoleoną Bonapartą, Dž. Vašingtoną, A. Liūkolną, Dž. Garibaldį, O. Bismarką;
- gebėti charakterizuoti šias Lietuvos istorines asmenybes ir jų veiklą: Žygimantą Augustą, J. K. Chodkevičių, S. Batorą, J. Radvilą, L. Sapiegą, K. Sirvydą, K. Donelaičių, T. Kosciuską, A. Jasinškį, L. Gucevičių, S. Daukantą, M. Valančių, A. Mackevičių, M. Muravjovą;
- gebėti paaiškinti šias istorines datas:

- 1640 m. - Anglijos buržuazinės revoliucijos pradžią;

XVII a. pabaigos pramoninio perversmo pradžią Anglijoje;
1776 m. JAV nepriklausomybės paskelbimą;
1789 m. - Prancūzų didžiosios buržuazinės revoliucijos pradžią;
1814-1815 m. - Vienos kongresą;
1848-1849 m. revoliucijas Europoje;
1861 m. baudžiavos panaikinimą Rusijoje;
1861-1865 m. - JAV pilietinį karą;
1871 m. Vokietijos imperijos sukūrimą;
gebėti paaiškinti šias Lietuvos istorijos datas:
1579 m. Vilniaus universiteto įkūrimą;
1588 m. III Lietuvos Statuto priėmimą;
1655 m. karą su Rusija ir su Švedija. Pirmąją Lietuvos okupaciją. Kėdainių

uniją;

XVII a. pabaigos - XVIII a. pirmosios pusės ūkinį ir politinį nuosmukį;
1772, 1793, 1795 m. Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimus;
1830-1831 m. sukilimą Lenkijoje ir Lietuvoje;
1832 m. Vilniaus universiteto uždarymą;
1861 m. baudžiavos panaikinimą;
1863-1864 m. sukilimą prieš caro valdžią.

Mokinys, baigęs IX klasės istorijos kursą, privalo:

suprasti ir paaiškinti šių sąvokų turinį: socialinė struktūra, nacionalinis sąjūdis, nacionalizmas, politinė partija, ekspansionizmas, imperializmas, Antantė, trilypė sąjunga, konservatizmas, liberalizmas, tredjunionizmas, sindikalizmas, marksizmas, komunizmas, socializmas, bolševizmas, totalitarizmas, pangermanizmas, panslavizmas, sionizmas;

suprasti ir paaiškinti šių Lietuvos istorijos sąvokų turinį: rusifikacija, tautinis atgimimas, spaudos draudimas, knygnešys, daraktorius, tautinė valstybė, Lietuvos Taryba;

gebėti analizuoti statistinę medžiagą, daryti įvairaus lygio apibendrinimus, išvadas;

gebėti sudaryti lyginamąsias lenteles, procesų schemą;

gebėti kritiškai vertinti rašytinius šaltinius;

gebėti atskleisti padidėjusį mokslo, technikos vaidmenį XIX a. pabaigos -

XX a. pradžios visuomenės gyvenime;

orientuotis XIX a. pabaigos - XX a. pradžios politiniame pasaulio žemėlapyje;

pažinti labiausiai išsivysčiusias valstybes, sugebėti bendrais bruožais apibūdinti

jų ekonomiką ir politinę sistemą;

paaiškinti tarptautinių santykių aštrėjimo ir karinių politinių blokų

susiformavimo priežastis;

atskleisti Pirmojo pasaulinio karo priežastis ir jo poveikį kariavusių šalių

ekonominei ir politinei raidai;

atskleisti carizmo antitautinės politikos Lietuvoje motyvus, tikslus ir priemones;

pažinti ekonominės ir socialinės raidos XIX a. antrosios pusės - XX a.

pradžios pagrindinius bruožus;

suprasti lietuvių tautinio sąjūdžio priežastis, jo reiškimosi būdus ir reikšmę;

suprasti Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo idėjos formavimosi raidą ir valstybės atkūrimo aplinkybes;

gebėti charakterizuoti šias istorines asmenybes, atskleisti jų veiklos reikšmę Lietuvos istorijoje; M. Valančių, J. Bielinį, J. Basanavičių, V. Kudirką, Maironį, Vydūną, M. K. Čiurlionį;

analizuoti istorinį tekstą;

sugebėti paaiškinti šias datas:

1864-1904 m. - lietuviškos spaudos draudimo laikotarpį;

1883-1886 m. - "Aušros" leidimo metus;

1889-1905 m. - "Varpo" leidimo metus;

1905 m. Didįjį Vilniaus seimą;

1914-1918 m. Pirmąjį pasaulinį karą;

1917 m. Vasario revoliuciją ir Spalio perversmą Rusijoje;

1918 02 16 Nepriklausomybės atkūrimo paskelbimą.

Mokynys, baigęs X klasės Naujausiųjų laikų istorijos kursą, privalėtų:

suprasti ir paaiškinti šių sąvokų turinį: Tautų Sąjunga, karinis komunizmas, socializmas, totalitarizmas, autoritarizmas, fašizmas, nacizmas, teroras, genocidas, Kominternas, "šaltasis karas", socializmo sistema, Varšuvos sutartis, dekolonizacija, NATO, EEB, JTO, Helsinkio procesas;

suprasti ir paaiškinti šių Lietuvos istorijos sąvokų turinį: bermontininkai, Steigiamasis Seimas, tautininkai, "Vidurio Lietuva", okupacija, sovietizacija, rezistencija, trėmimai;

gebėti formuluoti problemas;

gebėti analizuoti istorinį tekstą;

gebėti parengti referatą;

suprasti reikšmingiausius politinio žemėlapių pasikeitimus po Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų;

suprasti pagrindinius XX a. pasaulio ekonominės raidos bruožus;

gebėti apibūdinti TSRS, JAV, Anglijos, Prancūzijos, Italijos, Vokietijos, Kinijos politinę raidą XX amžiuje;

suprasti pagrindinius demokratinės ir totalitarinės visuomenės skirtumus;

charakterizuoti šias istorines asmenybes: Lenina, J. Stalina, N. Chruščiova, L. Brežneva, A. Hitlerį, B. Musolinį, N. Čemberleną, Š. de Golį, F. Ruzveltą, V. Čerčilį, Mao Dzeduną, I. Nadi, atskleisti jų veiklos reikšmę istorijoje;

gebėti atskleisti Lietuvos valstybės atkūrimo aplinkybes ir vidines sąlygas;

gebėti apibūdinti Lietuvos Respublikos ekonominę, kultūrinę ir politinę raidą XX amžiuje;

suprasti pagrindinius Lietuvos politinės sistemos 1920-1926 m. ir 1926-1940 m. skirtumus;

gebėti paaiškinti Lietuvos reikšmingiausius teritorinius sienų pasikeitimus 1919-1945 m.;

gebėti atskleisti Nepriklausomybės netekimo priežastis ir tarptautines aplinkybes;

gebėti paaiškinti lietuvių politines pozicijas Antrojo pasaulinio karo metais;

gebėti apibūdinti nacių ir bolševikų okupaciją Lietuvoje ir pasipriešinimo judėjimą;

charakterizuoti šias istorines asmenybes ir jų veiklą: A. Smetoną, A. Stulginskį, K. Grinių, A. Voldemarą, A. Sniečkę, J. Paleckį, J. Lukšą, A. Ramanauską-Vanagą, V. Mykolaitį-Putiną.

gebėti apibūdinti šias visuotinės istorijos datas:

1917 m. spalio - 1936 m. totalitarinės imperinės valstybės sukūrimą TSRS;

1922 m. fašistai paima valdžią Italijoje;

1929 m. - pasaulinės ekonominės krizės pradžia;

1933 m. nacistai ateina į valdžią Vokietijoje;

1939-1945 m. Antrąjį pasaulinį karą;

1990 m. komunizmo sistemos žlugimą;

bei šias Lietuvos istorijos datas:

1919-1920 m. kovas už Nepriklausomybę;

1920-1922 m. - Steigiamąjį Seimą;

1926 m. gruodžio valstybės perversmą;

1940 06 15 - Nepriklausomybės praradimą;

1941-1944 m. vokiečių okupacijos metus;

1944-1953 m. - partizanų pasipriešinimo komunizmui kovų metus;

1990 03 11 - Nepriklausomybės atkūrimo paskelbimą.

SKAITYTINOS LITERATŪROS SARAŠAS

VISUOTINĖ ISTORIJA

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Baltrušaitis J. Visuotinė meno istorija. - K., 1992. - 2 t.
Černiakas J. Amžių nuosprendis. - V., 1987.
Gendrolis E. Socialinė ir kultūrinė antropologija. - V., 1984.
Genzelis B. Esė apie mąstytojus. - V., 1986.
Hegelis G. Istorijos filosofija. - V., 1990.
Johansenas R. B. Menas ir mes. - V., 1975.
Levi-Strauss C. Rasė ir istorija. - V., 1992.
Maceina A. Raštai. - V., 1991. - T. 1.
Ovsianikovas J. Pasakojimai apie architektūrą. - V., 1991.
Ozolas R. Pasakojimai apie filosofus ir filosofiją. - V., 1988.
Poška A. Indoeuropiečių istorijos pėdsakais. - V., 1988.
Šalkauskis S. Raštai. - V., 1990. - T. 1.
Vaitiekaitis A. Bažnyčios praeitis. - V., 1992.
Vėbra R. Šimtas istorijos mįslių. - V., 1985.
Бродель Ф. Структуры повседневности. - М., 1986.
Бродель Ф. Игры обмена. - М., 1988.
Бродель Ф. Время мира. - М., 1992.
Гумилев Л. Этногенез и биосфера Земли / 3-е изд. - Л-д, 1990.
Гумилев Л. География этноса в исторический период. - Л-д, 1990.
Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. - М., 1992.
Тойнби А. Постигение истории. - М., 1991.
Февр Л. Бой за историю. - М., 1991.
Ясперс К. Смысл и значение истории. - М., 1991.

SENOVĖS ISTORIJA

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Andriulytė-Aleksienė J. Senojo Egipto dailė. - V., 1968.
Arskis F. Periklis. - V., 1989.
Bielickis M. Užmirštas šumerų pasaulis. - V., 1972.
Biblijos enciklopedija. - V., 1992.
Ceramus K. Dievai, kapai ir mokslininkai. - V., 1991.
Filosofijos istorijos chrestomatija: Antika. - V., 1977.
Gaudijus A. Sacharos civilizacijos: Dešimt tūkstančių metų istorijos, kultūros, prekybos. - V., 1981.
Hafneris G. Žymūs antikos žmonės: 337 portretai. - V., 1987.
Herodotas. Istorija. - V., 1988.
Herodotas. Žmonės ir žygiai. - V., 1974.
Jakobis B. Sugrąžinti iš praeities. - V., 1978.
Karsavinas L. Europos kultūros istorija. - V., 1990. - T. 1.

- Každanas A. Religija ir ateizmas senovės pasaulyje. - V., 1962.
 Klengel-Brant E. Kelionė į Senąjį Babiloną. - V., 1981.
 Kliksas F. Bundantis mąstymas. - V., 1988.
 Kosidovskis Z. Biblijos sakmės. - V., 1966.
 Kosidovskis Z. Evangelijų sakmės. - V., 1986.
 Kotrelas L. Faraonų laikais. - V., 1987.
 Kosidovskis Z. Kada Saulė buvo dievas. - V., 1966.
 Krivčenko V. Pompėja. Herkulenumas. Stabija. - V., 1984.
 Livijus T. Hanibalo karas. - V., 1976.
 Moskatis S. Finikiečių pasaulis. - V., 1975.
 Mažeika I. 7 ir 37 stebuklai. - V., 1982.
 Mincas L. Paskutiniai iš akmens amžiaus. - K., 1988.
 Murygina N., Čerkasova J., Kruškol J. Senovės istorijos chrestomatija. - K., 1983.
 Neichardt A., Šišova I. Septyni pasaulio stebuklai. - K., 1970.
 Neimantas R. Rytai ir Lietuva. - V., 1988.
 Papinis D. Kristaus istorija. - K., 1990. - 2 d.
 Plutarchas. Rinktinės biografijos. - V., 1962.
 Portapas V. Apie tvaną ir Atlantidą. - V., 1987.
 Salustijus K. G. Katilinos sąmokslas. Jugurtos karas. - V., 1973.
 Stinglas M. Žvaigždžių garbintojai. - V., 1988.
 Suzdalskis J. Ant septynių kalvų. - K., 1969.
 Šarkadis J. Kelionė į Senovės Atėnus. - V., 1986.
 Šventasis raštas. - V., 1989-1992. - 4 t.
 Šventoji Istorija. Naujasis Įstatymas. - K., 1990.
 Šventoji Istorija. Senasis Įstatymas. - K., 1990.
 Tacitas P. K. Rinktiniai raštai. - V., 1972.
 Utčenka S. Julijus Cezaris. - V., 1990.
 Varšavskis A. Atradimai prie Negyvosios jūros. - K., 1970.
 Vic B. Demokritas. - V., 1983.
 Volkovas G. Prie mokslo lopšio. - V., 1978.
 Zabolis H. Respublikos idealai Romos aukso poezijoje. - V., 1982.
 Zamarovskis V. Hetitų imperijos paslaptys. - V., 1969.
 Виничук А. Люди, нравы и обычаи древней Греции и Рима. - М., 1988.
 Куманецкий К. История культуры древней Греции и Рима. - М., 1990.

Grožinė literatūra

- Akimuškinas I. Išnykęs pasaulis. - V., 1987.
 Aleksejevas S. Milžino sūnus. - V., 1981.
 Antikinės komedijos. - V., 1989.
 Antikinės tragedijos. - V., 1988.
 Antikiniai romanai ir pasakėčios. - V., 1986.
 Bulveris-Litonas M. Paskutinės Pompėjos dienos. - V., 1984.
 Dumčius J., Valkūnas L. Graikų literatūros chrestomatija. - V., 1963.

- Džovanjolis R. Spartakas. - V., 1987.
 Foichtvangeris L. Apsišaukėlis Neronas. - V., 1984.
 Giesmių giesmė. - V., 1983.
 Gulija G. Faraonas Echnatonas. - V., 1987.
 Hermanas K. Bizantijos gaisras. - V., 1985.
 Hesė H. Sidharta - V., 1990.
 Homeras. Iliada. (Ivairūs leidimai.)
 Homeras. Odisėja. (Ivairūs leidimai.)
 Išminčiaus pasakojimai: "Keturi draugai" ir kitos istorijos iš "Pančatatros". - V., 1988.
 Janas V. Finikiečių laivas. - K., 1990.
 Jefremovas I. Taidė Atėnietė. - V., 1987.
 Juan Ki. Senovės Kinijos mitai. - V., 1989.
 Kunas V. Senovės Graikijos legendos ir mitai. - K., 1988.
 Kravčiukas A. Titas ir Berenikė. - V., 1989.
 Lotyniški posakiai ir sentencijos. - V., 1981.
 Markovska V. Graikų mitai. - V., 1971.
 Matje M. Egiptiečio berniuko diena. - V., 1955.
 Moisejeva K. Echnatono duktė. - V., 1972.
 Moisejeva K. Senovės Urartu karalystėje. - V., 1956.
 Nemirovskis A. Senovės istorijos skaitiniai. - K., 1989.
 Parandovskis J. Olimpijos diskas. - V., 1984.
 Petronijus. Satyrikonas. - V., 1984.
 Plutonas. Valstybė. - V., 1981.
 Pokrovskis S. Mamutų medžiotojai. Gyvenvietė prie ežero. - K., 1986.
 Prauskas A. Hindų religija. - V., 1977.
 Prusas B. Faraonas. - V., 1986. - 2 t.
 Roni Ž. Kova dėl ugnies. - K., 1947.
 Štorchas E. Mamutų medžiotojai. - V., 1971.
 Švabas G. Gražiausios antikos sėkmės. - V., 1989-1991. - 3 t.
 Tiomkinas V., Ermons E. Senovės Indijos mitai. - V., 1989.
 Trenčeni-Valdapfelis I. Mitologija. - V., 1972.
 Vailderis T. Kovo idos. - V., 1982.
 Vergilijus. Eneida. (Ivairūs leidimai.)
 Zemgaras V. Kai bunda bronzos. - V., 1992.

VIDURINIŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Brodskis B. Akmeniniai istorijos lapai. - V., 1962.
 Burke P. Renesansas. - V., 1992.
 Celneris V. Kelionė į gotiką. - V., 1983.
 Ceramas K. Pirmasis amerikietis: Ikikolumbinės epochos indėnų mįslė. - V., 1985.
 Darkevičius V. Vidurinių amžių argonautai. - V., 1980.
 Gurevičius A. Viduramžių kultūros kategorijos. - V., 1989.
 Liubimovas L. Dangus ne per aukštai. - V., 1974.

- Liubimovas L. Didžioji Nyderlandų tapyba. - V., 1972.
 Malovas V. Legendos ir atradimai. - V., 1988.
 Vidurinių amžių istorijos chrestomatija (V-XV amžius). - K., 1976.
 Vidurinių amžių istorijos chrestomatija (XVI-XVII a.). - K., 1978.
 Vidurinių amžių istorijos škaitiniai. - V., 1990.
 Zaborovas M. Kryžiaus žygiai. - V., 1960.
 Гуревич А. Я. Культура и общество средневековой Европы глазами современников. - М., 1989.
 Карсавин А. П. Монашество в середине века. - М., 1992.
 Ле Гофф. Цивилизация средневекового запада. - М., 1992.
 Хейзинга Й. Осень средневековья. - М., 1988.

Grožinė literatūra

- Andrejevas J. Sunkus kelias. - V., 1980.
 Benvenuto Čelinio gyvenimas. - V., 1961.
 Blaskas I. Didžiojo Chano beieškant. - V., 1991.
 Blaskas I. Kristupas Kolumbas. - V., 1991.
 Sveigas S. Magelano žygis. - V., 1989.
 Sveigas S. Marija Stiuart. - V., 1989.
 Čaikovskis N. Fregatų kapitonai. - V., 1961.
 Demeter T. Germanų ir keltų sakmės bei legendos. - V., 1993.
 Ditiakinis V. Leonardas da Vinčis. - V., 1961.
 Diuma A. Trys muškietininkai. (Įvairūs leidimai.)
 Diuma A. Po dvidešimties metų. (Įvairūs leidimai.)
 Diuma A. Vikontas de Braželonas. (Įvairūs leidimai.)
 Driuonas M. Gajaro pilies kalinė. - V., 1985.
 Driuonas M. Geležinis karalius: 1314. - V., 1984.
 Driuonas M. Prancūzijos vilkė. - V., 1983.
 Eko U. Rožės vardas. - V., 1991.
 Filosofijos istorijos chrestomatija: Renesansas. - V., 1984.
 Filosofijos istorijos chrestomatija: Viduramžiai. - V., 1980.
 Hagardas R. Blosholmo valdovė. - V., 1968.
 Hagardas R. Gražioji Margarita. - V., 1960.
 Hagardas R. Montesumos duktė. - V., 1980.
 Hugo V. Paryžiaus katedra. (Bet kuris leidimas.)
 Įtsas R. Aukso kardai ir belaisvių trinkos. - V., 1990.
 Jirasekas A. Prieš visus. - V., 1988.
 Kalevala. - V., 1986.
 Každailis Š. Laivai ir jūrininkai. - V., 1987.
 Kostaras Š. Legenda apie Ulenšpigelį. (Įvairūs leidimai.)
 Kratochyilas M. Pakalas. - V., 1984.
 Lapinas Reinekis. - V., 1984.
 Levandovskis A. Žana d'Ark. - V., 1974.
 Mainkas V. Nuostabios Marko Polo kelionės. - V., 1968.
 Merimė P. Karolio IX laikų kronika. - V., 1956.
 Nibelungų giesmė. - V., 1981.

- Olivjė Ž. Vikingų žygiai. - V., 1965.
 Pailas H. Robino Iiudo nuotyčiai. - V., 1987.
 Parnovas J. Marijos Mediči skrynelė. - V., 1987.
 Puras L. Kryžius virš piliakalnio. - V., 1990.
 Rable P. Gargantua ir Pantagruelis. (Ivairūs leidimai.)
 Rolando giesmė. - V., 1988.
 Rutenbergas V. Renesanso milžinai. - V., 1978.
 Sabatinis R. Kapitono Blado odiseja. - V., 1963.
 Servantesas M. Don Kichotas. - V., 1958.
 Skotas V. Aivenhas. - V., 1979.
 Skotas V. Kventinas Dervardas. - V., 1987.
 Stivensonas R. Juodoji strėlė. - V., 1960.
 Stounas I. Didysis Mikelandželas. - V., 1972.
 Tūkstantis ir viena naktis. (Ivairūs leidimai.)
 Tvenas M. Jankis karaliaus Artūro dvare. - V., 1951.
 Tvenas M. Princas ir elgeta. - V., 1990.
 Viduramžių riterių romanai. - V., 1980.
 Volkovas A. Klajonės. - V., 1970.

NAUJŪJŲ AMŽIŲ ISTORIJA

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Bechšteinas H. Kelionė į klasicizmą. - V., 1984.
 Karlailis T. Prancūzijos revoliucijos istorija. - V., 1992.
 Kasperavičius A. Didysis Baltijos šturmas. - V., 1989.
 Manfredas A. Trys portretai. - V., 1982.
 Pávlenka N. Petras Pirmasis. - V., 1989.
 Pavlova T. Kromvelis. - V., 1985.
 Tarlė J. Napoleonas. - V., 1984.
 Trumpa V. Napoleonas - Baltija. Amerika. - V., 1989.
 Veideris B., Hebgudas R. Napoleono nužudymas. - V., 1992.

Grožinė literatūra

- Atarovas N., Dalceva M. Džiuzepė Garibaldi. - V., 1987.
 Balzakas O. Gobsekas. - V., 1960.
 Balzakas O. Šuanai. - V., 1960.
 Barbiusas A. Ugnis. - V., 1964.
 Berdžesas A. Šekspyras. - V., 1990.
 Bičer-Stou H. Dėdės Tomo trobelė. - V., 1980.
 Braunas D. Užkaskit mano širdį prie Vundid Ny. - V., 1984.
 Bulgakovas M. Moljeras. - V., 1991.
 Cveigas S. Balzakas. - V., 1963.
 Dikensas Č. Dombis ir sūnus. - V., 1958.
 Dikensas Č. Oliveris Tvistas. - V., 1950.
 Dikensas Č. Sunkūs laikai. - V., 1966.

- Diuma A. Grafas Montekristas. - V., 1985.
 Dreizeris T. Finansininkas. - V., 1966.
 Dreizeris T. Stoikas. - V., 1960.
 Dreizeris T. Titanas. - V., 1959.
 Druskinas M. Bachas. - V., 1986.
 Foichtvangeris L. Keistuolio išmintis. - V., 1959.
 Fransas A. Dievai trokšta. - V., 1974.
 Fransas A. Šių laikų istorija. - V., 1960.
 Golsvortis Dž. Forsaitų saga. - V., 1981.
 Hašekas J. Šauniojo kareivio Šveiko nuotykių pasauliniame kare. - V., 1987.
 Hugo V. Biug-Žargalis. - V., 1965.
 Hugo V. Devyniasdešimt tretieji metai. - V., 1960.
 Hugo V. Vargdieniai. (Ivairūs leidimai.)
 Iješas D. Šandoras Petefis. - V., 1978.
 Kalčevs K. Narsusis kapitonas. - V., 1980.
 Kuperis F. Medžiotojas. - V., 1986.
 Kuperis F. Pėdsekys. - V., 1985.
 Kuperis F. Paskutinis mohikanas. - V., 1991.
 Londonas D. Martinas Idenas. (Ivairūs leidimai.)
 Majus K. Vinetu. - V., 1986-1988. - 3 t.
 Mencilis G. Šileris. - V., 1985.
 Morua A. Baironas. - V., 1975.
 Murani-Kovačas E. Garibaldžio būgnininkas. - V., 1970.
 Pirsonas H. Čarlzas Dikensas. - V., 1976.
 Ridas T. Oceola, Seminolų vadas. - V., 1971.
 Rolanas R. Žanas Kristofas. - V., 1974. - 4 t.
 Sergejevas M. Kančioj sesuo ištikima. - V., 1986.
 Skotas V. Puritonai. - V., 1984.
 Stendalis. Raudona ir juoda. - V., 1988.
 Stendalis. Vanina Vanini. - V., 1983.
 Tolstojus A. Petras Pirmasis. - V., 1982.
 Tolstojus L. Karas ir taika. (Ivairūs leidimai.)
 Velskopf-Henrich L. Harka. - V., 1986.
 Velskopf-Henrich L. Kelias tremtin. - V., 1991.
 Verga Dž. Kalnų karbonarai. - V., 1989.
 Voinič E. Gylis. - V., 1982.
 Zhoržas A. Vienas prieš likimą. - V., 1977.

NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ISTORIJA

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Bezymenskis L. Specialus "Barbarosos" aplankas. - V., 1986.
 Grigas R. Pralaimėjęs Kainas. - V., 1991.
 Gray J. Liberalizmas. - V., 1992.
 Hitlerio-Stalino suokalbis vokiečių dokumentų šviesoje. - V., 1989.
 Jakovlevas N. Franklinas Ruzveltas. - V., 1985.

- Jakovlevas N. Peržengę ribą. - V., 1976.
 Karintis F. Budapešto ruduo. - V., 1988.
 Kaseinovas M. Dvidešimt trys pakopos žemyn. - V., 1985.
 Melnikovas D., Čiornaja L. Nusikaltėlių fiureris. - V., 1988.
 Mirajus T. Imrės Nadžio gyvenimas ir mirtis. - V., 1990.
 Misiūnas R., Taagapera R. Baltijos valstybės: priklausomybės metai 1940-1980. - V., 1992.
 Molčianovas N. Generolas de Golis. - V., 1978.
 Nalenč D., Nalenčius T. Juzefas Pilsudskis. - V., 1991.
 Nisbet R. Konservatizmas. - V., 1993.
 Nutrūkusios biografijos. - V., 1988.
 Truchanovskis V. Vinstonas Čerčilis. - V., 1981.
 Žilys P. Suomių-sovietų karas 1939-1940. - V., 1991.
 Volkogonovas D. Triumfas ir tragedija. - D. 1-2. - V., 1991.
 Žukovas G. Atsiminimai ir apmąstymai. - T. 1-2. - V., 1983.
 Верт Н. История Советского государства 1900-1991. - М., 1992.
 Волкогонов О. Троцкий. Политический портрет [в двух книгах]. - М., 1992.
 Восленский М. Номенклатура. - М., 1991.
 Геллер М., Некрич А. Утопия у власти: История Советского Союза с 1917 года до наших дней. - Лондон, 1989.
 От "Барбаросы" до "Терминала": Взгляд с Запада. - М., 1988.
 От Мюнхена до Токийского залива: Взгляд с Запада. - М., 1992.
 Черчилль У. Вторая мировая война [в 3-х книгах]. - М., 1981.
 Ширер У. Взлет и падение третьего рейха. - М., 1991. - 2 т.

Grožinė literatūra

- Abovianas Ch. Armėnijos žaizdos. - V., 1984.
 Adamavičius A., Graūnas D. Blokados knyga. - V., 1989.
 Aitmatovas Č. Ešafotas. - V., 1988.
 Aitmatovas Č. Ilga kaip šimtmečiai diena. - V., 1983.
 Hemingvėjus E. Kam skambina varpai. - V., 1991.
 Merlis D. Mirtis - mano amatas. - V., 1965.
 Orvelas Dž. Gyvulių ūkis. 1984-ieji. - V., 1991.
 Osendovskis F. Leninas. - V., 1991.
 Paleckis J. SSRS - mūsų akimis. - V., 1990.
 Pikulis V. Rekviam karavanui PQ-17. - V., 1986.
 Platonovas A. Duobė. - V., 1988.
 Remarkas R. Trys draugai. - V., 1991.
 Remarkas E. Triumfo arka. - V., 1991.
 Remarkas A. Vakarų fronte nieko naujo. - K., 1989.
 Ridas Dž. 10 dienų, kurios sukretė pasaulį. - V., 1987.
 Rybakovas A. Arbatos vaikai. - V., 1989.
 Solženicinas A. Pirmajame rate. - V., 1992.
 Stadniukas I. Karas. - V., 1985.

LIETUVOS ISTORIJA

- Geniušas J. Epizodiškojo istorijos kurso metodika. - V., 1990.
Pamerneckis S. Istorijos tyrimo metodologijos klausimai. - V., 1988.
Penkauskas P. Istorijos dėstymo metodika. - V., 1992.

Bendrieji klausimai

- Besidomintiems Lietuvos istorija. - V., 1989.
Daugirdaitė-Sruogienė V. Lietuvos istorija. - V., 1990.
Ivinskis Z. Lietuvos istorija (iki Vytauto Didžiojo mirties). - K., 1991.
Jučas M., Lukšaitė I., Merkys V. Lietuvos istorija: Nuo seniausių laikų iki 1917 m. - V., 1988.
Lietuva: Liet. enciklopedija. - V., 1990. - T. 15.
Lietuvos istorija / Red. A. Šapoka. - V., 1989.
Lietuvos istorija grožinėje literatūroje nuo seniausiųjų laikų iki 1918 metų / Sud. S. Stašaitis. - K., 1990.
Lietuvos istorijos skaitiniai nuo seniausiųjų laikų iki 1918 metų. - K., 1992.
Lietuvos TSR istorija. - V., 1986. - T. 1.
Lietuvos TSR istorijos chrestomatija. - K., 1985.
Mūsų Lietuva. - V., 1989-1991. - 4 t.

Šaltiniai ir tyrinėjimai

- Aleksandravičius E. Kultūrinis sąjūdis Lietuvoje 1831-1863 m. - V., 1989.
Aleksandravičius E. Prieš Aušrą. - V., 1990.
Anušauskas A., Kučinskas V. Lietuvos Laisvės kovos. - V., 1991.
Atamukas S. Žydai Lietuvoje: XIV-XX amžiai. - V., 1990.
Atgimimo balsai. - V., 1991.
"Aušra" ir lietuvių visuomeninis judėjimas XIX a. pabaigoje. - V., 1988.
Bagušauskas J. Lietuvos jaunimas laisvės kovose. - V., 1992.
Balutis A., Mikulionis S., Miškinis A. Trakų miestas ir pilys. - V., 1991.
Banevičius A. 111 Lietuvos valstybės 1918-1940 m. politikos veikėjų. - V., 1991.
Banasavičius J. Rinktiniai raštai. - V., 1970.
Batūra R. Lietuva tautų kovoje prieš Aukso Ordą. - V., 1975.
Bičkauskas-Gentvila L. 1863 metų sukilimas Lietuvoje. - V., 1958.
Bindokienė-Bražytė D. Lietuvių papročiai ir tradicijos. - V., 1991. (Lygiagr. anglių k.).
Binkis K. Motiejus Valančius. - V., 1990.
Biržiška V. Aleksandrynas. - V., 1991. - 3 t.
Biržų dvaro teismo knygos (1620-1745). - V., 1982.
Bajeris L. Karaiomachija. - V., 1992.
Brazaitis J. Vienių vieni. - V., 1990.
Bretkūnas J. Raštai. - V., 1983.
Bubnys A. Lietuvių antinacinė rezistencija: 1941-1944 m. - V., 1991.
Bukauskienė T. Lietuvos mokykla ir pedagoginė mintis 1918-1940 m. - V., 1989.
Bučas J., Mačikienė R. Vytautas Didysis ir mes. - V., 1991.

- Būtėnas J. Vincas Kudirka. - V., 1988.
- Čepėnas P. Naujųjų laikų Lietuvos istorija. - V., 1992. - 2 t.
- Čepienė I. Lietuvių etninės kultūros istorija. - K., 1992.
- Damušis A. Lietuvos gyventojų aukos ir nuostoliai Antrojo pasaulinio karo ir pokario metais. - V., 1991.
- Daugudis V. Senoji medinė statyba Lietuvoje. - V., 1982.
- Daukantas S. Būdas senovės lietuvių, kalėnų ir žemaičių. - V., 1988.
- Daukantas S. Raštai. - V., 1976. - 2 t.
- Drėma V. Dingęs Vilnius. - V., 1991.
- Drėma V. Pranciškus Smuglevičius. - V., 1973.
- Drėma V. Vilniaus Šv. Onos bažnyčia. Vilniaus katedros rekonstrukcija 1782-1801 metais. - V., 1991.
- Duksa Z. Monetos pasakoja. - V., 1991.
- Dundulienė P. Lietuvių etnologija. - V., 1991.
- Dundulienė P. Lietuvių kalendoriniai ir agrariniai papročiai. - V., 1979.
- Dundulienė P. Lietuvių liaudies kosmologija. - V., 1988.
- Dundulienė P. Pagonybė Lietuvoje: Moteriškosios dievybės. - V., 1989.
- Dundulienė P. Ugnis lietuvių liaudies pasaulėjautoje. - V., 1985.
- Dundulienė P. Žemdirbystė Lietuvoje. - V., 1963.
- Dundulis B. Lietuva laisvės kovų sukuriuose (IX-XIX a.). - V., 1990.
- Dundulis B. Lietuva Napoleono agresijos metais (1807-1812). - V., 1981.
- Dundulis B. Lietuvių kova dėl Žemaitijos ir Užnemunės XV a. viduryje. - V., 1960.
- Dundulis B. Lietuvos kova dėl valstybinio savarankiškumo XV a. - V., 1968.
- Dundulis B. Lietuvos kovos dėl Baltijos jūros. - V., 1985.
- Dundulis B. Lietuvos užsienio politika XVI a. - V., 1971.
- Dundulis B. Napoleono imperijos žlugimas ir Lietuva (1813-1815). - V., 1989.
- Dundulis B. Švedų feodalų įsiveržimai į Lietuvą XVII-XVIII a. - V., 1977.
- Dusburgietis P. Prūsijos žemės kronika. - V., 1985.
- XX amžius. Lietuvos valstybingumo problemos. - V., 1990.
- Eidintas A. Antanas Smetona. - V., 1990.
- Eidintas A. Jonas Šliūpas. - K., 1989.
- Eidintas A. Lietuvių emigracija. - V., 1988.
- Eidintas A. Lietuvos Respublikos prezidentai. - K., 1991.
- Eidintas A. Slaptasis lietuvių diplomatas. - V., 1992.
- Ekdahl S. Jono Dluogošo "Prūsų vėliavos"-Žalgirio mūšio šaltinis. - V., 1992.
- Gaigalaitė A. Anglijos kapitalas ir Lietuva: 1919-1940. - V., 1986.
- Gaigalaitė A. Lietuvos valstiečiai, servitutai ir buržuazinė valdžia. - V., 1983.
- Garliauskas A. Inteligentija 1940-1941 metais. - V., 1992.
- Gedimino laišakai. - V., 1966.
- Genzelis B. Švietėjai ir jų idėjos Lietuvoje. - V., 1972.
- Genzelis B. Kultūrų sąveika. - V., 1989.
- Gimbutienė M. Baltai priešistoriniais laikais. - V., 1985.
- Gineitis L. Kristijonas Donelaitis ir jo epocha. - V., 1964.
- Girnius Kęstutis K. Partizanų kovos Lietuvoje. - V., 1990.
- Goštautas J. Ponas Teisėjaitis arba pasakojimas apie Lietuvą ir Žemaitiją. - V., 1967.

- Greimas A. J. Tautos atminties beieškant. - V., 1990.
- Grickevičius V. Dešimt kelių iš Vilniaus. - V., 1972.
- Gudas K. Mažosios Lietuvos lietuvių tautinė padėtis XIX a. pabaigoje. - V., 1992.
- Gudavičius E. Kryžiaus karai Pabaltijyje ir Lietuva XIII amžiuje. - V., 1989.
- Gudavičius E. Miestų atsiradimas Lietuvoje. - V., 1991.
- Gudavičius E. Žymenys ir ženklai Lietuvoje: XII-XX a. - V., 1980.
- Gutauskas J. Krikščionybė Lietuvoje. - K., 1992.
- Hitlerinė okupacija Lietuvoje. - V., 1961.
- Husovianas M. Giesmė apie stumbrą. - V., 1977.
- Ikikrikščioniškos Lietuvos kultūra: istoriniai ir teoriniai aspektai. - V., 1992.
- Ilgūnas G. Vincas Pietaris. - V., 1987.
- Instrukcijos feodalinių valdų administracijai Lietuvoje XVII-XIX a. - V., 1985.
- Iš kur atėjome? - V., 1989.
- Iš lietuvių etnogenezės. - V., 1981.
- Iš Lietuvos istorijos. - V., 1989.
- Iš Lietuvos istorijos tyrinėjimų. - V., 1991.
- Jablonskis K. Istorija ir jos šaltiniai. - V., 1979.
- Jablonskis J. Lietuvių kultūra ir jos veikėjai. - V., 1973.
- Janulaitis A. 1863-1864 m. sukilimas Lietuvoje. - V., 1990.
- Jasas R. Didysis Prūsų sukilimas (1260-1274). - V., 1959.
- Jasas R., Truska L. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyventojų surašymas. - V., 1972.
- Jogaila. - K., 1991.
- Jonynas I. Istorijos baruose. - V., 1984.
- Jovaiša A. Jie parašė pirmąsias lietuviškas knygas. - V., 1990.
- Jučas M. Baudžiovos irimas Lietuvoje. - V., 1972.
- Jučas M. Lietuvos metraščiai. - V., 1968.
- Jučas M. Nuo Krėvos sutarties iki Liublino unijos. - K., 1970.
- Jučas M. Žalgirio mūšis. - V., 1990.
- Juozenas D. Šventaragio slėnis. - V., 1991.
- Jurgėla P. Sparnuoti lietuviai Darius ir Girėnas. - V., 1990.
- Jurginis J. Istorija ir kultūra. - V., 1984.
- Jurginis J. Istorija ir poezija. - V., 1969.
- Jurginis J. Legendos apie lietuvių kilmę. - V., 1991.
- Jurginis J. Lietuvių epas: Didvyriai, karvedžiai, kunigaikščiai. - V., 1992.
- Jurginis J. Lietuvos krikštas. - V., 1987.
- Jurginis J. Lietuvos valstiečių istorija. - V., 1978.
- Jurginis J. Pagonybės ir krikščionybės santykiai Lietuvoje. - V., 1976.
- Jurginis J. Pasmėrkimas. - V., 1976.
- Jurginis J. Raganų gaudymo šimtmetis. - V., 1984.
- Jurginis J. Renesansas ir humanizmas Lietuvoje. - V., 1965.
- Jurginis J. Tėvynės pažinimas. - K., 1989.
- Jurginis J., Lukšaitė I. Lietuvos kultūros istorijos bruožai (iki XVIII a.). - V., 1981.
- Juška A. Vilniaus byla. - V. 1990.
- Juškevičienė A. Vilniaus goutkos ansamblis. - V., 1981.

- Kašauskas S. Leisk, Viešpatie, numirti. - V., 1990.
 Katkus M. Balanos gadynė. - V., 1989.
 Kazimiero teisynas (1468). - V., 1967.
 Kiaupienė J. Kaimas ir dvaras Žemaitijoje XVI-XVIII a. - V., 1988.
 Kitkauskas N. Vilniaus pilys. - V., 1989.
 Klimas P. Iš mano atsiminimų. - V., 1990.
 Knygnešys. - V., 1992. - T. 1-2.
 Kralikauskas J. Atpildo ietis. - V., 1993.
 Kraštas ir žmonės. - V., 1983.
 Kričinskis S. Lietuvos totoriai. - V., 1993.
 Kryževičius V. Lietuvos privilegijuoti miestai, XVII a. antroji pusė -XVIII a. - V., 1981.
 Kuchovičius Z. Barbora Radvilaitė. - V., 1991.
 Kučinskas A. Kęstutis. - V., 1988.
 Kulikauskas P. Užnemunės piliakalniai. - V., 1982.
 Kulikauskas P., Kulikauskienė R., Tautavičius A. Lietuvos archeologijos bruožai. - V., 1961.
 Kuzmickas V. Kristijonas Donelaitis. - V., 1983.
 Laisvės kovų archyvas. - V., 1991-1992. - T. 1-5.
 Latvis H., Vartbergė H. Livonijos kronikos. - V., 1991.
 Laurinavičius Č. Lietuvos-Sovietų Rusijos taikos sutartis. - V., 1992.
 Lebedys J. Mikalojus Daukša. - V., 1963.
 Lebedys J. Senoji lietuvių literatūra. - V., 1977.
 Lesčius V. Lietuvių karių tautinis sąjūdis Rusijoje. - V., 1992.
 Lietuva 1918-1939 m. - K., 1990.
 Lietuvis M. Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius. - V., 1966.
 Lietuvių atgimimo istorijos studijos. - V., 1990-1991. - T. 1-3.
 Lietuvių etnogenezė. - V., 1987.
 Lietuvių kalendorinės šventės. - V., 1990.
 Lietuvių kovos su kryžiuočiais. - V., 1964.
 Lietuvių literatūros chrestomatija (Feodalizmo epocha) - V., 1957.
 Lietuvių literatūros skaitiniai. - K., 1991.
 Lietuvių materialinė kultūra IX-XII amžiuje. - V., 1978, 1981. - 2 d.
 Lietuvių nacionalinio išsivadavimo judėjimas (ligi 1904 m.). - V., 1987.
 Lietuvių spaudos draudimo panaikinimo byla. - V., 1973.
 Lietuvininkai. - V., 1970.
 Lietuvos aneksija: 1940 metų dokumentai. - V., 1990.
 Lietuvos albumas. - V., 1990.
 Lietuvos archeologija. - V., T. 1-9.
 Lietuvos architektūros istorija nuo seniausių laikų iki XVII a. vidurio. - V., 1987. - T. 1.
 Lietuvos geopolitika. - V., 1991.
 Lietuvos magdeburginių miestų privilegijos ir aktai: Joniškis. Jurbarkas. - V., 1991.
 Lietuvos metraštis: Bychovco kronika. - V., 1971.
 Lietuvos mokyklos ir pedagoginės minties istorijos bruožai. - V., 1983.
 Lietuvos pedagoginės minties raida XVI-XVII a. kultūros veikėjų raštuose. - K., 1991.

- Lietuvos pilys. - V., 1969.
- Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu. - V., 1976.
- Lietuvos Respublikos sutartys su Rusija (1919-1926 m.). - K., 1990.
- Lietuvos taikos sutartis su Rusija 1920 m. liepos mėn. 12 d. - V., 1990.
- Lietuvos valstybės konstitucijos. - V., 1989.
- Lietuvos valstiečių ir miestelėnų ginčai su dvarų valdytojais. - V., 1959-1972. - 3 t.
- Lietuvos TSR dailės ir architektūros istorija (iki 1775). - V., 1987.
- Lietuvos Valstybės Tarybos protokolai 1917-1918. - V., 1991.
- Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo sprendimai 1583-1655. - V., 1988.
- Literatūros teorijos ir ryšių problemos: Etnosocialinė ir kultūrinė situacija XIX amžiaus Lietuvoje. - V., 1988.
- Lukšaitė I. Radikalioji reformacijos kryptis Lietuvoje. - V., 1980.
- Lukšienė M. Demokratinė ugdymo mintis Lietuvoje. - V., 1985.
- Lukšienė M. Lietuvos švietimo istorijos bruožai XIX a. pirmojoje pusėje. - K., 1970.
- Mackevičius A. Laiškai ir parodymai. - V., 1988.
- Makauskas B. Vilnijos lietuviai 1920-1939 m. - V., 1991.
- Maksimaitienė O. Lietuvos istorinės geografijos ir kartografijos bruožai. - V., 1990.
- Maksimaitienė O. Sukilėlių kova 1863-1864 m. - V., 1969.
- Marčėnas R. Šiaulių ekonomijos valstiečių sukilimas 1769 m. - V., 1969.
- Matulis R. Lietuvių tautos kilmė. - V., 1990.
- Matusas J. Švitrigaila Lietuvos didysis kunigaikštis. - V., 1991.
- Matušakaitė M. Portretas XVI-XVIII a. Lietuvoje. - V., 1984.
- Mažvydas M. Pirmoji lietuviška knyga. - V., 1971.
- Merkys V. Lietuvos valstiečiai ir spauda XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje. - V., 1982.
- Merkys V. Nelegalioji lietuvių spauda kapitalizmo laikotarpiu (ligi 1904 m.). - V., 1978.
- Merkys V. Simonas Daukantas. - V., 1991.
- Michelbertas M. Senasis geležies amžius Lietuvoje: I-IV a. - V., 1986.
- Mokslų draugijos Lietuvoje. - V., 1971.
- Mulevičius L. Lietuvos kaimo ir dvaro žemės santykiai 1861-1917 metais. - V., 1984.
- Nakaitė L. Žalvariniai senolių laiškai. - V., 1991.
- Narbutas T. Lietuvių tautos istorija. - V., 1992. - T. 1.
- Naujas požiūris į Lietuvos istoriją. - K., 1989.
- Nezabitauskis A. Jonas Basanavičius. - V., 1990.
- Nikžentaitis A. Gediminas. - V., 1989.
- Pašuta V. Lietuvos valstybės susidarymas. - V., 1991.
- Paulavičienė R. Marcelinas Šikšnys. - V., 1992.
- Petkevičiūtė D. Laurynas Ivinskis. - V., 1988.
- Petronis J. Petras Vileišis. - V., 1992.
- Pficeris J. Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas kaip politikas. - V., 1989.
- Pichel Ch. L. T. Žemaitija. - K., 1991.
- Pirmasis Lietuvos Statutas. - V., 1983. - T. 1. - 2 d.
- Pirmasis nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis: 1918-1928. - K., 1990.

- Pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės metų dokumentai. - V., 1990.
- Pirockinas A. Prie bendrinės kalbos ištakų. - V., 1977.
- Popiežių bulės dėl kryžiaus žygių prieš prūsus ir lietuvius XIII a. - V., 1987.
- Raganų teismai Lietuvoje. - V., 1987.
- Rašytojas ir cenzūra. - V., 1992.
- Rašytojas pokario metais. - V., 1991.
- Rėmeris M. Lietuvos konstitucinės teisės paskaitos. - V., 1990.
- Rėmeris M. Lietuvos sovietizacija: 1940-1941. - V., 1989.
- Rimantienė R. Akmens amžius Lietuvoje. - V., 1984.
- Rimantienė R. Pirmieji Lietuvos gyventojai. - V., 1972.
- Rytų Lietuva: Istorija, kultūra, kalba. - V., 1992.
- Ročka M. Mykolas Lietuvis. - V., 1989.
- Saja K. Lietuvos valstybės ženklai ir vėliavos. - V., 1991.
- Samalavičius S. Baroko šedevras. - V., 1979.
- Samalavičius S. Vilniaus rotušė. - V., 1981.
- Savanorių žygiai. - V., 1991. - D. 1-2.
- Savickienė R., Šetkus B. Matas Šalčius. - V., 1990.
- Schondoch. Lietuvos karaliaus krikštas. - V., 1991.
- Senn A. E. Bundanti Lietuva. - V., 1992.
- Senn A. E. Lietuvos valstybės atkūrimas 1918-1920. - V., 1992.
- Sinkevičius V. 1935 metų valstiečių streikas Lietuvoje. - V., 1985.
- Sirokomlė V. Iškyios po Lietuvą. - V., 1989.
- Sliesoriūnas F. Gedimino aikštė Vilniuje. - V., 1980.
- Sliesoriūnas F. 1830-1831 metų sukilimas Lietuvoje. - V., 1971.
- Smetona A. Pasakyla - parašyta. - V., 1991.
- Smetona A. Rinktiniai raštai. - K., 1990.
- Spelskis A. Po baroko saliautais. - V., 1967.
- Spelskis A. Vilniaus baroko perlas. - V., 1964.
- Stanislovas Rapolionis. - V., 1986.
- Sprindis A. Povilas Višinskis. - V., 1978.
- Sprindis A. Žemaitė. - V., 1986.
- Stašaitis S. Lietuvos Respublikos vadovai: 1918-1940 m. - V., 1990.
- Suokalbis. - V., 1989.
- Surgailis G. Lietuvos kariuomenės vadai. - V., 1992.
- Šapoka A. 1655 metų Kėdainių sutartis, arba švedai Lietuvoje 1655-1660 metais. - V., 1990.
- Šešelgis K. Lietuvos gyvenvietės iki XIII a. - V., 1986.
- Šidlauskas A. Istorija Vilniaus universitete XIX a. pirmoje pusėje. - V., 1986.
- Šidlauskas A. Istorija Vilniaus universitete XVI a. pabaigoje - XIX a. pradžioje. - V., 1989.
- Šilas V., Sambora H. Mažosios Lietuvos kultūros pėdsakai Kaliningrado srityje. - V., 1990.
- Šneidereitas O. Prūsai. - V., 1989.
- Švoba J. Seiminė ir prezidentinė Lietuva. - V., 1990.
- Tarasenka P. Lietuvos piliakalniai. - V., 1956.
- Tarasenka P. Pėdos akmenyje. - V., 1958.
- Ūyla A. Garšvių knygnešių draugija. - V., 1991.

- Tyla A. Lietuva ir Livonija XVI a. pabaigoje - XVII a. pradžioje. - V., 1986.
- Tyla A. 1905 metų revoliucija Lietuvos kaime. - V., 1968.
- 300 kultūros paminklų. - V., 1980.
- Truska L. Bažnytinė žemėvalda Lietuvoje feodalizmo epochoje. - V., 1988.
- Truska L., Kancevičius V. Lietuva Stalino ir Hitlerio sandėrio verpetuose. - V., 1990.
- 1863-1864 metai Lietuvoje: Straipsniai ir dokumentai. - V., 1991.
- Umbrasas J. Lietuvių tapybos raida 1900-1940: Srovės ir tendencijos. - V., 1987.
- Vaitiekūnienė A. Vaižgantas. - V., 1972.
- Valsonokas R. Klaipėdos problema. - V., 1989.
- Vansevičius S. Feodalinės Lietuvos valstybingumas po Liublino unijos. - V., 1988.
- Vancevičius S. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybiniai teisiniai institutai. - V., 1986.
- Vancevičius S. Teisinis režimas Vilniaus krašte 1920-1939 metais. - V., 1973.
- Varakauskas R. Didvyriškieji Pilėnai. - V., 1969.
- Varakauskas R. Pilėnų gynimas. - V., 1960.
- Varakauskas R. Lietuvos ir Livonijos santykiai XIII-XVI a. - V., 1982.
- Vasilevsky V. Gedimino krikštas: pasakojimai iš XIII-XIV a. Lietuvos istorijos. - V., 1991.
- Vasilevskis E. Pirmieji Lietuvos laisvamaniai ir ateistai. - K., 1988.
- Vaskela G. Žemę išdalysim iki rudens. - V., 1990.
- Vėbra R. Lietuvių visuomenė XIX a. II p. - V., 1990.
- Vėlius N. Senovės baltų pasaulėžiūra. - V., 1983.
- Venclova T. Vilties forma. - V., 1991.
- Vidmantas E. Katalikų bažnyčia ir nacionalinis klausimas Lietuvoje XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pradžioje. - V., 1987.
- Vijūkas-Kojelavičius A. Lietuvos istorija. - K., 1989. - 2 d.
- Vilniaus miesto istorija. - V., 1968.
- Vilniaus universiteto istorija. - V., 1976-1979. - 3 d.
- Visneris H. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybingumo pavojai. - V., 1991.
- Vytautas Didysis. - V., 1988.
- Vladimirovas L. Knygos istorija. - V., 1978.
- Vladimirovas L. Pranciškus Skorina pirmasis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės spaustuvininkas. - V., 1992.
- Voldemaras A. Pastabos saulėlydžio valandą. - V., 1992.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Lietuviai IX-XII amžiais. - V., 1970.
- Zaborskaitė V. Prie Lietuvos teatro ištakų: XVI-XVII a. mokyklinis teatras. - V., 1981.
- Žemaičių kankiniai. - V., 1991.
- Žemaičių praitis. - V., 1990. - T. 1.
- Žepkaitė R. Diplomacija imperializmo tarnyboje. - V., 1980.
- Žepkaitė R. Lietuva ir didžiosios valstybės 1918-1939 m. - K., 1986.
- Žepkaitė R. Vilniaus istorijos atkarpa: 1939 m. spalio 27 d. - 1940 m. birželio 15 d. - V., 1990.
- Žilinskas J. Lietuvių protėviai. - K., 1990.
- Žostautaitė P. Hitlerininkų kėsni užgrobti Klaipėdos kraštą 1933-1935 m. - V., 1982.

- Žostautaitė P. Klaipėda - Lietuvos uostas (1923-1939). - V., 1990.
 Žukas S. Simonas Daukantas. - K., 1988.
 Žulkus V., Klimka L. Lietuvos pajūrio žemės viduramžiais. - V., 1989.

Atsiminimai

- Amžino įšalo žemėje. - V., 1989.
 Andriušis S. 18 parų po žeme. - K., 1991.
 Ankevičius S. Už Uralo žemės galo. - V., 1989.
 Antanaitis B. Žodžiai iš pragaro. - V., 1991.
 Audėnas J. Paskutinis posėdis. - V., 1990.
 Aušrotas B. Laisvės niekas nežadėjo. - V., 1992.
 Aušrotas B. Sunkių sprendimų metai. - V., 1990.
 Bičiūnaitė-Masiulienė J. Jaunystė prie Laptevų jūros. - V., 1990.
 Bičkūnas J. Mirties magistralė. - V., 1990.
 Dambrauskas A. Gyvenimo akimirka. - V., 1990.
 Dambrauskas A. Viskas pračina. - V., 1991.
 Daumantas J. Partizanai. - V., 1990.
 Ešelonų broliai. - V., 1991.
 Ešelonų sesės. - V., 1991.
 Garbačiauskienė M. Jei laimė nebūtų lydėjusi. - V., 1989.
 Garmutė A. Išėjo broliai. - K., 1990.
 Gasiūnas J. Ledinio pragaro ratai. - V., 1991.
 Giedraitienė J. Kelionė į niekur... - V., 1991.
 Grigalavičius J. Kai Lietuvoje šeimininkavo stalinistai. - V., 1991.
 Gustainis V. Pe kaltes. - V., 1989.
 Yla S. Žmonės ir žvėrys. - K., 1991.
 Klimašauskas H. Bepročių pasaulyje. - V., 1992.
 Korsakienė H. Laikinoji sostinė. - V., 1980.
 Krėvė V. Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė. - V., 1991.
 Landsbergis V. Laisvės byla. - V., 1992.
 Leiskit į tėvynę. - K., 1989.
 Maironis. Raštai. - V., 1992. - T. 3, kn. 2.
 Miškinis A. Sulaužyti kryžiai. - V., 1989.
 Musteikis K. Prisiminimų fragmentai. - V., 1989.
 Paleckis J. Dviejuose pasauliuose: Atsiminimai. - V., 1983.
 Paulavičius A. Kraujo upeliai tekėjo. - K., 1990.
 Petkevičaitė-Bitė G. Karo meto dienoraštis. - V., 1966.
 Petraitis J. Kaip jie mus sušaudė. - V., 1990.
 Ramanauskas A. Daugel krito sūnų... - V., 1991.
 Raštikis S. Kovose dėl Lietuvos. - V., 1990. - 2 t.
 Šeinius I. Raudonasis tvanas. - V., 1990.
 Šliogeris V. Antanas Smetona: žmogus ir valstybininkas. - V., 1990.
 Tumas J. Kelias į Červenę. - V., 1990.
 Turauskas E. Lietuvos nepriklausomybės netenkant. - K., 1990.
 Urbšys J. Atsiminimai. - K., 1990.
 Urbšys J. Lietuva lemtingaisiais 1939-1940 metais. - V., 1988.

- Valeika R. Karas mūsų nepamiršo. - V., 1987.
 Vilkaitis A. Tremtinio dalia. - K., 1990.
 Vyšniūnas V. Šiaurės eskizai. - V., 1990.
 Žukas K. Žvilgsnis į praeitį. - V., 1992.

Grožinė literatūra

- Aišbė. Brička. - V., 1984.
 Almenas K. Šienapjūtė. - V., 1970.
 Badiginas K. Didžiojo magistro žiedas. - V., 1984.
 Ceitlinas J. Nenutilstantis aidas. - V., 1989.
 Chruščiovas-Sokolnikovas G. Griunvaldas. - V., 1992.
 Cveigas S. Mindaugas II. - V., 1955.
 Cvirka P. Žemė maitintoja. (Bet kuris leidimas.)
 Dirgela P. Anciliaus ežeras. - V., 1991.
 Dirgela P. Joldijos jūra. - V., 1987, 1988. - 2 t.
 Dirgela P. Kūlgrinda. - V., 1986.
 Donelaitis K. Metai. - V., 1983.
 Gražauskas R. Gyvenimas po klevu. - V., 1988.
 Grušas J. Barbora Radvilaitė. - V., 1972.
 Grušas J. Rekviam bajorams. Unija. - V., 1978.
 Grušas J. Herkus Mantas. - V., 1988.
 Ivaškevičius J. Raudoni skydai. - V., 1984.
 Kairys A. Nemarioji giesmė: Istorinis romanas apie V. Kudirką. - V., 1992.
 Katkus M. Raštai. - V., 1965.
 Kraševskis J. Grafienė Kozel. - V., 1979.
 Kraševskis J. I. Karalių motina (Jogailos gėdynė). - V., 1991. - 2 t.
 Kraševskis J. I. Kunigas. - V., 1958.
 Kraševskis J. I. Vytauto Lietuva. - V., 1993.
 Krėvė V. Dainavos šalies senų žmonių padavimai. (Bet kuris leidimas.)
 Krėvė V. Raganius. - V., 1982.
 Krėvė V. Skirgaila. - K., 1983.
 Krėvė. Skirgaila. Mindaugo mirtis. - V., 1967.
 Kudirka V. Raštai. - V., 1989. - T. 1.
 Laucė J. Negandų metai. - V., 1991.
 Lietuvių tautosakos rinktinė. - V., 1983.
 Mačiulis J. Bėga upės krantai. - V., 1982.
 Mačiulis J. Troškulyš. - V., 1977.
 Marcinkevičius J. Čičinskas. - V., 1976.
 Marcinkevičius J. Keistuolių akademija. - V., 1980.
 Marcinkevičius J. Kražių skerdynės. - V., 1990.
 Marcinkevičius J. Saulė ir jos žemė. - V., 1985.
 Marcinkevičius Just. Mindaugas. Mažvydas. Katedra. - K., 1988.
 Marcinkevičius Just. Pažinimo medis. - V., 1979.
 Mickevičius A. Gražina. Konradas Valenrodas. - K., 1972.
 Mickevičius A. Vėlinės. - V., 1976.
 Mikelinškas J. Kur lygūs laukai. - V., 1981.

- Mykolaitis-Putinas V. Sukilėliai. - K., 1986.
- Minclovas S. Daina apie Sakalą. - V., 1991.
- Misevičius V. Čičinskas. Meškų akademija. Kryžiuočio kapas. - V., 1978.
- Misevičius V. Jaunasis pagonis. - V., 1983.
- Misevičius V. Karalienės Barbaros juokdarys. - V., 1980.
- Mozuriūnas V. Legenda apie Vilniaus pilį. - V., 1971.
- Neveravičius F. Blaškomos liepsnos. - V., 1990. - 2 t.
- Neimantas R. Gintaro kelias. - K., 1985.
- Petkevičaitė-Bitė G. Iš gyvenimo verpetų. - V., 1990.
- Petkevičius V. Paskutinis atgailos amžius. - V., 1987.
- Pietaris V. Algimantas arba lietuviai XIII šimtmetyje. - V., 1989.
- Pocius A. Įkaitai. - V., 1987.
- Poška D. Mužikas Žemaičių ir Lietuvos. - V., 1978.
- Požėra J. Žuvis nepažįsta savo vaikų. - V., 1985.
- Puida K. Magnus Dux. - V., 1989.
- Radzevičius B. Priešaušrio vieškeliai. - V., 1985. - 2 t.
- Ramonas V. Kryžiai. - V., 1992.
- Remeika J. Kai dar amžina ugnis ruseno. - V., 1989.
- Remeika J. Lietuvos praeities vaizdai. Ką kalneliai pasakoja. - K., 1980.
- Senkevičius H. Kryžiuočiai. - V., 1967. - 2 t.
- Simonaitytė I. Aukštųjų Šimonių likimas. - K., 1986.
- Simonaitytė I. Vilius Karalius. - K., 1982.
- Springborn M. Paskutinis prūsų sukilėlis. - V., 1991.
- Sruoga B. Apyaušrio dalia // Raštai. - V., 1957. - T. 3.
- Sruoga B. Dievų miškas. - K., 1989.
- Sruoga B. Bangų viršūnės. - V., 1966.
- Sruoga B. Kazimieras Sapiega // Raštai. - V., 1957. - T. 3.
- Sruoga B. Milžino paunksmė // Raštai. - V., 1967. - T. 2.
- Šaltenis S. Riešutų duona. - V., 1972.
- Šavelis R. Tadas Blinda. - V., 1991.
- Tarasenka P. Didžiųjų Tyrulių paslaptys. - V., 1956.
- Tarasenka P. Pabėgimas. - V., 1982.
- Tarasenka P. Rambyno burtininkas. - V., 1972.
- Telšys A. Tarška barška pentinėliai. - V., 1990.
- Telšys A. Žveng žirgelis. - V., 1985.
- Udakis E. Atpildo ūkis. - V., 1987.
- Vaineikienė S. Grafas ir žmonės. - V., 1958.
- Vaineikienė S. Vaišvila. - V., 1959.
- Vaižgantas. Pragiedruliai. - V., 1989.
- Vienuolis A. Padavimai ir legendos. - V., 1982.
- Vienuolis A. Kryžkelės. - V., 1963.
- Vilniaus padavimai. - V., 1991.
- Vizbaras-Sūduvis J. Alšėnų kunigaikštystė. - V., 1993.

TURINYS

Ivadas	1
V klasė	
"Lietuvos istorijos skaitiniai"	5
VI klasė	
Senovės istorija	8
Lietuvos istorija	10
VII klasė	
Vidurinių amžių istorija	10
Lietuvos Vidurinių amžių istorija	13
VIII klasė	
Naujųjų amžių istorija	14
IX klasė	
Naujųjų amžių istorija (tąsa)	18
X klasė	
Naujausiųjų laikų istorija	22
XI klasė	
Senovės civilizacijų istorija. Esminės Lietuvos istorijos problemos	28
XII klasė	
Visuotinė Vidurinių amžių, Naujųjų ir Naujausiųjų laikų istorija, esminės Lietuvos istorijos problemos	36
Eksperimentinė VI-X kl. programa	44
VI klasė	
Senovės istorija	44
VI klasė	
Senovės istorija	44
VII klasė	
Vidurinių amžių istorija	46
VIII klasė	
Naujųjų laikų istorija I dalis	50

IVYKIAI

IX klasė
Naujųjų amžių istorija
 II dalis 53

X klasė
Naujausiųjų laikų pasaulio ir Lietuvos istorija 55

Skaitytinos literatūros sąrašas 66

VIDURINĖS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PROGRAMOS

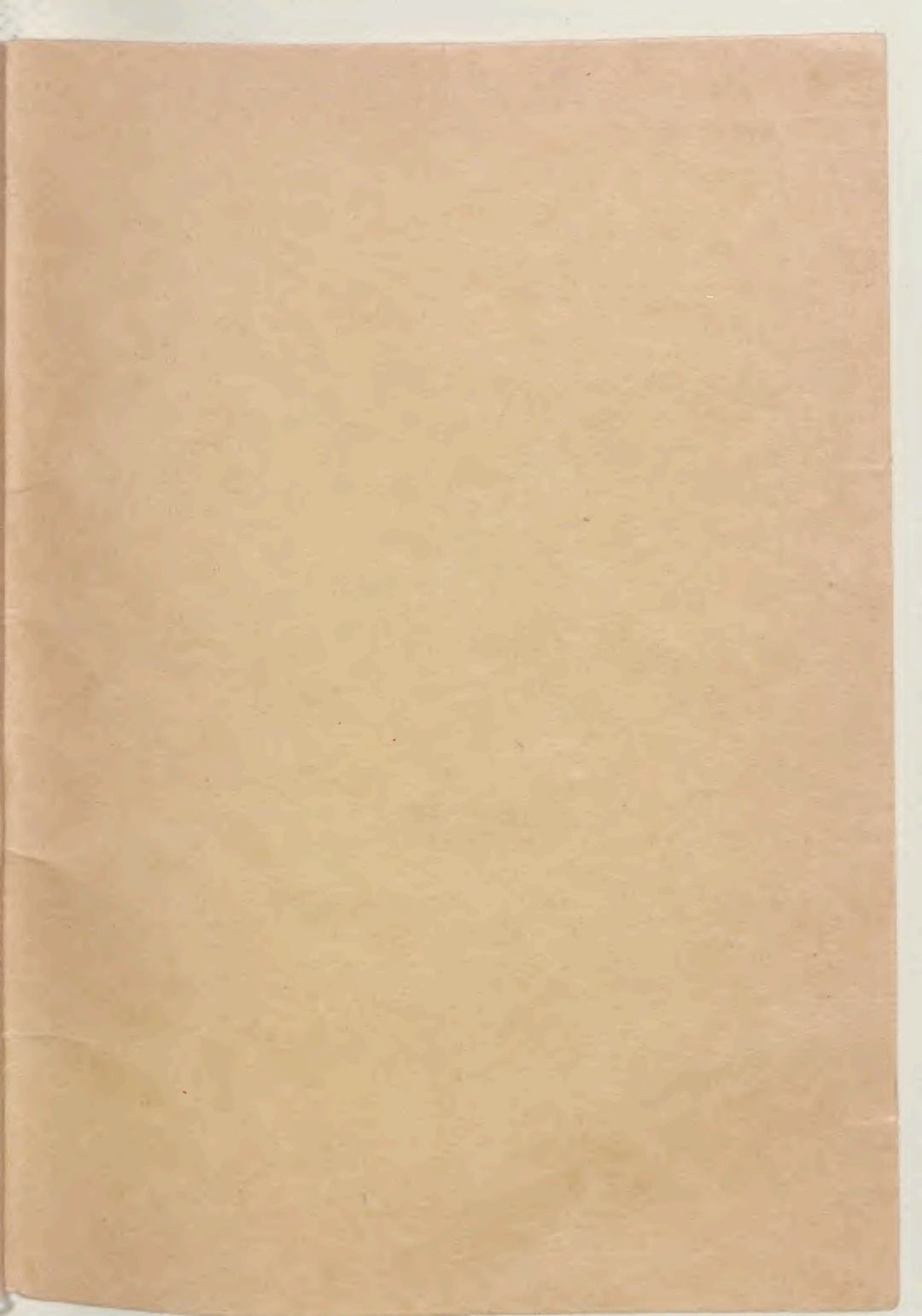
Istorija V-XII kl.

SL 1086. 1993 06 03. 4 leidyb. apsk. I. Tir. 5300 egz. Užs. 728.
Išleido Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Leidybos centras,
Geležinio vilko 12, 2600 Vilnius.
Spausdino Vilniaus 1-osios politechnikos mokyklos spaustuė,
Pamėnkalnio 11, 2000 Vilnius.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL. 60607

IN THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILL. 60607

2
(